

การสำรวจเยาวชนไทย 2025

ทิพย์นภา หวนสุริยา
ศุภณัฐ ศรีอุทัยสุข
ธนกฤต สำราญกมล
พิมพ์มาดา เจริญศิลป์

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการสำรวจเยาวชนไทย 2025

ผศ.ดร.ทิพย์นภา หวนสุริยา

ดร.ศุภณัฐ ศรีอุทัยสุข

ชนกฤต สำราญกมล

พิมพ์มาดา เจริญศิลป์

แขนงวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
โครงการศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว
ภายใต้การสนับสนุนของสำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ธันวาคม 2568

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการสำรวจเยาวชนไทย ปี 2025 (พ.ศ. 2568) เป็นโครงการต่อเนื่องจากการสำรวจครั้งแรก โดยศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว คิด ฟอรั คิดส์ เมื่อปี 2022 (พ.ศ. 2565) ประชากรในการศึกษาคือเยาวชนอายุ 15-25 ปีทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความเป็นอยู่การใช้ชีวิต รวมทั้งความคิดเห็น ค่านิยม ทักษะคติ และพฤติกรรมของเยาวชนไทยในช่วงวัยดังกล่าว ที่มีต่อทั้งตนเอง ครอบครัว และสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม เช่น โรงเรียน สื่อ ชาติ สถาบันการเมือง ข้อมูลที่ได้นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานร่วมในการจัดทำรายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2025 พัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านเด็กและครอบครัว และเปิดโอกาสให้ผู้สนใจนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป

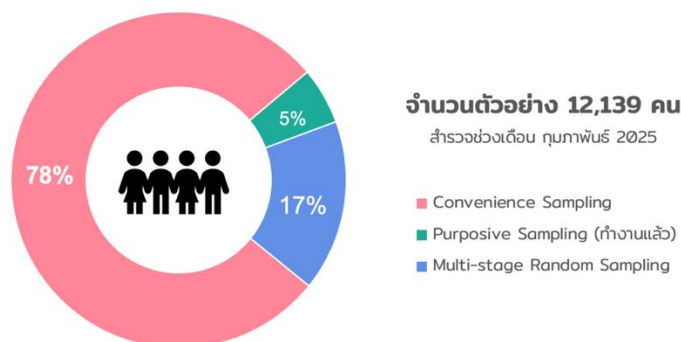
ในการสำรวจปี 2025 นี้ ทีมวิจัยจากแขนงวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ร่วมดำเนินการเก็บข้อมูลการสำรวจ โดยได้รับมอบหมายให้ปรับปรุงระเบียบวิธีและกระบวนการวิจัยดังนี้

- 1) เก็บข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นต่อเนื่องจากการสำรวจปี 2022
- 2) ปรับปรุงแบบสอบถามและเพิ่มตัวแปรทางจิตวิทยาที่ยังไม่เคยเก็บข้อมูลในการสำรวจปี 2022
- 3) ปรับปรุงระเบียบวิธีวิจัยเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรกลุ่มเป้าหมายได้ดีขึ้น

ทั้งนี้ เนื่องจากศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว ได้รายงานประเด็นที่ต่อเนื่องจากการสำรวจปี 2022 ในรายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชน 2025 แล้วเป็นส่วนใหญ่ รายงานการดำเนินการฉบับนี้จึงมุ่งเน้นรายงานข้อค้นพบในประเด็นทางจิตวิทยาที่เพิ่มเติมหรือแตกต่างจากการสำรวจในปี 2022 พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางจิตวิทยาเหล่านั้น รวมทั้งให้รายละเอียดเกี่ยวกับการปรับปรุงระเบียบวิธีวิจัยเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรได้ดีขึ้น และแนะนำชุดข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้สนใจที่จะนำฐานข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

ผลการเก็บข้อมูลซึ่งใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งการเชิญชวนให้ตอบตามสะดวก (convenience sampling) การเลือกอย่างเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานแล้วมากขึ้น รวมทั้งการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริงและกระจายทั่วประเทศมากขึ้น ได้กลุ่มตัวอย่างอายุ 15-25 ปีทั้งสิ้น 12,139 คน ดังภาพ ก-1

ภาพ ก-1 จำนวนตัวอย่างในการสำรวจแบ่งตามวิธีสุรหา

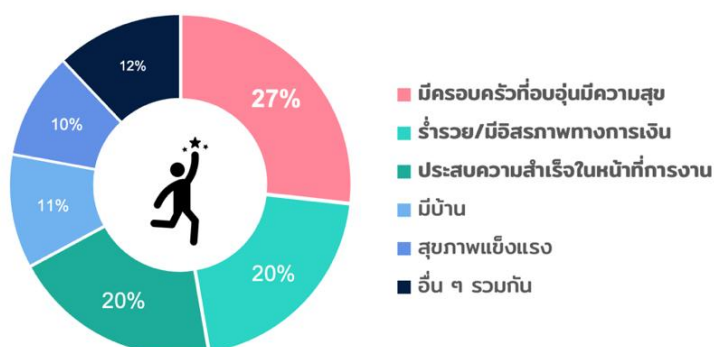
เพื่อออกแบบนโยบายสาธารณะที่ดีต่อเยาวชนอย่างแท้จริง ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด ควรเริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมายปลายทางที่สำคัญที่สุด จากนั้นจึงพิจารณาปัจจัยที่สัมพันธ์กับเป้าหมายดังกล่าว และเป็นปัจจัยที่สามารถนำไปออกแบบนโยบายเพื่อช่วยสนับสนุนให้เยาวชนบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น

ในบทสรุปสำหรับผู้บริหารนี้จึงขอเสนอเป้าหมายสำคัญในชีวิตเยาวชนรวมทั้งเป้าหมายที่สังคมคาดหวังจากเยาวชน โดยแบ่งเป็นสามด้าน และนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายแต่ละด้านกับปัจจัยคัดสรรจากข้อมูลในแบบสำรวจ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนเป้าหมายแต่ละด้าน

เป้าหมายสำคัญที่สุดในชีวิตของเยาวชน

ผลสำรวจพบว่า จากเป้าหมายที่มีให้เลือกในแบบสอบถามจำนวน 14 ข้อ เยาวชนส่วนใหญ่ระบุว่าเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในชีวิตคือ “มีครอบครัวที่อบอุ่นมีความสุข” รองลงมาคือ “ร่ำรวย มีอิสรภาพทางการเงิน”, “ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน”, “มีบ้าน” และ “สุขภาพแข็งแรง” ดังภาพ ก-2

ภาพ ก-2 เป้าหมายที่สำคัญที่สุดในชีวิตเยาวชน

ผลสำรวจ for คีดี 2025, n = 10,391

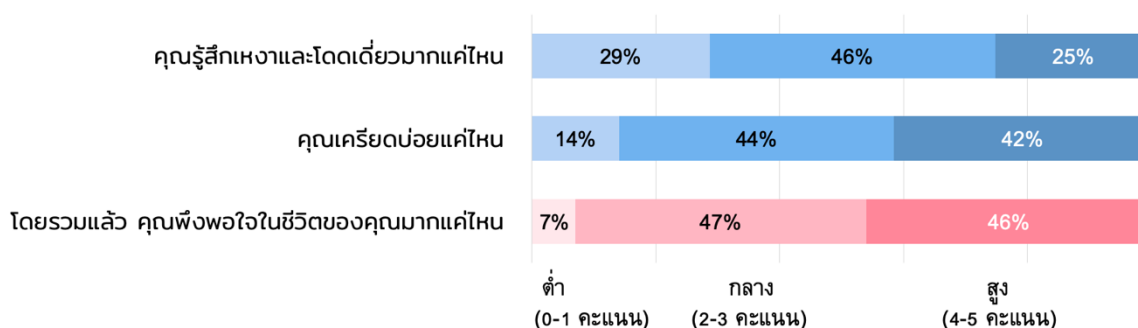
เป้าหมายที่เยาวชนส่วนใหญ่คิดว่าสำคัญที่สุดในชีวิตเหล่านี้ อาจสรุปรวมได้เป็นสองเรื่องใหญ่ๆ ได้แก่ **ความสุข** และ **ความสำเร็จ** นอกจากเป้าหมายสองด้านนี้ที่เยาวชนต้องการแล้ว ผู้ออกแบบนโยบายยังควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างเยาวชนที่เป็น **พลเมืองที่ดี** ด้วย เนื่องจากเยาวชนทุกคนล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อความสุขและความสำเร็จของเยาวชนคนอื่น ๆ ด้วย

เป้าหมายด้านความสุข

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าตนมีความพึงพอใจในชีวิตระดับปานกลาง (47%) ไปจนถึงระดับสูง (46%) มีเพียง 7% ที่มีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมต่ำ (0-1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) แม้จะเป็นสัดส่วนที่ดูน้อย แต่หากแปลงเป็นจำนวนคน โดยเยาวชนในช่วงอายุ 15-25 ปีมีราว 9 ล้านคน ก็เท่ากับมีคนที่ไม่พึงพอใจในชีวิตตัวเองมากกว่า 6 แสนคน ซึ่งไม่น้อยเลย (ดูภาพ ก-3)

นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่าง 25% ที่ระบุว่าตนเหงาและโดดเดี่ยวสูง หากใช้ค่าสัดส่วนนี้คำนวณเป็นจำนวนเยาวชนที่เหงาและโดดเดี่ยวสูงในประชากร จะคิดเป็นเยาวชนจำนวนมากกว่า 2 ล้านคนจาก 9 ล้านคนเลยทีเดียว

ภาพ ก-3 ความสุข/ไม่สุขของเยาวชน

ปัจจัยอะไรบ้างที่สัมพันธ์กับความสุขและไม่สุขของเยาวชนวัยนี้? ข้อมูลจากการสำรวจชี้ให้เห็นว่า เยาวชนกลุ่มที่มีสัดส่วนคนที่มีความพึงพอใจในชีวิตน้อยกว่า และสัดส่วนคนที่เหงาโดดเดี่ยวและเครียดสูงกว่า คือเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) เยาวชนที่มีสุขภาพทางกายไม่แข็งแรง เยาวชนที่รับรู้ว่าการครอบครัวยุคนี้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายพื้นฐาน (ไม่เกี่ยวกับรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน) เยาวชนที่ไม่สนิทกับคนในครอบครัว รู้สึกไม่ปลอดภัยเวลาอยู่ที่บ้านและโรงเรียน และเยาวชนที่มีคะแนนน้อยเมื่อประเมินสุขภาวะทางจิต 5 ด้าน (PERMA: Positive Emotion, Engagement, Relationship, Meaning, Achievement) โดยเฉพาะคนที่รายงานว่าความสัมพันธ์กับผู้อื่นรอบข้างไม่ดี

กล่าวโดยสรุปคือ ปัจจุบันแม้เยาวชนผู้มีความหลากหลายทางเพศจะมีจำนวนมากขึ้น (37% ตามผลสำรวจปี 2025 เมื่อใช้นิยามตามหลักสมาคมจิตวิทยาอเมริกันในการจัดประเภท) ไม่ใช่คนกลุ่มน้อยเชิงจำนวนแล้ว แต่ก็ยังเป็นเหยื่อของความรุนแรง และโดยเฉลี่ยมีความสุขน้อยกว่าผู้มีเพศวิถีตามขนบในแง่การเงิน การรับรู้ความเพียงพอของรายได้สัมพันธ์กับความสุข/ไม่สุขของเยาวชน มากกว่ารายได้เฉลี่ยครอบครัวที่ได้รับจริง และสุขภาวะทั้งสุขภาวะทางกายและสุขภาวะทางจิตสำคัญต่อความสุขของเยาวชน ที่สำคัญคือคุณภาพความสัมพันธ์ และความรู้สึกปลอดภัยที่บ้านและที่โรงเรียนสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต ความเครียด ความเหงาของเยาวชน

จากสรุปข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมสร้างความสุขของเยาวชนดังนี้

นโยบายระดับชาติโดยภาครัฐ

- ผลักดันให้เกิดการกระจายรายได้และลดค่าครองชีพ โดยเฉพาะในต่างจังหวัด เช่น ขยายการพัฒนาเมืองรอง เพิ่มการจ้างงาน มาตรการภาษีส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในจังหวัด เพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพียงพอมากขึ้น เพราะรายได้ครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สัมพันธ์กับความเครียดและความสุข/ไม่สุขของเยาวชนอย่างชัดเจน
- จัดทำมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยในโรงเรียน สำหรับนักเรียนทุกกลุ่มรวมถึง LGBTQ+ ชนกลุ่มน้อย และมีระบบการถ่ายทอด สื่อสาร ฝึกอบรมบุคลากร เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างทั่วถึงทุกโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเยาวชนทุกคน
- กำหนดนโยบายหรือข้อบังคับให้มีนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน/สถานศึกษา พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณในการผลิตบุคลากรให้เพียงพอ เพื่อให้เยาวชนในระบบการศึกษาเข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิตที่มีมาตรฐานได้สะดวกและได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องหากมีปัญหาสุขภาพจิต
- ขยายผลบริการสุขภาพจิตฟรีที่มีอยู่แล้วในช่องทางต่าง ๆ ให้เข้าถึงง่าย เป็นมิตรและเหมาะกับเยาวชนยิ่งขึ้น รวมทั้งครอบคลุมและเข้าถึงได้หลายช่องทาง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพจิตของเยาวชนจากครอบครัวรายได้น้อย เยาวชนในพื้นที่ห่างไกล หรือไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา โดยมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เยาวชนเหล่านี้ทราบ
- พัฒนาต้นแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับครู ผู้ปกครอง และเยาวชน เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ และการเห็นอกเห็นใจ (empathy) เสริมสร้างทักษะการรับฟังและแสดงความเห็นต่างอย่างสร้างสรรค์ ที่มีการวิจัยและทดสอบประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้ พร้อมเครื่องมือประเมินผลที่ชัดเจน

- พัฒนาโปรแกรมเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัวและในสถานศึกษา โดยให้ความรู้แก่เยาวชนรวมทั้งสาธารณะว่าควรตอบสนองอย่างไรเมื่อตนเองเผชิญความรุนแรง หรือพบเบาะแสความรุนแรง เพื่อให้ช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงได้ทันเวลาที่
- เปิดพื้นที่สาธารณะจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเยาวชนมากขึ้น ร่วมกับใช้ผู้มีอิทธิพลทางความคิดที่เยาวชนเชื่อถือไว้วางใจเป็นผู้สร้างกระแสการทำกิจกรรมดูแลส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นประจำจนเป็นวัฒนธรรม

บทบาทของสถานศึกษา

- บรรจุหลักสูตรสร้างเสริมคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก เช่น กรอบคิดเติบโต ทักษะทางจิตวิทยา ในกิจกรรมวิชาแนะแนวและคาบโฮมรูม เพื่อช่วยให้เยาวชนมีทัศนคติเชิงบวกเมื่อเผชิญปัญหาต่าง ๆ ทั้งในสังคมและการเรียน
- สร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียน เช่น สร้างกลุ่มสนับสนุนเยาวชนหลากหลายทางเพศ ที่ช่วยสื่อสารกับเยาวชนคนอื่น ๆ ให้เข้าใจเรื่องความหลากหลาย สร้างทัศนคติเชิงบวก ความเข้าใจ และเคารพเพื่อนที่มีความหลากหลาย
- ดำเนินการอบรมให้ความรู้เรื่องความหลากหลาย ความเห็นอกเห็นใจ ทักษะการฟังและแสดงความเห็นอย่างสร้างสรรค์ ให้แก่ครู เยาวชน และผู้ปกครอง (ร่วมกับสมาคมผู้ปกครอง) เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมเชิงบวกในครอบครัวและโรงเรียน

บทบาทของครอบครัวและชุมชน

- ครอบครัวเข้าร่วม/ร่วมจัดกิจกรรมอบรมระยะสั้นหรือเรียนรู้จากสื่อรณรงค์สำหรับผู้ปกครอง เกี่ยวกับการสื่อสารอย่างเข้าใจลูก การสังเกตสัญญาณสุขภาพจิตของเยาวชน รวมทั้งการป้องกันและการดูแลสุขภาพจิตของเยาวชน เพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างบรรยากาศทางบวกในครอบครัว
- ชุมชนสร้างเครือข่ายหรือใช้กลไกอาสาสมัครเพื่อเฝ้าระวังความรุนแรง ความปลอดภัยของเยาวชนในครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน

บทบาทภาคเอกชน รวมถึงสื่อและแพลตฟอร์มออนไลน์

- องค์กรเอกชนออกแบบสวัสดิการที่ช่วยสนับสนุนด้านสุขภาพจิตให้เยาวชนวัยทำงานและคนทำงานที่มีบุตรหลาน ซึ่งต้องมีสุขภาพจิตที่ดีก่อนจึงจะดูแลบุตรหลานได้ดี เช่น การเบิก

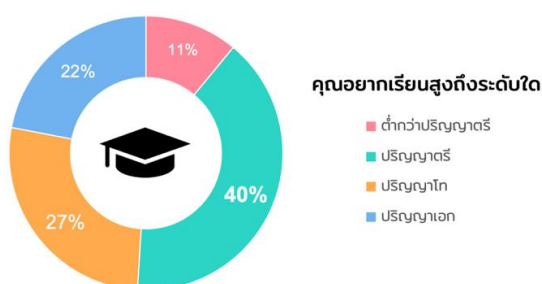
คำรักษาพยาบาลด้านสุขภาพจิต บริการให้คำปรึกษาทางสุขภาพจิตฟรีที่ครอบครัวของพนักงานสามารถใช้บริการได้ด้วย

- ผลิตเนื้อหาเชิงบวกที่ส่งเสริมสุขภาพจิต ความเห็นอกเห็นใจ และการเคารพความหลากหลายในสังคม รณรงค์ลดภาพเชิงลบ (stigma) การขอความช่วยเหลือด้านจิตใจ ผ่านอินฟลูเอนเซอร์และเนื้อหาในแพลตฟอร์มที่เป็นที่นิยมของเยาวชน

เป้าหมายด้านความสำเร็จ

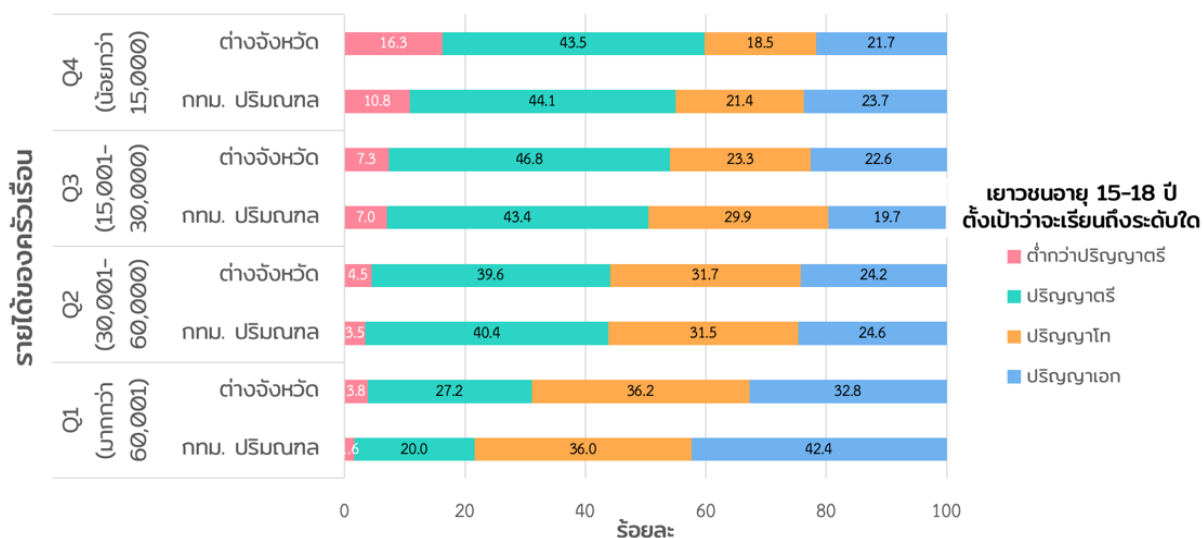
ความสำเร็จ ร่ำรวย มีอาชีพการงานที่ดี มักต้องเริ่มจากการศึกษาที่ดีเป็นพื้นฐาน หากเยาวชนมีการศึกษาที่สูงขึ้นก็ย่อมมีโอกาสทำงานในอาชีพที่มีรายได้ดีขึ้น ผลการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งเป้าว่าจะเรียนถึงระดับปริญญาตรีมากที่สุด โท และเอกมีสัดส่วนรองลงมา ดัง ภาพ ก-4

ภาพ ก-4 เป้าหมายทางการศึกษาของเยาวชน

ตัวแปรสำคัญที่สัมพันธ์กับการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาสูงหรือต่ำ คือรายได้ครอบครัวและเขตพื้นที่ โดยเยาวชนจากครอบครัวที่มีรายได้สูงและอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีสัดส่วนผู้ต้องการเรียนระดับสูงกว่าปริญญาตรีมากกว่าเยาวชนที่มีรายได้ต่ำและอยู่ต่างจังหวัด ดังภาพ ก-5

ภาพ ก-5 เป้าหมายการศึกษา แบ่งตามรายได้และพื้นที่

อาจตีความได้ว่า เขตพื้นที่อาจกำหนดความจำเป็นที่ต้องใช้ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นในการทำงาน งานในเขตศูนย์กลางของประเทศมักต้องการวุฒิการศึกษาที่สูงกว่างานที่มีในต่างจังหวัด ซึ่งความต้องการทำงานในอาชีพที่ใช้การศึกษาสูงเหล่านั้นก็อาจได้รับอิทธิพลจากการที่อยู่ในพื้นที่และได้เห็นว่ามีทางเลือกทางอาชีพเหล่านี้ ซึ่งมีให้เห็นน้อยในต่างจังหวัด

ส่วนรายได้ครอบคลุมเป็นปัจจัยที่ชี้ตรอบว่าเยาวชนมีทรัพยากรเพื่อทำตามความต้องการด้านการศึกษได้มากเพียงใด เมื่อรายได้จำกัด เยาวชนส่วนใหญ่อาจปรับเป้าหมายการศึกษาและด้านอาชีพของตนเองลงให้อยู่ในขอบเขตที่เป็นไปได้ในเชิงการเงินและทรัพยากรที่มี

หากไม่เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อสนับสนุนเยาวชนที่รายได้น้อยในเขตพื้นที่ต่างจังหวัด เยาวชนส่วนใหญ่ก็อาจติดอยู่ในวังวนของการตั้งเป้าหมายด้านการศึกษิต่ำกว่า ทำให้มีการศึกษาต่ำกว่า นำไปสู่การได้งานที่รายได้ต่ำกว่า และมักได้เงินน้อยกว่า เมื่อมีครอบครัวของตนเองก็ไม่สามารถสนับสนุนลูกได้ให้มีโอกาสทางการศึกษาได้เท่าเทียมกับผู้ที่มีรายได้สูง วนเวียนเป็นวัฏจักร

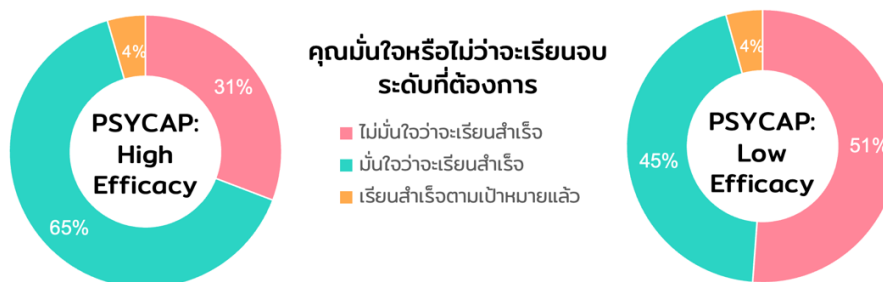
นอกจากรายได้และเขตพื้นที่แล้ว ปัจจัยทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาอย่างชัดเจนคือกรอบคิดเติบโต (growth mindset) โดย 55% ของเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างจัดว่ามีกรอบคิดเติบโต และ 33% จัดว่ามีกรอบคิดยึดติด (fixed mindset) ที่เหลือมีคะแนนก้ำกึ่งไม่ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาระหว่างสองกลุ่มนี้พบว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดเติบโตมีสัดส่วนที่ต้องการเรียนสูงกว่าปริญญาตรีมากกว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดยึดติดอย่างชัดเจน ดังภาพ ก-6

ภาพ ก-6 เป้าหมายการศึกษาของเยาวชนที่มี Growth vs Fixed mindset

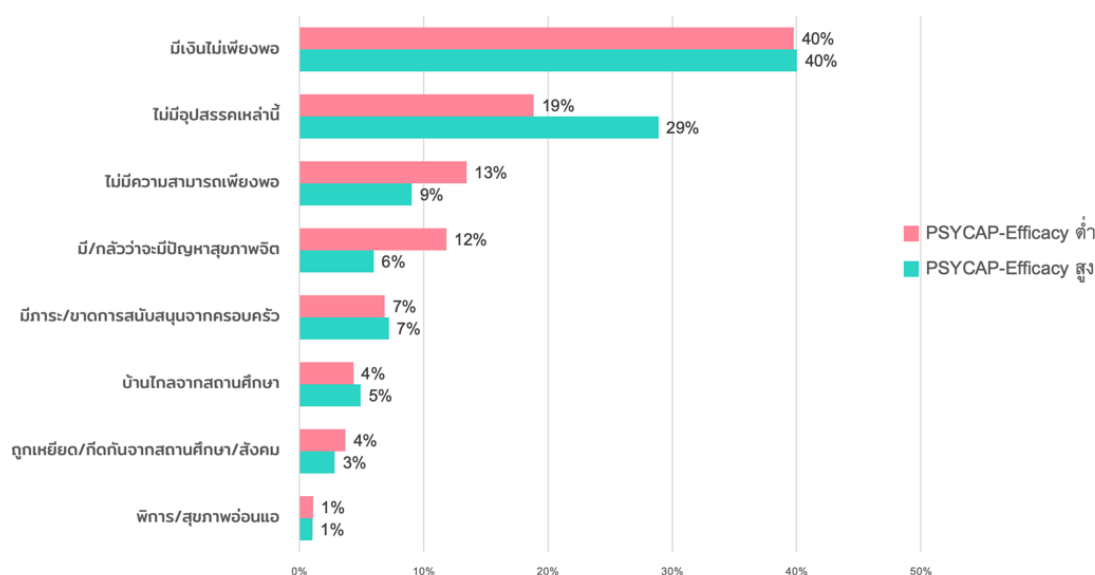
การตั้งเป้าหมายการศึกษาสูงหรือต่ำ ส่วนหนึ่งย่อมสะท้อนการประเมินว่าตนเองมีอุปสรรคอะไรบ้าง และตนเองสามารถเอาชนะอุปสรรคนั้นได้หรือไม่ การเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ (self-efficacy) เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยา (psychological capital) ที่พบว่าสัมพันธ์กับความมั่นใจว่าจะเรียนจบในระดับที่ต้องการได้ คนที่โดยปกติมีความเชื่อมั่นว่าตนเองทำได้สูง (high efficacy) ส่วนใหญ่ (65%) มั่นใจว่าจะเรียนสำเร็จ ส่วนคนที่โดยปกติขาดความเชื่อมั่น (low efficacy) ส่วนใหญ่ (51%) ไม่มั่นใจว่าจะเรียนสำเร็จ ดังภาพ ก-7

ภาพ ก-7 ความมั่นใจว่าจะเรียนสำเร็จของเยาวชนที่มี High vs. Low efficacy

เมื่อวิเคราะห์ว่า อุปสรรคที่เยาวชนทั้งสองกลุ่มเผชิญคืออะไร แตกต่างกันหรือไม่ พบว่า เยาวชนประมาณ 40% ในทั้งสองกลุ่มรายงานว่าอุปสรรคสำคัญที่สุดคือเรื่องมีเงินไม่พอเหมือนกัน ในขณะที่กลุ่มเชื่อมั่นในตนเองต่ำมีสัดส่วนคนที่ระบุว่าปัญหาสำคัญที่สุดอยู่ที่ความสามารถและความกังวลเรื่องปัญหาสุขภาพจิตมากกว่ากลุ่มเชื่อมั่นในตนเองสูง ดังภาพ ก-8 สะท้อนว่าความมั่นใจว่าจะเรียนสำเร็จ นอกจากปัญหาทางการเงินที่สำคัญที่สุดแล้ว ส่วนหนึ่งยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางจิตวิทยาด้วย

ภาพ ก-8 อุปสรรคสำคัญที่สุดของเยาวชนที่มี High vs. Low efficacy

กล่าวโดยสรุปคือ รายได้ครัวเรือนและเขตพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับการตั้งเป้าหมายทางการศึกษา และอุปสรรคทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดคือการมีเงินไม่เพียงพอ แต่นอกจากปัจจัยเรื่องเศรษฐกิจแล้ว ยังพบปัจจัยทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับแนวโน้มการประสบความสำเร็จทางการศึกษาด้วย ได้แก่ การมีกรอบคิดเติบโต สัมพันธ์กับการตั้งเป้าหมายการศึกษาที่สูงขึ้น ทนทางจิตวิทยาว่าด้วยความเชื่อในศักยภาพของตนเองสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นว่าจะเรียนสำเร็จระดับที่ต้องการ โดยในบรรดาคนที่ระบุว่าอุปสรรคสำคัญที่สุดในการศึกษาเป็นปัจจัยภายใน เช่น รู้สึกว่าตนเองขาดความสามารถ หรือมีปัญหาสุขภาพจิต จะมีสัดส่วนคนที่มั่นใจว่าจะเรียนสำเร็จในระดับที่ต้องการน้อยกว่าอุปสรรคที่มาจากภายนอกเช่นการเงิน หรือบ้านไกลจากสถานศึกษา

จากสรุปข้อค้นพบที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมความสำเร็จของเยาวชนดังนี้

นโยบายระดับชาติโดยภาครัฐ

- ขยายการให้ทุนการศึกษาให้เยาวชนในครอบครัวรายได้น้อยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล โดยเพิ่มงบประมาณการดำเนินการของหน่วยงานหรือกลไกที่มีอยู่แล้ว (เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา) ให้ขยายผลไปในวงกว้างยิ่งขึ้นและอาศัยเครือข่ายในชุมชนหรือโรงเรียนเพื่อเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นต้องได้รับทุนอย่างยั่งยืนได้ดีขึ้น

- ผลักดันให้เกิดการกระจายรายได้ ลดค่าครองชีพ เพื่อให้ครอบครัวทั่วไปมีรายได้เพียงพอสำหรับการสนับสนุนการศึกษาและการเรียนรู้ของเยาวชน โดยเฉพาะในต่างจังหวัดที่มีครัวเรือนรายได้ต่ำ เช่น มาตรการลดหย่อนด้านภาษีสำหรับผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ห่างไกล ผู้ประกอบการที่จัดสรรสวัสดิการให้บุตรของพนักงาน
- สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองนอกเหนือจากระบบการศึกษาทางการและเชื่อมโยงกับการทำงานจริง เช่น รัฐร่วมมือกับเอกชนผลิตคอร์สออนไลน์ที่ได้รับการรับรอง และแจก voucher ให้เยาวชนรายได้ต่ำใช้เรียนพัฒนาทักษะสำหรับตลาดแรงงาน (digital, data, soft skills) ให้เครดิตภาษีเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และเปิดพื้นที่การเรียนรู้หรือฝึกงานแก่เยาวชนระหว่างเรียน หรือจ่ายเงินอุดหนุนค่าจ้างเมื่อรับเยาวชนจากครอบครัวรายได้ต่ำเข้าฝึกงานและจ้างงานต่อหลังฝึกงาน
- ลดอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ โดยลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า อินเทอร์เน็ต ให้ทั่วถึงพื้นที่ห่างไกล จัดสรรอุปกรณ์ที่เยาวชนจากครอบครัวรายได้ต่ำสามารถใช้งานได้ไว้ในศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่ทันสมัย เอื้อให้เยาวชนทั้งที่อยู่และที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษาสามารถเรียนรู้เพิ่มเติม และฝึกทักษะอนาคตที่จะเพิ่มโอกาสการทำงานที่มีรายได้สูงขึ้น
- ให้งบวิจัยและพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมกรอบคิดเติบโต (growth mindset) และทุนทางจิตวิทยา (psychological capital) ที่เหมาะกับเยาวชนแต่ละช่วงวัย และมีนโยบายให้สถานศึกษานำโปรแกรมที่ได้รับการประเมินแล้วว่าได้ผลดีไปปรับใช้ในโรงเรียน

บทบาทของสถานศึกษา

- พัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับการทำงาน โดยร่วมมือกับสถานประกอบการในชุมชน เพื่อให้เยาวชนมีทักษะที่ตรงความต้องการ และเพิ่มโอกาสการได้งานทำของเยาวชน
- จัดระบบติดตามและสนับสนุนนักเรียนที่เสี่ยงต่อการหลุดจากการศึกษากลางคัน เช่น การจัดสรรทุนการศึกษา การจัดติวพิเศษเพิ่มเติมโดยรุ่นพี่ หรืออาสาสมัครจากภาคเอกชน บริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาเพื่อช่วยเหลือเมื่อเกิดภาวะเครียด
- พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้เข้าใจความสำคัญและหลักการสร้างสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยทางจิตใจและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเยาวชน

- บรรจุหลักสูตรสร้างเสริมคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก เช่น กรอบคิดเติบโต ทักษะทางจิตวิทยาในชั่วโมงโฮมรูม หรือแนะแนว เพื่อให้เยาวชนมีความเข้มแข็งทางจิตใจ ไม่ละทิ้งเป้าหมายการเรียนรู้

บทบาทของครอบครัวและชุมชน

- องค์การท้องถิ่นระดับตำบล/อำเภอ ทำงานร่วมกับโรงเรียนและสถานประกอบการท้องถิ่น ช่วยรวบรวมข้อมูลทุนการศึกษา แหล่งฝึกอาชีพ ช่องทางฝึกงาน และบริการให้คำปรึกษาเชิงอาชีพ สนับสนุนกลไกการออมของครอบครัว และให้ความรู้เรื่องการวางแผนการเงิน สำหรับการศึกษาของบุตร

บทบาทภาคเอกชน รวมถึงสื่อและแพลตฟอร์มออนไลน์

- ผู้ประกอบการเอกชนร่วมพัฒนาหลักสูตรกับสถานศึกษาให้เนื้อหาทันสมัย ตอบโจทย์การทำงาน และเปิดเป็นพื้นที่ฝึกงานหรือแหล่งเรียนรู้ เพื่อช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการทำงาน
- สื่อช่องทางต่าง ๆ และอินฟลูเอนเซอร์ทั้งระดับประเทศและท้องถิ่นช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ข้อมูลทุน ฝึกงาน และนำเสนอเรื่องราวความสำเร็จของเยาวชนจากพื้นฐานยากจนเป็นแรงบันดาลใจ

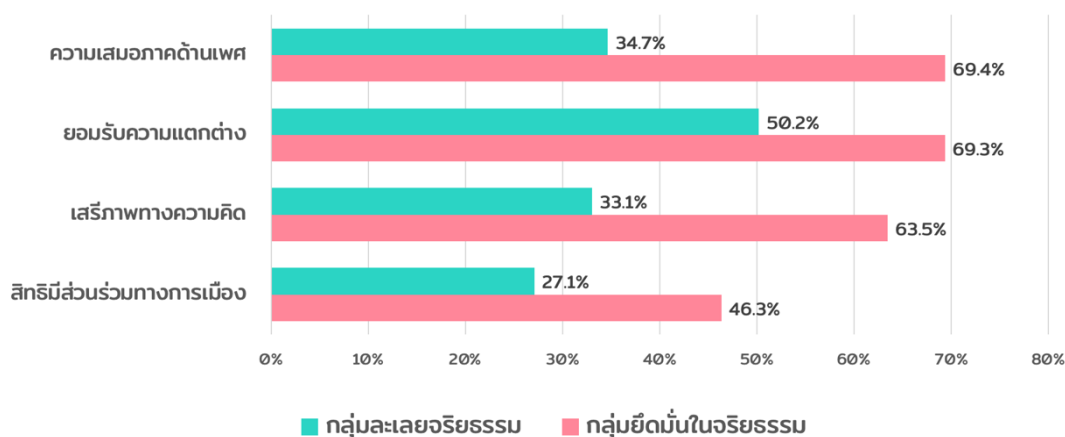
เป้าหมายด้านการเป็นพลเมืองที่ดี

การส่งเสริมให้เยาวชนมีความสุขและความสำเร็จ ย่อมต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม โดยตัวเยาวชนเองก็เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งกันและกันด้วย หากเยาวชนมีความเป็นพลเมืองที่ดี มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเมือง และเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดีให้แก่อนัน ก็ย่อมช่วยสร้างสังคมที่ปลอดภัย มีโอกาส และมีคุณภาพเหมาะกับการเติบโตของเยาวชนโดยรวมมากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ได้วัดคุณลักษณะด้านการละเลยจริยธรรม (moral disengagement โดย Moore และคณะ, 2012¹) โดยถามความเห็นต่อวิธีคิดหรือพฤติกรรมที่อาจผิดจริยธรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ยอมรับได้หรือไม่ หากมองว่าไม่ได้เลวร้ายอะไร จะจัดว่ามีแนวโน้มละเลยจริยธรรม ซึ่งมีเยาวชนมีคะแนนจัดอยู่ในกลุ่มนี้คิดเป็น (12%) เมื่อแบ่งเยาวชนเป็นกลุ่มที่ยึดมั่นในจริยธรรม คือไม่เห็นด้วยกับการทำผิดจริยธรรมแม้เล็ก ๆ น้อย ๆ พบว่าเยาวชนกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคด้านเพศ

การยอมรับความแตกต่าง การให้เสรีภาพทางความคิด และการเคารพสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าเยาวชนที่มีคะแนนจัดอยู่ในกลุ่มละเอียดศีลธรรม ดังภาพ ก-9

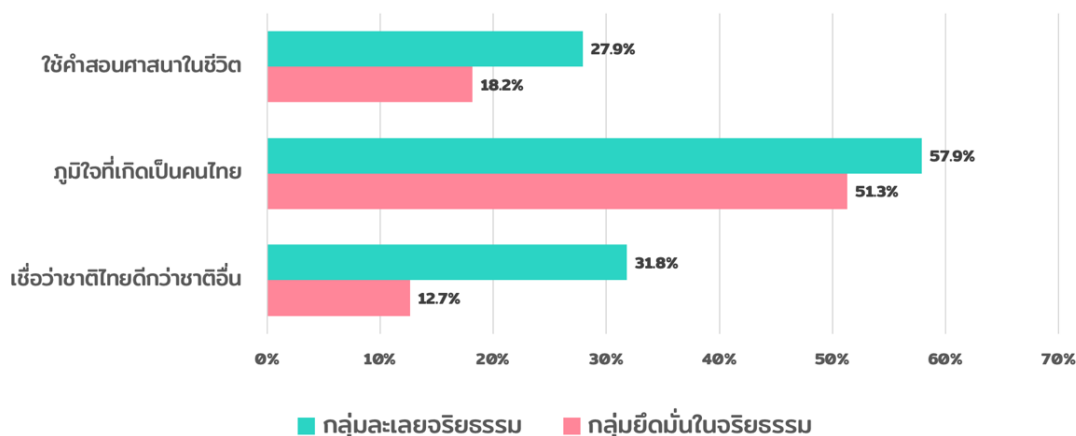
ภาพ ก-9 การให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของเยาวชน

หมายเหตุ: เปอร์เซ็นต์แสดงสัดส่วนผู้ที่ให้คะแนน 4 หรือ 5 จากตัวเลือกตั้งแต่ 0 (น้อยที่สุด) ถึง 5 (มากที่สุด)

ที่น่าสนใจคือ เยาวชนที่จัดว่ามีแนวโน้มละเอียดจริยธรรมยังมักมีแนวคิดชาตินิยม มองชาติตนเองเหนือกว่าชาติอื่น และอ้างอิงว่าตนเองยึดคำสอนทางศาสนาในการใช้ชีวิต ดังภาพ ก-10 ความสัมพันธ์ที่นำประหลาดใจนี้เป็นประเด็นที่น่าคิดและศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เป็นไปได้หรือไม่ว่าเกิดกลไกทางจิตวิทยาที่เรียกว่าใบอนุญาตทางศีลธรรม (Moral Licensing – Monin & Miller, 2001²) เมื่อได้ทำพฤติกรรมหรือแสดงออกว่าตนเป็นคนดีหรือทำความดีแล้ว เช่น ทำบุญ สวดมนต์ เป็นคนดีรักชาติแล้ว คนเรามีแนวโน้มที่จะอนุญาตให้ตนเองทำอะไรก็ตามใจที่อาจผิดจริยธรรมได้บ้างเล็กน้อย แม้จะดูเป็นเรื่องเล็กน้อย น้อย ๆ แต่หากเยาวชนจำนวนหนึ่งมีพฤติกรรมหรือวิธีคิดเช่นนี้ซ้ำ ๆ ก็อาจพัฒนาไปเป็นพฤติกรรมเชิงลบที่รุนแรงขึ้น และสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นพิษต่อไปได้

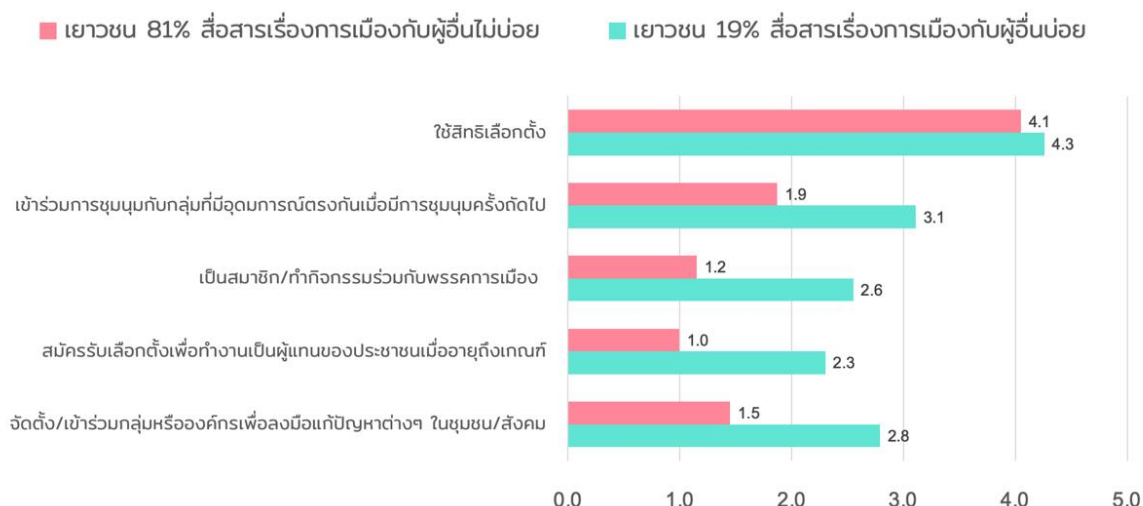
ภาพ ก-10 แนวคิดเชิงชาตินิยมและการอ้างอิงศาสนาของเยาวชน

หมายเหตุ: เปรอเซ็นแสดงสัดส่วนผู้ที่ให้คะแนน 4 หรือ 5 จากตัวเลือกตั้งแต่ 0 (น้อยที่สุด) ถึง 5 (มากที่สุด)

สุดท้าย หากเยาวชนกระตือรือร้นมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองที่ดีมากขึ้น ก็จะมีโอกาสผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมในวงกว้างหรือเชิงระบบมากขึ้น โดยผลสำรวจพบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำนายการตั้งใจมีส่วนร่วมของพลเมืองในอนาคตได้ดีคือการสื่อสารทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมกับผู้อื่นบ่อย ๆ โดยกลุ่มที่สื่อสารบ่อย ตั้งใจจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคตมากกว่ากลุ่มที่ไม่ค่อยได้สื่อสารทางการเมืองกับผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญในแทบทุกเรื่อง เช่น การชุมนุมทางการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร การเข้าร่วมกลุ่มองค์กรเพื่อช่วยแก้ปัญหาในชุมชนและสังคม ดังภาพ ก-11

ภาพ ก-11 เจตนาแสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมของพลเมืองในอนาคตของเยาวชน

กล่าวโดยสรุปคือ จากผลการสำรวจพบว่ามีเยาวชนส่วนน้อย (12%) ที่มีแนวโน้มจะเลิจริยธรรม โดยเยาวชนที่มีความยึดมั่นในจริยธรรมมากกว่าจะมีแนวโน้มให้คุณค่ากับสิทธิเสรีภาพความเสมอภาค อันเป็นคุณค่าของสังคมประชาธิปไตยมากกว่า มีความแนวคิดเชิงชาตินิยมและการอ้างอิงศาสนาน้อยกว่า และพบว่าเยาวชนที่ได้สื่อสารเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคมกับคนรอบข้างบ่อย ๆ มีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเยาวชนที่ไม่ค่อยได้สื่อสารเรื่องดังกล่าวกับคนรอบข้าง

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนดังนี้

นโยบายระดับชาติโดยภาครัฐ

- กำหนดนโยบายให้จัดตั้งและขยายกลไกการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระดับต่าง ๆ เช่น ให้ตัวแทนเยาวชนมีตำแหน่ง หรือเข้าร่วมให้ความเห็นในการประชุมขององค์กรระดับท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ การเปิดรัฐสภาเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้เยาวชนทำความเข้าใจระบบการเมืองการปกครอง เช่น เข้าสังเกตการณ์การประชุมสภาได้ สร้างเวทีให้เยาวชนมีส่วนร่วมนำเสนอความคิดเห็นและร่วมลงมือสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ โดยมีผู้เอื้ออำนวยที่คอยนำกระบวนการ เป็นพี่เลี้ยง
- พัฒนาด้านแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจ (empathy) ผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจทางสังคม (social empathy) และการมีส่วนร่วมของพลเมือง (civic engagement) เพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าของผู้อื่นและปฏิบัติต่อผู้อื่นและกลุ่มทางสังคมอื่น ๆ อย่างมีความรับผิดชอบมากขึ้น และกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาต่าง ๆ นำไปปรับใช้ในการพัฒนาเยาวชน

บทบาทของสถานศึกษา

- บรรจุหลักสูตรให้ความรู้และกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมือง โดยใช้แนวทางการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ให้นักเรียนร่วมออกแบบ/ลงมือแก้ปัญหาชุมชน เช่น ทำแคมเปญความปลอดภัย, โครงการสิ่งแวดล้อม, การสำรวจความคิดเห็นคนในท้องถิ่นในประเด็นต่าง ๆ, การทำข่าวหรือการสื่อสารในท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อเชื่อมทฤษฎีการเป็นพลเมืองกับการลงมือทำจริง
- สอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy) และความเห็นอกเห็นใจกลุ่มทางสังคม (social empathy) ให้เยาวชนทุกระดับชั้น

บทบาทของครอบครัวและชุมชน

- ครอบครัว/ผู้ปกครองเป็นต้นแบบการความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการยึดมั่นในจริยธรรม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของลูกในกิจกรรมชุมชนเพื่อประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ
- ชุมชนสร้างช่องทางหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชนที่ครอบครัวทำร่วมกันได้เป็นประจำ เช่น การทำกิจกรรมอาสา กิจกรรมศิลปวัฒนธรรมในชุมชน เช่น ดนตรี กีฬา กลุ่มออนไลน์หรือเพจข่าวสารในชุมชนที่ทุกคนเข้าร่วมแจ้งข่าวสารและแสดงความคิดเห็นได้

บทบาทภาคเอกชน รวมถึงสื่อและแพลตฟอร์มออนไลน์

- พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ให้มีการสื่อสารเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเยาวชนมากขึ้น เพื่อสร้างเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชน

บทสรุปของประเด็นคัดสรรจากผลสำรวจที่กล่าวมานี้ เลื่อนนำเสนอประเด็นทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความสุข ความสำเร็จ และการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน แต่ข้อมูลจากการสำรวจยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อประกอบการตัดสินใจออกแบบนโยบายต่าง ๆ ที่มีผลต่อเยาวชนได้ต่อไป

หากต้องการทราบรายละเอียดส่วนต่าง ๆ ของการวิจัย สามารถอ่านเพิ่มเติมในรายงาน **บทที่ 1 เนื้อหาแบบสำรวจ** ซึ่งให้รายละเอียดข้อคำถามในแบบสำรวจปี 2025 ว่ามีการปรับปรุงและแตกต่างจากแบบสำรวจปี 2022 อย่างไร จากนั้นใน **บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย** ให้รายละเอียดเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย รวมทั้งวิธีเก็บข้อมูลทุกรูปแบบ

บทที่ 3 สรุปผลการเก็บข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล สรุปจำนวนและลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง อธิบายวิธีตรวจสอบคุณภาพข้อมูลและวิธีคัดข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือออก จนเหลือกลุ่มตัวอย่างที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไปได้ **บทที่ 4 ข้อค้นพบที่น่าสนใจ** บรรยายการวิเคราะห์ข้อมูลและผลทดสอบทางสถิติ ที่คัดสรรมา 5 ประเด็น ตามตัวแปรทางจิตวิทยาที่น่าสนใจ ได้แก่ ความหลากหลายทางเพศของคนไทย กรอบคิดเติบโต การละเลยจริยธรรม เป้าหมายทางการศึกษา และสุขภาวะทางจิต ซึ่งเป็นเนื้อหาที่นำมาสรุปเป็น บทสรุปสำหรับผู้บริหารข้างต้น **บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอเชิงนโยบาย** สรุปประเด็นสำคัญจากข้อค้นพบและเสนอแนวทางและนโยบายเพื่อพัฒนาและส่งเสริมเพื่อให้เยาวชนบรรลุเป้าหมายหลัก 3 ด้าน สุดท้าย **บทที่ 6 ข้อเสนอแนะเชิงกระบวนการวิจัย** ผู้วิจัยอภิปรายจุดแข็งและจุดอ่อนของการสำรวจปี 2025 และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการสำรวจในปีต่อไป

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก-1
สารบัญ	ข-1
บทที่ 1 เนื้อหาแบบสำรวจ	1
ตอนที่ 0 ข้อมูลทั่วไป	1
ตอนที่ 1 ความเป็นอยู่พื้นฐาน	1
ตอนที่ 2 คุณกับครอบครัว	2
ตอนที่ 3 การศึกษาและการทำงาน	2
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์กับสังคม	3
ตอนที่ 5 คุณค่าและทัศนคติ	3
บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย	5
2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	5
2.2 วิธีการเก็บข้อมูล	8
บทที่ 3 สรุปผลการเก็บข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล	12
3.1 การทำความสะอาดข้อมูล	12
3.2 ลักษณะกลุ่มตัวอย่างจากการเก็บข้อมูลออนไลน์และภาคสนาม	13
3.3 การถ่วงน้ำหนัก	16
3.4 คำแนะนำสำหรับผู้นำข้อมูลไปใช้	21
บทที่ 4 ข้อค้นพบที่น่าสนใจ	23
4.1 เป้าหมายชีวิต	23
4.2 ความหลากหลายทางเพศ	27
4.3 สุขภาวะทางจิตของเยาวชน	40
4.4 กรอบคิดแบบเติบโต	51
4.5 เป้าหมายทางการศึกษา	57
4.6 การละเลยจริยธรรม	70
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอเชิงนโยบาย	74
เป้าหมายในการพัฒนาเยาวชน	74
5.1 เป้าหมายด้านความสุข	74
5.2 เป้าหมายด้านความสำเร็จ	77
5.3 เป้าหมายด้านการเป็นพลเมืองที่ดี	79
บทที่ 6 ข้อเสนอแนะเชิงกระบวนการวิจัย	82
6.1 การสรรหากลุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทนประชากรมากขึ้น	82
6.2 การศึกษาระยะยาวกับกลุ่มตัวอย่างเดิม	83

6.3 การปรับปรุงเนื้อหาแบบสอบถาม.....	84
6.4 การสร้างโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	84
บรรณานุกรม	86

บทที่ 1 เนื้อหาแบบสำรวจ

ทีมวิจัยแขนงวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ร่วมกับทีมวิจัยของ ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว คิด ฟอร์ คิดส์ ตรวจสอบแบบสำรวจเดิมจากปี 2022 ตัดข้อคำถามที่ไม่ใช่ ปรับปรุงเนื้อหาหรือถ้อยคำในข้อคำถามบางข้อให้ชัดเจนและกระชับขึ้น และเพิ่มข้อคำถามที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม แล้วนำไปสร้างเป็นแบบสำรวจทั้งแบบกระดาษและแบบออนไลน์เพื่อรองรับการเก็บข้อมูลทั้งสองรูปแบบ โดยแบบสำรวจฉบับกระดาษ แสดงไว้ใน ภาคผนวก ก

เนื้อหาในแบบสำรวจแบ่งเป็น 6 ตอน แต่ละตอนมีหัวข้อย่อยดังนี้

ตอนที่ 0 ข้อมูลทั่วไป

ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับตัวเยาวชนเอง ตั้งแต่ อายุ เพศตามบัตรประชาชน เพศที่นิยามตนเอง (อัตลักษณ์ทางเพศ) รสนิยมทางเพศ (เพศวิถี) น้ำหนัก ส่วนสูง สัญชาติ ความพิการ ที่อยู่ปัจจุบัน และการรับรู้สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง

ตอนที่ 1 ความเป็นอยู่พื้นฐาน

- 1.1 รายได้ ถามถึงรายได้ครอบครัว หนี้สิน ค่าใช้จ่ายส่วนตัว และการใช้เงินหากได้เงิน 1 ล้านบาท
- 1.2 ที่อยู่อาศัย/เครื่องใช้ ถามถึงลักษณะที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีในบ้าน และอุปกรณ์ดิจิทัล ได้แก่ โทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์
- 1.3 สุขภาพร่างกาย ถามถึงการรับประทานอาหารที่เพียงพอ การนอน การออกกำลังกาย พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ทางเลือกในการรักษาหากเจ็บป่วยหนัก และการประเมินสุขภาพกายของตนเอง
- 1.4 สุขภาพจิต ถามถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง ความเหงาโดดเดี่ยว ความเครียด สาเหตุความเครียด และสิ่งที่มักทำเพื่อแก้เครียด
- 1.5 สวัสดิภาพและความปลอดภัย ถามถึงความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในสถานที่ต่าง ๆ การถูกคุกคามทำร้ายรูปแบบต่าง ๆ และสถานที่เกิดเหตุ การถูกหลอกลวง การถูกหลอกลวงจากการเล่นเกมหรือพนัน
- 1.6 อื่น ๆ ได้แก่ เป้าหมายที่สำคัญที่สุดในชีวิต อีกระในการตัดสินใจเรื่องสำคัญในชีวิต ความพึงพอใจในชีวิต กรอบคิด (growth/fixed mindset) ทุนทางจิตวิทยา (psychological capital)

และสุขภาวะทางจิตวิทยา (psychological well-being) ตามโมเดล PERMA (Positive emotion, Engagement, Relationship, Meaning, Achievement)

ตอนที่ 2 คุณกับครอบครัว

- 2.1 ครอบครัว** การใช้เวลากับครอบครัว ความสนิทสนม ความช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัว อุปสรรคต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ในครอบครัว และการวางแผนดูแลพ่อแม่/ผู้ปกครองยามชรา
- 2.2 เพื่อน** จำนวนเพื่อนสนิท เพื่อนสนิทที่มีพื้นเพต่างกัน สถานที่ที่รู้จักเพื่อนสนิท การใช้เวลากับเพื่อน
- 2.3 ความรัก การแต่งงาน และการมีบุตร** สถานะด้านความรัก จำนวนคนรักใน 12 เดือนที่ผ่านมา สถานที่ที่รู้จักคนรัก ทศนคติเรื่องการแต่งงาน อุปสรรคที่ทำให้ไม่ยอมหรือไม่ได้แต่งงาน ทศนคติเรื่องการมีบุตร อุปสรรคที่ทำให้ไม่ยอมหรือไม่สามารถมีบุตรได้
- 2.4 อื่น ๆ** บุคคลที่จะปรึกษาเป็นคนแรกเวลาชีวิตมีปัญหา

ตอนที่ 3 การศึกษาและการทำงาน

- 3.1 การศึกษา** ได้แก่ สถานะทางการศึกษาปัจจุบัน ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบ ประเภทของโรงเรียนที่เรียนจบมา ระดับการศึกษาสูงสุดที่อยากเรียนจบ และความมั่นใจว่าจะเรียนจบระดับดังกล่าว การเดินทางไปเรียน ค่าใช้จ่ายในการเรียน แหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายในการเรียน ชั่วโมงเรียนกวดวิชา ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา การประเมินทักษะต่าง ๆ ของตนเอง และการประเมินว่าการเรียนช่วยพัฒนาให้มีทักษะดังกล่าวมากเพียงใด ปัญหาที่ประสบในโรงเรียน และอุปสรรคที่ขัดขวางความสำเร็จด้านการศึกษาของตนเองมากที่สุด
- 3.2 การเรียนรู้** ได้แก่ จำนวนหนังสือที่อ่านในปีที่ผ่านมา ความถี่ในการใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อุปสรรคของการไปใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการให้มีเพิ่มในชุมชน
- 3.3 การทำงาน** ได้แก่ สถานการณ์ทำงานในปัจจุบัน อาชีพปัจจุบัน อาชีพในฝัน จำนวนชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์สูงสุดที่ยอมรับได้ ค่าจ้างต่ำสุดต่อเดือนที่ยอมรับได้ ปัจจัยสำคัญที่สุดในการเลือกงาน และองค์กรที่จะร่วมงานด้วย และอุปสรรคที่อาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์กับสังคม

- 4.1 สื่อ ความถี่ในการรับสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ การใช้งานอินเทอร์เน็ต
- 4.2 กิจกรรมพลเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลเมืองใน 1 ปีที่ผ่านมา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลเมืองที่ตั้งใจจะทำในอนาคต การสื่อสารประเด็นทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจกับคนรอบข้าง และพรรคการเมืองที่มีแนวคิดตรงกับตนเอง

ตอนที่ 5 คุณค่าและทัศนคติ

- 5.1 ความเชื่อถือไว้วางใจ การประเมินความเชื่อถือและไว้วางใจกลุ่มคนหรือองค์กรต่าง ๆ
- 5.2 ศาสนาและความเชื่อ ศาสนาตามทะเบียนราษฎร ศาสนาที่นับถือจริง ระดับการนับถือศาสนา ทศนคติเกี่ยวกับศาสนาและจริยธรรม แนวโน้มการละเลยศีลธรรม (moral disengagement)
- 5.3 ชาตินิยม องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของชาติไทย ความรู้สึกเป็นพลเมืองไทยหรือพลเมืองโลก ความภูมิใจที่สถาเกิดเป็นคนไทย พฤติกรรมที่แสดงถึงความรักชาติ ทศนคติเชิงชาตินิยม
- 5.4 วัฒนธรรมทางสังคม ทศนคติต่อแนวปฏิบัติต่าง ๆ ทางสังคม
- 5.5 ประเด็นทางสังคม การสนับสนุนประเด็นต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบัน การสนับสนุนสิทธิด้านต่าง ๆ ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- 5.6 เศรษฐกิจการเมือง ทศนคติต่อนโยบายและแนวปฏิบัติเชิงเศรษฐกิจการเมืองต่าง ๆ
- 5.7 การเมืองและนโยบายสาธารณะ ความสนใจการเมืองและความเชื่อมั่นต่อกลไกการเมืองในระบบ ความเชื่อว่าตนเองสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลได้ การประเมินความสำคัญของสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคด้านต่าง ๆ กลุ่มคนที่เห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ทศนคติต่อประเด็นสมดุลระหว่างอำนาจรัฐกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประเด็นที่น่าห่วงกังวลสำหรับประเทศไทย

โดยสรุป แบบสำรวจปี 2025 มีประเด็นที่ต่อเนื่องจากการสำรวจปี 2022 และประเด็นที่ปรับปรุงและเพิ่มเติมจากเดิมดังตาราง 1.1 ดังต่อไปนี้

ตาราง 1.1 สรุปประเด็นการสำรวจที่ต่อเนื่องจากปี 2022 และประเด็นใหม่ปี 2025

ตอนที่	ประเด็นต่อเนื่องจากปี 2022	ประเด็นใหม่ในปี 2025
0. ข้อมูลทั่วไป	อายุ เพศกำเนิด (ตามทะเบียนราษฎร) น้ำหนัก ส่วนสูง สัญชาติ ความพิการ ถิ่นที่อยู่	การประเมินสถานะทางเศรษฐกิจ และ สังคม ของ ตน เอง นิยามอัตลักษณ์ รสนิยมทางเพศ
1. ความเป็นอยู่พื้นฐาน	รายได้ ที่อยู่อาศัย สุขภาพร่างกาย การใช้สารเสพติด สุขภาพจิต สวัสดิภาพและความปลอดภัย การถูกคุกคามรูปแบบต่าง ๆ เป้าหมาย ความฝัน	หนี้ครัวเรือน การยืมเงิน การเข้าถึง อุปกรณ์ดิจิทัล การถูกหลอกลวง ออนไลน์ พนันออนไลน์ กรอบคิด ทูทางจิตวิทยา สุขภาวะทางจิต สถานที่ที่ถูกคุกคาม
2. ความสัมพันธ์กับคนรอบตัว	ความสัมพันธ์ ความขัดแย้งกับ ครอบครัว มุมมองต่อการแต่งงาน และการมีบุตร ความสัมพันธ์กับเพื่อน ความรัก ที่ปรึกษาในชีวิต	
3. การศึกษาและการทำงาน	การเรียนในสถานศึกษา การเรียนพิเศษ การอ่าน แหล่งเรียนรู้ การทำงาน ความคาดหวังต่ออนาคต การทำงาน	ประเภทสถานศึกษา การเดินทาง ไปเรียน การทำงานรูปแบบไม่มาตรฐาน (Non-Standard Employment) อาชีพปัจจุบัน อาชีพในฝัน
4. ความสัมพันธ์กับสังคม	การรับสื่อ การใช้งานอินเทอร์เน็ต การมีส่วนร่วมของในกิจกรรมพลเมืองใน 12 เดือนที่ผ่านมา พรรคการเมืองที่มีแนวคิดตรงกับตนเอง	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลเมือง ที่ตั้งใจจะทำในอนาคต การสนทนา เรื่องการเมืองกับบุคคลต่าง ๆ
5. คุณค่าและทัศนคติ	ความเชื่อถือไว้วางใจ ศาสนาและความเชื่อ ชาติ วัฒนธรรม ประเด็นถกเถียงทางสังคม เศรษฐกิจการเมือง การเมืองและนโยบายสาธารณะ	แนวโน้มการละเลยศีลธรรม/จริยธรรม ระดับความเลื่อมใสในศาสนา (Religiosity)

บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการสำรวจเยาวชนไทย ปี 2025 ใช้การสำรวจแบบภาคตัดขวาง คือการสำรวจเยาวชนทั่วประเทศโดยแต่ละคนทำแบบสอบถามเพียงครั้งเดียวในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อให้เห็นภาพสถานการณ์ ณ ปัจจุบัน โดยประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือเยาวชนอายุ 15-25 ปีทั่วประเทศ ตามข้อมูลจำนวนประชากรจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2566ⁱⁱⁱ ซึ่งเป็นข้อมูลล่าสุดที่มี ณ ช่วงเวลาที่วางแผนการสำรวจ ช่วงอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุ 15 ปี มีจำนวน 782,030 คน ส่วนช่วงอายุที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ช่วงอายุ 25 ปี มีจำนวน 886,414 ดังรายละเอียดในตาราง 2.1

ผู้วิจัยแยกเยาวชนแต่ละช่วงอายุด้วยสถานะว่าอยู่ในระบบการศึกษาหรือไม่อยู่ในระบบการศึกษา เพราะเยาวชนสองกลุ่มนี้ย่อมมีประสบการณ์และอยู่ในสถานการณ์ต่างกัน และอาจมีความคิดเห็นทัศนคติ ค่านิยมต่างกันได้ จึงควรจะสุ่มหาให้มีจำนวนมากพอในแต่ละกลุ่มเพื่อให้ได้ความเห็นจากเยาวชนทั้งสองกลุ่ม โดยผู้วิจัยใช้ข้อมูลจำนวนนักเรียน ม.1-4, ปวช., และ ปวส. จาก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2566^{iv} และข้อมูลจำนวนนิสิตนักศึกษาจาก สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปี 2566^v สามารถแจกแจงจำนวนเยาวชนในระบบการศึกษาและคำนวณส่วนที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษาตามแต่ละกลุ่มอายุได้ดังตาราง 2.1

ตาราง 2.1 จำนวนประชากรเยาวชนอายุ 15-25 ปี ณ เดือนธันวาคม 2566

อายุ	ประชากร	นักเรียน		นักเรียน (รวม)	อื่น ๆ (ปชก-นักเรียน)
		สายสามัญ	สายอาชีพ		
15	782,030	491,205	217,798	709,003	73,027
16	799,110	461,476	186,240	647,716	151,394
17	791,427	436,951	225,776	662,727	128,700
18	801,053	390,600	169,817	560,417	240,636
19	810,059	335,354	182,206	517,560	292,499
20	786,686	291,398	0	291,398	495,288
21	788,858	254,574	0	254,574	534,284

อายุ	ประชากร	นักเรียน		นักเรียน (รวม)	อื่น ๆ (ปชก-นักเรียน)
		สายสามัญ	สายอาชีพ		
22	791,212	317,924	0	317924	473,288
23	831,393	(สูงกว่าปี 4;	0		831,393
24	829,894	ป.บัณฑิต;	0		829,894
25	886,414	ป.โท)	0		886,414

ผู้วิจัยใช้ตัวเลขนี้เพื่อประมาณการสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในระบบการศึกษาและไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ที่ควรจะได้รับข้อมูลได้ โดยแบ่งเป็นสามกลุ่มใหญ่ตามช่วงระดับการศึกษาและการทำงานโดยประมาณ กล่าวคือ ในช่วงอายุ 15-17 ปี เป็นช่วงมัธยมศึกษา ช่วงอายุ 18-21 ปี เป็นช่วงการศึกษาระดับอุดมศึกษา และช่วงอายุ 22-25 ปี เป็นช่วงวัยทำงาน ในแต่ละกลุ่มมีจำนวนเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษาและไม่อยู่ในระบบการศึกษาดังตารางที่ 2.2

ตาราง 2.2 จำนวนประชากร แบ่งตามช่วงอายุและการอยู่ในระบบการศึกษา

อายุ	ประชากร	นักเรียน		นักเรียน (รวม)	อื่น ๆ (ปชก-นักเรียน)
		สายสามัญ	สายอาชีพ		
15-17	2,372,567	1,389,632	629,814	2,019,446	353,121
18-21	3,186,656	1,271,926	352,023	1,623,949	1,562,707
22-25	3,338,913	317,924	0	317,924	3,020,989

เมื่อดำเนินการเป็นสัดส่วน พบว่าในช่วงอายุ 15-17 ปี เยาวชนส่วนใหญ่ 85.1% อยู่ในระบบการศึกษา ทั้งมัธยมปลายสายสามัญ (58.6%) และสายอาชีพหรือ ปวช. (26.5%) อีก 14.9% ที่เหลือไม่อยู่ในระบบการศึกษา ในช่วงอายุ 18-21 ปี พบว่าเยาวชนราวครึ่งหนึ่ง (51%) อยู่ในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งมหาวิทยาลัยสายวิชาการ (39.9%) และสายอาชีพหรือ ปวส. (11%) ส่วนช่วงอายุ 22-25 ปี เป็นช่วงวัยทำงาน มีเยาวชนที่อยู่ในระบบอุดมศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีปี 4 และปริญญาโทปริญญาเอก รวม 9.5% ดังตาราง 2.3

ตาราง 2.3 สัดส่วนประชากร แบ่งตามช่วงอายุและการอยู่ในระบบการศึกษา

อายุ	ประชากร	นักเรียน		นักเรียน (รวม)	อื่น ๆ (ปชก-นักเรียน)
		สายสามัญ	สายอาชีพ		
15-17	100%	58.6%	26.5%	85.1%	14.9%
18-21	100%	39.9%	11.0%	51.0%	49.0%
22-25	100%	9.5%	0.0%	9.5%	90.5%

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมโดยตั้งเป้าหมายว่า ต้องการกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากพอที่จะใช้ในการวิเคราะห์ผลทางสถิติได้อย่างน่าเชื่อถือถึงระดับกลุ่มอายุในแต่ละภาค ซึ่งในที่นี้แบ่งย่อยเป็น 10 ภาค เพื่อให้มั่นใจว่ามีการกระจายของข้อมูลทั่วประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคกลาง ภาคใต้ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยหากจะวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละภาคโดยใช้เทคนิคทางสถิติขั้นสูง (เช่นโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง) ให้มีความน่าเชื่อถือ ควรจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 200-300 คน (Hair et al., 2010)

ผู้วิจัยจึงกำหนดให้มีกลุ่มตัวอย่างภาคละ 900 คน แบ่งเป็นสามกลุ่มอายุ กลุ่มละ 300 คน รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำทั้งสิ้น 9,000 คน โดยแบ่งให้มีผู้อยู่ในระบบการศึกษากับไม่อยู่ในระบบการศึกษาเป็นใกล้เคียงกับสัดส่วนในประชากร แต่สัดส่วนของกลุ่มที่มีขนาดเล็ก คือ เยาวชนอายุ 15-17 ปีที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา (14.9%) และเยาวชนอายุ 21-25 ปีที่อยู่ในระบบการศึกษา (9.5%) บัดสัดส่วนขึ้นเป็น 500 คน จาก 3,000 คน (16.7%) เพื่อให้สามารถแบ่งจำนวนเป็น 10 ภาคลงตัวและมีจำนวนในแต่ละภาคไม่น้อยเกินไป โดยมุ่งเก็บข้อมูลของกลุ่มดังกล่าวให้ได้ 50 คนจาก 300 คนในแต่ละภาค ดังตาราง 2.4

ตาราง 2.4 จำนวนและสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย แบ่งตามกลุ่มอายุและระบบการศึกษา

อายุ	จำนวนรวม	อยู่ในระบบการศึกษา		ไม่อยู่ในระบบการศึกษา	
		สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน
15-17	3000	83.3%	2,500	16.7%	500
18-21	3000	50%	1,500	50%	1,500
22-25	3000	16.7%	500	83.3%	2,500

2.2 วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2568 โดยผู้วิจัยวางแผนเก็บข้อมูลด้วยหลากหลายวิธี จากหลากหลายแหล่ง เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มข้างต้นได้มากเพียงพอ กระจายทั่วประเทศ และแน่ใจว่าจะสะท้อนสัดส่วนของประชากรได้ดีขึ้นกว่าการสำรวจครั้งแรกในปี 2522 จึงแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 4 แหล่ง ได้แก่

แหล่งที่ 1 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์กับกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (convenience sampling) โดยใช้วิธีเผยแพร่แบบสอบถามออนไลน์และขอความร่วมมือผ่านเครือข่ายต่าง ๆ ดังนี้

- ก. โรงเรียนมัธยมศึกษา (กระจายผ่าน สพฐ.)
- ข. วิทยาลัยอาชีวศึกษา (กระจายผ่าน สอศ.)
- ค. มหาวิทยาลัย (กระจายผ่านองค์กรนิสิตนักศึกษา)
- ง. สมาเด็กและเยาวชนระดับชาติ จังหวัด เขต/อำเภอ เทศบาล/ตำบล
- จ. ภาควิชาเครือข่าย สสส. สำนัก 4 และ คิด for คิดส์

แหล่งที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสอบถามกระดาษ เพื่อให้แน่ใจว่ากลุ่มตัวอย่างกระจายมาจากทุกภาคของประเทศ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 2,000 คน (จาก 9,000 คน) ด้วยแบบสอบถามกระดาษโดยลงพื้นที่ 10 ภาคทั่วประเทศ แบ่งเป็นภาคละ 200 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างทำโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นหลายขั้นตอน (multi-stage stratified random sampling) ได้แก่

ขั้นที่ 1 แบ่งภาคเป็น 10 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคกลาง ภาคใต้ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล แล้วสุ่มเลือกจังหวัดในแต่ละภาค โดยสุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ 2 จังหวัด และสุ่มจังหวัดขนาดเล็ก 2 จังหวัด ซึ่งกำหนดให้ความน่าจะเป็นในการถูกเลือกของแต่ละจังหวัด แปรผันตามจำนวนประชากร (Probability Proportional to Size: PPS) โดยจังหวัดขนาดใหญ่มีขนาดตัวอย่างเท่ากับ 60 ตัวอย่าง และจังหวัดขนาดเล็กมีขนาดตัวอย่างเท่ากับ 40 ตัวอย่าง ยกเว้นภูมิภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่แบ่งเป็นกรุงเทพมหานคร 110 ตัวอย่าง และจังหวัดปริมณฑลอื่นอีก 3 จังหวัด จังหวัดละ 30 ตัวอย่าง

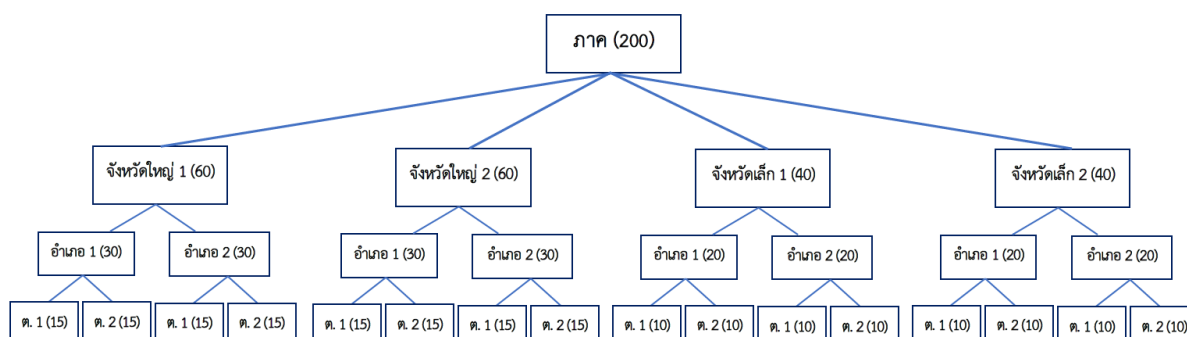
ขั้นที่ 2 ในแต่ละจังหวัดที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จะคัดเลือกอำเภอจำนวน 2 อำเภอ อำเภอละ 20 ตัวอย่างในจังหวัดขนาดเล็ก และอำเภอละ 30 ตัวอย่างในจังหวัดขนาดใหญ่ โดยคัดเลือกอำเภอเมืองของจังหวัดนั้น และสุ่มเลือกอีก 1 อำเภอ โดยใช้วิธีความน่าจะเป็นแปรผันตามขนาด (PPS) เช่นเดียวกันกับการสุ่มเลือกจังหวัด

ขั้นที่ 3 ในแต่ละอำเภอที่ถูกเลือก สุ่มเลือกตำบลจำนวน 2 ตำบลโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling)

ขั้นที่ 4 ในแต่ละตำบล สุ่มเลือกหมู่บ้าน/ ชุมรุมอาคาร โดยสุ่มเลือกหมู่บ้านในเขต/นอกเทศบาล และสุ่มเลือกชุมรุมอาคารในเขตเทศบาล (หน่วยสำรวจที่มีขนาดเฉลี่ยประมาณ 200 หลังคาเรือน โดยใช้ซอยหรือถนนเป็นเส้นแบ่งเขต) จำนวน 2-3 หมู่บ้าน/ ชุมรุมอาคาร โดยกำหนดให้ความน่าจะเป็นในการถูกเลือกของแต่ละหมู่บ้าน/ ชุมรุมอาคารมีค่าเท่า ๆ กัน

ขั้นที่ 5 ในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมรุมอาคาร สุ่มตัวอย่างจำนวน 15 ตัวอย่างและ 10 ตัวอย่าง สำหรับจังหวัดขนาดใหญ่และจังหวัดขนาดเล็กตามลำดับ ในขณะที่กรุงเทพมหานคร ตัวอย่างจำนวน 13-14 ตัวอย่างต่อชุมรุมอาคาร และปริมณฑล 7-8 ตัวอย่างต่อชุมรุมอาคาร

ภาพที่ 3.1 แผนผังขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลภาคสนาม

การสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอนที่ได้กล่าวมา สามารถแจกแจงอย่างละเอียดเป็นตัวเลขที่คาดหวังในแต่ละชั้นได้ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 โคเวตการณ์สำรวจในระดับภาค จังหวัด อำเภอก และตำบล/ชุมชนอาคาร

	ภูมิภาค	No.	ขนาด จังหวัด	จังหวัด		อำเภอ		ตำบล, ชุมชนอาคาร	
				ชื่อจังหวัด	จำนวน ตัวอย่าง/ จังหวัด	จำนวน อำเภอ/ จังหวัด	จำนวน ตัวอย่าง/ อำเภอ	จำนวน ตำบล/ อำเภอ	จำนวน ตัวอย่าง/ ชุมชนอาคาร*
1	เหนือ ตอนบน	1	ใหญ่	เชียงราย	60	2	30	2	15
		2	ใหญ่	เชียงใหม่	60	2	30	2	15
		3	เล็ก	แพร่	40	2	20	2	10
		4	เล็ก	น่าน	40	2	20	2	10
2	เหนือ ตอนล่าง	5	ใหญ่	นครสวรรค์	60	2	30	2	15
		6	ใหญ่	พิษณุโลก	60	2	30	2	15
		7	เล็ก	สุโขทัย	40	2	20	2	10
		8	เล็ก	กำแพงเพชร	40	2	20	2	10
3	ตอ.เฉียง เหนือ ตอนบน	9	ใหญ่	ขอนแก่น	60	2	30	2	15
		10	ใหญ่	ชัยภูมิ	60	2	30	2	15
		11	เล็ก	มหาสารคาม	40	2	20	2	10
		12	เล็ก	หนองคาย	40	2	20	2	10
4	ตอ.เฉียง เหนือ ตอนล่าง	13	ใหญ่	นครราชสีมา	60	2	30	2	15
		14	ใหญ่	อุบลราชธานี	60	2	30	2	15
		15	เล็ก	อำนาจเจริญ	40	2	20	2	10
		16	เล็ก	ยโสธร	40	2	20	2	10
5	ตะวันออก	17	ใหญ่	จันทบุรี	60	2	30	2	15
		18	ใหญ่	ฉะเชิงเทรา	60	2	30	2	15
		19	เล็ก	ตราด	40	2	20	2	10
		20	เล็ก	สระแก้ว	40	2	20	2	10
6	ตะวันตก	21	ใหญ่	ราชบุรี	60	2	30	2	15
		22	ใหญ่	เพชรบุรี	60	2	30	2	15
		23	เล็ก	ตาก	40	2	20	2	10
		24	เล็ก	สมุทรสาคร	40	2	20	2	10
7	กลาง	25	ใหญ่	อยุธยา	60	2	30	2	15
		26	ใหญ่	นครปฐม	60	2	30	2	15
		27	เล็ก	สระบุรี	40	2	20	2	10
		28	เล็ก	สุพรรณบุรี	40	2	20	2	10

	ภูมิภาค	No.	ขนาด จังหวัด	จังหวัด		อำเภอ		ตำบล, ชุมชุมอาคาร	
				ชื่อจังหวัด	จำนวน ตัวอย่าง/ จังหวัด	จำนวน อำเภอ/ จังหวัด	จำนวน ตัวอย่าง/ อำเภอ	จำนวน ตำบล/ อำเภอ	จำนวน ตัวอย่าง/ ชุมชุมอาคาร*
8	ใต้ตอนบน	29	ใหญ่	สุราษฎร์ธานี	60	2	30	2	15
		30	เล็ก	ตรัง	40	2	20	2	10
		31	เล็ก	พังงา	40	2	20	2	10
		32	ใหญ่	นครศรีธรรมราช	60	2	30	2	15
9	ใต้ตอนล่าง	33	ใหญ่	สงขลา	60	2	30	2	15
		34	เล็ก	สตูล	40	2	20	2	10
		35	เล็ก	พัทลุง	40	2	20	2	10
		36	ใหญ่	นราธิวาส	60	2	30	2	15
10	กทม. / ปริมณฑล	37	ใหญ่	กรุงเทพมหานคร	110	2	55	4	13 ถึง 14
		38	ใหญ่	ปทุมธานี	30	2	15	2	7 ถึง 8
		39	ใหญ่	นนทบุรี	30	2	15	2	7 ถึง 8
		40	ใหญ่	สมุทรปราการ	30	2	15	2	7 ถึง 8
	รวม				2,000	80	1,000	160	

หมายเหตุ : * หมายถึง 1 อำเภอ จะลง 2 ตำบล แต่ละตำบลจะใช้ unit สำนวนคือ ชุมชุมอาคาร โดยจะสำนวนหมู่บ้าน (เมื่ออยู่นอกเขตเทศบาล) ส่วนพื้นที่ที่อยู่ในเขตเทศบาล และจะเก็บเป็นชุมชุมอาคาร เช่น เป็นซอย ที่มีจำนวนครัวเรือนประมาณ 200 ครัวเรือน โดยใช้ซอยหรือถนนเป็นเส้นแบ่งเขต

แหล่งที่ 3 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์กับกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (purposive sampling) ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา เนื่องจากทีมวิจัยคาดว่า การสรรหากลุ่มตัวอย่าง จากแหล่งอื่น ๆ โดยเฉพาะเครือข่ายและหน่วยงานด้านการศึกษา จะทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระบบ การศึกษามากเพียงพอ แต่อาจเข้าถึงเยาวชนที่ทำงานแล้วหรืออยู่นอกระบบการศึกษาได้น้อย ผู้วิจัยจึง เพิ่มช่องทางการเก็บข้อมูลออนไลน์บนแพลตฟอร์ม www.wang.in.th โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ตอบ แบบสอบถามมีอายุตั้งแต่ 15-25 ปี และต้องทำงานแล้ว

แหล่งที่ 4 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์กับกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (convenience sampling) ผ่านการเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ของคณะจิตวิทยา

บทที่ 3

สรุปผลการเก็บข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยทำความสะอาดข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลให้พร้อมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป รวมทั้งตรวจสอบว่าการเก็บข้อมูลด้วยวิธีที่ต่างกันได้ข้อมูลต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การทำความสะอาดข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจาก 4 แหล่ง รวมเป็นข้อมูลทั้งหมดในไฟล์ข้อมูลดิบ (raw data) ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 16,489 คน ดังตาราง 3.1 หลังจากทำความสะอาดข้อมูลแล้ว เหลือกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์จำนวน 12,139 ราย (73.62%) โดยมีจำนวนตัวอย่างที่ถูกคัดออกทั้งหมด 4,350 ราย (26.38%) ตัวอย่างที่ถูกคัดออกส่วนใหญ่เกิดจากการยุติการตอบแบบสอบถามตั้งแต่ช่วงต้น (ส่วนข้อมูลทั่วไป) โดยรายละเอียดของสาเหตุในการคัดออกมีดังนี้

1. เป็นข้อมูลจากการทดสอบระบบ จำนวน 15 ราย
2. ไม่ยินยอมตอบแบบสอบถาม จำนวน 103 ราย
3. ยุติการตอบแบบสอบถามตั้งแต่ส่วนข้อมูลทั่วไป จำนวน 3,154 ราย
4. ไม่เข้าเกณฑ์การเป็นเยาวชนอายุ 15-25 ปี จำนวน 1,062 ราย และ
5. ตอบแบบทั้งดิ่ง (เลือกตัวเลือกเดียวเหมือนกันทั้งหมด) จำนวน 16 ราย

ตาราง 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทำความสะอาดข้อมูล

ขั้นตอน	แหล่งข้อมูล*				ออนไลน์	ภาคสนาม	รวม
	1	2	3	4	(1,3,4)	(2)	(1,2,3,4)
ข้อมูลดิบ	13,692	2,011	724	62	14,478	2,011	16,489
ไม่เป็นข้อมูลจากการทดสอบระบบ	13,677	2,011	724	62	14,463	2,011	16,474
ยินดีตอบแบบสอบถาม	13,576	2,011	722	62	14,360	2,011	16,371
ตอบแบบสอบถามจบส่วนแรก	10,483	2,011	673	50	11,206	2,011	13,217
เป็นเยาวชนอายุ 15-25	9,430	2,011	664	50	10,144	2,011	12,155
ไม่ตอบแบบทั้งดิ่ง	9,428	1,999	662	50	10,140	1,999	12,139
ผ่านเกณฑ์	9,428	1,999	662	50	10,140	1,999	12,139

* 1 = ออนไลน์โดยส่งผ่านภาคีเครือข่าย

2 = เก็บข้อมูลภาคสนาม

3 = ออนไลน์แบบเจาะจงผู้ที่ทำงานแล้ว

4 = ออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียของคณะจิตวิทยา

3.2 ลักษณะกลุ่มตัวอย่างจากการเก็บข้อมูลออนไลน์และภาคสนาม

ข้อมูลที่ทำความสะอาดแล้ว และนำมาเผยแพร่ให้ผู้สนใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12,139 ราย โดยแบ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บผ่านแบบสอบถามออนไลน์จำนวน 10,140 ราย (84%) และจากการเก็บข้อมูลภาคสนามจำนวน 1,999 ราย (16%) ผู้วิจัยได้ทดลองเปรียบเทียบลักษณะกลุ่มตัวอย่างจากวิธีการเก็บข้อมูลสองรูปแบบพบว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันในหลายมิติ ดังที่แสดงในตารางที่ 3.2

1. **ความสมบูรณ์ของข้อมูล** ผู้ให้ข้อมูลภาคสนามตอบแบบสอบถามจนครบทุกข้อ ในขณะที่ผู้ตอบแบบออนไลน์มีอัตราการทำแบบสอบถามเสร็จสมบูรณ์เพียง 70% เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าการเก็บข้อมูลภาคสนามยังคงได้เปรียบเรื่องความครบถ้วนของคำตอบ เพราะมีผู้เก็บข้อมูลช่วยตรวจสอบ
2. **เพศ** กลุ่มแบบสอบถามออนไลน์มีสัดส่วนเพศหญิงสูงถึง 72% แตกต่างจากกลุ่มภาคสนามซึ่งมีเพศหญิง 58% ความต่างดังกล่าวอาจสะท้อนรูปแบบการเข้าถึงช่องทางออนไลน์ที่ดึงดูดผู้หญิงมากกว่า นอกจากนี้โดยธรรมชาติผู้หญิงมีแนวโน้มจะร่วมมือเมื่อได้รับการร้องขอแม้จะเป็นออนไลน์ไม่ได้เห็นหน้าผู้ขอ แต่การเก็บข้อมูลภาคสนามที่มีผู้เก็บข้อมูลขอร้องโดยตรง อาจปฏิเสธยากกว่า ไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง ทำให้ความแตกต่างเช่นนี้ลดลง ทำให้ได้สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างชายหญิงใกล้เคียงสัดส่วนในประชากร
3. **ภูมิภาคที่อยู่อาศัย** ข้อมูลออนไลน์กระจายครอบคลุม 77 จังหวัด แต่ประมาณ 30% กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และมีเพียง 9% จากภาคใต้ ในขณะที่การเก็บข้อมูลภาคสนามมีการกำหนดจังหวัดในแต่ละภูมิภาคไว้ชัดเจนทำให้ได้สัดส่วนจากแต่ละภูมิภาคใกล้เคียงกัน (15-25%)
4. **อายุ** กลุ่มออนไลน์กว่า 70% เป็นเยาวชนอายุ 15-18 ปี และมีเพียง 11% ที่อยู่ในช่วง 23-25 ปี ในทางกลับกัน กลุ่มภาคสนามกระจายตัวสมดุลกว่า (อายุ 15-18 ปี 40%, 19-22 ปี 36%, และ 23-25 ปี 24.5%) เพราะใช้การสุ่มและเดินเก็บข้อมูลในพื้นที่ ซึ่งช่วยลดความลำเอียงด้านช่วงวัย
5. **รายได้ครอบครัวและสถานะทางสังคม** ผู้ตอบออนไลน์รายงานรายได้ 8,001-15,000 บาท มากที่สุด (29%) รองลงมาคือไม่เกิน 8,000 บาท (19%) ขณะที่ภาคสนามรายงานรายได้ 8,001-15,000 บาท มากที่สุดเช่นกัน (25%) แต่รองลงมาคือ 15,001-20,000 บาท (23%) และ 20,001-30,000 บาท (18.8%) สาเหตุที่ข้อมูลออนไลน์มีแนวโน้มรายได้ต่ำกว่า (ยกเว้นกลุ่มคนทำงานแล้วบนแพลตฟอร์ม www.wang.in.th) อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า อยู่ในช่วงวัยเรียนมากกว่า เพราะมาจากโรงเรียน มหาวิทยาลัย และภาคีเครือข่ายด้านการศึกษา

ในทำนองเดียวกัน หากพิจารณาที่การรับรู้สถานะทางสังคม กลุ่มตัวอย่างจากภาคสนามมีแนวโน้มการรายงานสถานะทางสังคมที่สูงกว่าเล็กน้อย

6. การศึกษาและการทำงาน กว่า 80% ของผู้ตอบออนไลน์กำลังเรียนเต็มเวลา ขณะที่ภาคสนามอยู่ที่ราว 60% นอกจากนี้ 70% ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามออนไลน์ระบุว่าไม่ได้ทำงานเลย น่าจะเป็นเพราะส่วนใหญ่เป็นผู้ตอบอายุน้อยที่ส่วนใหญ่อยู่ในระบบการศึกษา ในขณะที่ข้อมูลจากภาคสนามกว่าครึ่งประกอบอาชีพบางรูปแบบ สะท้อนความต่างของบริบทชีวิตระหว่างสองวิธีเก็บข้อมูล เนื่องจากจากการเก็บข้อมูลภาคสนามใช้การสุ่มพื้นที่ จึงพบเยาวชนทั้งที่อยู่ในระบบทั้งที่อยู่ในระบบการศึกษาและที่อยู่นอกระบบการศึกษาและทำงานแล้ว

ตาราง 3.2 ความถี่และร้อยละของลักษณะกลุ่มตัวอย่างจากการเก็บข้อมูลออนไลน์และภาคสนาม

ตัวแปร	ออนไลน์		ภาคสนาม		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ความครบถ้วนของข้อมูล						
จบข้อมูลทั่วไป	1,401	13.8	0	0	1,401	11.5
จบตอนที่ 1	461	4.5	0	0	461	3.8
จบตอนที่ 2	625	6.2	0	0	625	5.1
จบตอนที่ 3	148	1.5	0	0	148	1.2
จบตอนที่ 4	454	4.5	0	0	454	3.7
จบตอนที่ 5	7,051	69.5	1,999	100	9,050	74.6
รวม	10,140	100	1,999	100	12,139	100
เพศตามกำเนิด						
หญิง	7,347	72.5	1,159	58.0	8,506	70.1
ชาย	2,793	27.5	840	42.0	3,633	29.9
รวม	10,140	100	1,999	100	12,139	100
ภูมิภาค						
กรุงเทพและปริมณฑล	3,020	29.8	294	14.7	3,314	27.3
ภาคกลาง	1,684	16.6	459	23.0	2,143	17.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,646	26.1	405	20.3	3,051	25.1
ภาคใต้	925	9.1	402	20.1	1,327	10.9

ตัวแปร	ออนไลน์		ภาคสนาม		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ภาคเหนือ	1,865	18.4	439	22.0	2,304	19.0
รวม	10,140	100	1,999	100	12,139	100
อายุ						
15-18	7,262	71.6	799	40.0	8,061	66.4
19-22	1,704	16.8	711	35.6	2,415	19.9
23-25	1,174	11.6	489	24.5	1,663	13.7
รวม	10,140	100	1,999	100	12,139	100
รายได้						
ไม่เกิน 8,000 บาท	1,935	19.4	259	13.0	2,194	18.3
8,001-15,000 บาท	2,897	29.0	493	24.7	3,390	28.3
15,001-20,000 บาท	1,629	16.3	465	23.3	2,094	17.5
20,001-30,000 บาท	1,262	12.7	376	18.8	1,638	13.7
30,001-45,000 บาท	857	8.6	207	10.4	1,064	8.9
45,001-60,000 บาท	539	5.4	105	5.3	644	5.4
เกินกว่า 60,000 บาท	855	8.6	94	4.7	949	7.9
รวม	9,974	100	1,999	100	11,973	100
การรับรู้สถานะทางสังคม						
1 (แย่ที่สุด)	116	1.4	12	0.6	128	1.3
2	184	2.3	28	1.4	212	2.1
3	675	8.3	74	3.7	749	7.4
4	1,457	17.9	235	11.8	1,692	16.7
5	2,663	32.8	590	29.7	3,253	32.2
6	1,597	19.6	488	24.6	2,085	20.6
7	978	12.0	340	17.1	1,318	13.0
8	324	4.0	154	7.8	478	4.7
9	72	0.9	38	1.9	110	1.1
10 (ดีที่สุด)	63	0.8	26	1.3	89	0.9

ตัวแปร	ออนไลน์		ภาคสนาม		รวม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รวม	8,129	100	1,985	100	10,114	100
สถานะทางการศึกษา						
ไม่ได้เรียน/เรียนจบแล้ว	1,302	15.8	506	25.3	1,808	17.6
เรียนเต็มเวลา	6,584	79.7	1,231	61.6	7,815	76.1
เรียนนอกเวลา	292	3.5	255	12.8	547	5.3
เรียนโฮมสคูล	87	1.1	7	0.4	94	0.9
รวม	8,265	100	1,999	100	10,264	100
สถานะการทำงาน						
ไม่ได้ทำงาน	5,485	70.5	968	48.4	6,453	66.0
ทำงานเต็มเวลา	766	9.9	654	32.7	1,420	14.5
ทำงานพาร์ทไทม์	905	11.6	306	15.3	1,211	12.4
ทำรายครึ่ง/รายชิ้นงาน	620	8.0	71	3.6	691	7.1
รวม	7,776	100	1,999	100	9,775	100

3.3 การถ่วงน้ำหนัก

เนื่องจากข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 12,139 ราย ที่เก็บและทำความสะอาดมาแล้วนี้ ยังมีสัดส่วนของกลุ่มย่อยในมิติต่าง ๆ ทางประชากรศาสตร์ไม่ตรงกับสัดส่วนจริงในประชากร โดยมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีคนอายุน้อยมากกว่า ในกรณีที่ผู้ใช้ข้อมูลต้องการประมาณค่าพารามิเตอร์ของประชากรโดยรวม จึงควรถ่วงน้ำหนักเพื่อให้สัดส่วนของกลุ่มย่อยในกลุ่มตัวอย่างสะท้อนสัดส่วนของกลุ่มย่อยในประชากร ในมิติที่คิดว่าอาจมีผลต่อค่าพารามิเตอร์ที่สนใจเสียก่อน ผู้วิจัยจึงได้สร้างตัวแปรถ่วงน้ำหนักใน 3 มิติ เพื่อให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสามารถสะท้อนลักษณะของประชากรได้ใกล้เคียงที่สุด

ผู้วิจัยใช้วิธี raking (DeBell & Krosnick, 2009)^{vi} ซึ่งเป็นวิธีถ่วงน้ำหนักเพื่อให้การแจกแจงของตัวแปรที่กำหนดสอดคล้องกับข้อมูลประชากรจริง ตัวแปรที่นำมาใช้มี 3 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (2 กลุ่ม: ชายและหญิง) อายุ (11 กลุ่ม: 15-25 ปี) และจังหวัด (77 กลุ่ม)

ผู้วิจัยสร้างค่าน้ำหนักด้วยแพ็คเกจ “anesrake” (Pasek, 2018)^{vii} ในโปรแกรม R โดยกำหนดสัดส่วนประชากรเป้าหมายของเพศ อายุ และจังหวัดตามตารางที่ 3.3, 3.4, และ 3.5 ซึ่งอ้างอิงข้อมูลทะเบียนราษฎรปี พ.ศ. 2567 ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2568)^{viii} ทั้งนี้ ผู้วิจัยคง

ค่าพารามิเตอร์อื่น ๆ ไว้ตามค่าเริ่มต้นของโปรแกรม ค่าน้ำหนักที่ได้เป็น normalized weight ซึ่งมีผลรวมเท่ากับขนาดกลุ่มตัวอย่าง ($N = 12,139$)

ผลการสร้างตัวแปรค่าน้ำหนัก พบว่า การถ่วงน้ำหนักทำให้สัดส่วนของอายุ เพศ และจังหวัดใกล้เคียงประชากรมาก ดังตารางที่ 3.3, 3.4, และ 3.5

สำหรับตัวแปรเพศ (ตาราง 3.3) ก่อนถ่วงน้ำหนักมีสัดส่วนเพศชายและหญิงอยู่ที่ 29.93% และ 70.07% ตามลำดับ ซึ่งต่างจากสัดส่วนประชากรจริงที่มีสัดส่วนเพศชายและหญิงเท่า ๆ กันอย่างชัดเจน หลังถ่วงน้ำหนัก สัดส่วนเพศชายและหญิงปรับเป็น 51.22% และ 48.78% ตามลำดับ ซึ่งเท่ากับประชากร

ตาราง 3.3 ผลการถ่วงน้ำหนักเพศ

เพศ	ก่อนถ่วงน้ำหนัก		หลังถ่วงน้ำหนัก		เป้าหมาย	คลาดเคลื่อน
	N	%	N	%	%	%
หญิง	8,506	70.07	5,921.4	48.78	48.78	0.00
ชาย	3,633	29.93	6,217.6	51.22	51.22	0.00
รวม	12,139	100	12,139	100	100	0.00

สำหรับตัวแปรอายุ (ตาราง 3.4) ก่อนถ่วงน้ำหนักมีสัดส่วนของแต่ละกลุ่มอายุตั้งแต่ 15 ถึง 25 ปี อยู่ที่ 14.85%, 20.09%, 19.84%, 11.62%, 4.71%, 5.31%, 4.90%, 4.97%, 4.76%, 4.65%, และ 4.29% ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเยาวชนอายุ 15-18 ปี หลังจากถ่วงน้ำหนัก สัดส่วนของอายุทั้ง 11 กลุ่ม ปรับมาอยู่ระหว่าง 8.85% และ 9.51% ซึ่งใกล้เคียงกับสัดส่วนในประชากรเป็นอย่างมาก โดยมีความคลาดเคลื่อนสูงสุดไม่เกิน 0.10%

ตาราง 3.4 ผลการถ่วงน้ำหนักอายุ

อายุ	ก่อนถ่วงน้ำหนัก		หลังถ่วงน้ำหนัก		เป้าหมาย	คลาดเคลื่อน
	N	%	N	%	%	%
15	1,803	14.85	1,074.6	8.85	8.85	-0.01
16	2,439	20.09	1,082.3	8.92	8.88	-0.04
17	2,408	19.84	1,092.3	9.00	9.05	0.05
18	1,411	11.62	1,077.9	8.88	8.97	0.09

อายุ	ก่อนถ่วงน้ำหนัก		หลังถ่วงน้ำหนัก		เป้าหมาย	คลาดเคลื่อน
	N	%	N	%		
19	572	4.71	1,110.8	9.15	9.08	-0.07
20	645	5.31	1,126.3	9.28	9.21	-0.07
21	595	4.90	1,087.6	8.96	8.95	-0.01
22	603	4.97	1,093.1	9.00	9.00	-0.01
23	578	4.76	1,085.8	8.94	9.03	0.09
24	564	4.65	1,156.0	9.52	9.51	-0.01
25	521	4.29	1,152.3	9.49	9.48	-0.01
รวม	12,139	100	12,139	100	100	0.46

สำหรับตัวแปรจังหวัด (ตาราง 3.5) ก่อนการถ่วงน้ำหนักกลุ่มตัวอย่างจากกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนสูงถึง 12.46% ขณะที่จังหวัดขนาดใหญ่อย่างนครราชสีมาและอุบลราชธานีมีเพียง 3.16% และ 1.67% ตามลำดับ หลังถ่วงน้ำหนัก สัดส่วนของแต่ละจังหวัดสอดคล้องกับประชากรเป็นอย่างมาก โดยพบความคลาดเคลื่อนเล็กน้อยเพียงจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีความคลาดเคลื่อน 0.78% (ความคลาดเคลื่อนนี้เกิดจากการจำกัดค่าน้ำหนักสูงสุดไว้ที่ 5 เท่า ส่งผลให้ตัวอย่างในจังหวัดร้อยเอ็ดปรับจาก 25 ราย เป็น 125 ราย) ส่วนจังหวัดอื่น ๆ มีความคลาดเคลื่อนสูงสุดไม่เกิน 0.07%

ตาราง 3.5 ผลการถ่วงน้ำหนักจังหวัด

จังหวัด	ก่อนถ่วงน้ำหนัก		หลังถ่วงน้ำหนัก		เป้าหมาย	คลาดเคลื่อน
	N	%	N	%		
กรุงเทพมหานคร	1,512	12.46	919.4	7.57	7.51	-0.06
กระบี่	75	0.62	105.4	0.87	0.86	-0.01
กาญจนบุรี	64	0.53	182.2	1.50	1.49	-0.01
กาฬสินธุ์	77	0.63	168.7	1.39	1.38	-0.01
กำแพงเพชร	171	1.41	130.7	1.08	1.07	-0.01
ขอนแก่น	124	1.02	312.7	2.58	2.56	-0.02
จันทบุรี	225	1.85	96.9	0.80	0.79	-0.01
ฉะเชิงเทรา	100	0.82	135.4	1.12	1.11	-0.01
ชลบุรี	209	1.72	315.8	2.60	2.58	-0.02

จังหวัด	ก่อนถ่วงน้ำหนัก		หลังถ่วงน้ำหนัก		เป้าหมาย	คลาดเคลื่อน
	N	%	N	%	%	%
ชัยนาท	37	0.30	52.3	0.43	0.43	0.00
ชัยภูมิ	119	0.98	197.4	1.63	1.61	-0.01
ชุมพร	22	0.18	93.4	0.77	0.76	-0.01
เชียงราย	167	1.38	227.7	1.88	1.86	-0.01
เชียงใหม่	379	3.12	313.4	2.58	2.56	-0.02
ตรัง	108	0.89	126.1	1.04	1.03	-0.01
ตราด	117	0.96	43.1	0.36	0.35	0.00
ตาก	98	0.81	161.8	1.33	1.32	-0.01
นครนายก	12	0.10	49.6	0.41	0.41	0.00
นครปฐม	298	2.45	167.9	1.38	1.37	-0.01
นครพนม	187	1.54	143.0	1.18	1.17	-0.01
นครราชสีมา	383	3.16	484.8	3.99	3.96	-0.03
นครศรีธรรมราช	122	1.01	294.1	2.42	2.40	-0.02
นครสวรรค์	243	2.00	179.4	1.48	1.47	-0.01
นนทบุรี	313	2.58	211.2	1.74	1.73	-0.01
นราธิวาส	124	1.02	200.2	1.65	1.64	-0.01
น่าน	222	1.83	75.5	0.62	0.62	0.00
บึงกาฬ	48	0.40	84.6	0.70	0.69	-0.01
บุรีรัมย์	431	3.55	308.9	2.54	2.52	-0.02
ปทุมธานี	364	3.00	224.6	1.85	1.84	-0.01
ประจวบคีรีขันธ์	40	0.33	105.6	0.87	0.86	-0.01
ปราจีนบุรี	81	0.67	97.1	0.80	0.79	-0.01
ปัตตานี	84	0.69	184.3	1.52	1.51	-0.01
พระนครศรีอยุธยา	117	0.96	145.1	1.19	1.19	-0.01
พะเยา	76	0.63	69.8	0.58	0.57	0.00
พังงา	47	0.39	52.6	0.43	0.43	0.00
พัทลุง	132	1.09	95.1	0.78	0.78	-0.01
พิจิตร	75	0.62	90.7	0.75	0.74	-0.01

จังหวัด	ก่อนถ่วงน้ำหนัก		หลังถ่วงน้ำหนัก		เป้าหมาย	คลาดเคลื่อน
	N	%	N	%	%	%
พิษณุโลก	115	0.95	150.4	1.24	1.23	-0.01
เพชรบุรี	77	0.63	85.4	0.70	0.70	-0.01
เพชรบูรณ์	63	0.52	176.4	1.45	1.44	-0.01
แพร่	85	0.70	62.9	0.52	0.51	0.00
ภูเก็ต	34	0.28	82.8	0.68	0.68	-0.01
มหาสารคาม	99	0.82	167.7	1.38	1.37	-0.01
มุกดาหาร	114	0.94	65.2	0.54	0.53	0.00
แม่ฮ่องสอน	38	0.31	61.5	0.51	0.50	0.00
ยโสธร	185	1.52	92.2	0.76	0.75	-0.01
ยะลา	71	0.58	133.6	1.10	1.09	-0.01
ร้อยเอ็ด	25	0.21	125.0	1.03	1.81	0.78
ระนอง	10	0.08	38.6	0.32	0.32	0.00
ระยอง	249	2.05	147.5	1.22	1.21	-0.01
ราชบุรี	140	1.15	161.2	1.33	1.32	-0.01
ลพบุรี	47	0.39	141.8	1.17	1.16	-0.01
ลำปาง	40	0.33	102.5	0.84	0.84	-0.01
ลำพูน	54	0.44	56.8	0.47	0.46	0.00
เลย	58	0.48	112.3	0.93	0.92	-0.01
ศรีสะเกษ	67	0.55	271.9	2.24	2.22	-0.02
สกลนคร	95	0.78	222.2	1.83	1.82	-0.01
สงขลา	206	1.70	294.7	2.43	2.41	-0.02
สตูล	61	0.50	72.5	0.60	0.59	0.00
สมุทรปราการ	680	5.60	241.2	1.99	1.97	-0.02
สมุทรสงคราม	65	0.54	31.0	0.26	0.25	0.00
สมุทรสาคร	147	1.21	105.7	0.87	0.86	-0.01
สระแก้ว	126	1.04	112.7	0.93	0.92	-0.01
สระบุรี	139	1.15	124.6	1.03	1.02	-0.01
สิงห์บุรี	13	0.11	33.1	0.27	0.27	0.00

จังหวัด	ก่อนถ่วงน้ำหนัก		หลังถ่วงน้ำหนัก		เป้าหมาย	คลาดเคลื่อน
	N	%	N	%	%	%
สุโขทัย	228	1.88	96.1	0.79	0.79	-0.01
สุพรรณบุรี	225	1.85	143.6	1.18	1.17	-0.01
สุราษฎร์ธานี	231	1.90	211.9	1.75	1.73	-0.01
สุรินทร์	175	1.44	263.8	2.17	2.16	-0.02
หนองคาย	170	1.40	95.8	0.79	0.78	-0.01
หนองบัวลำภู	65	0.54	94.3	0.78	0.77	-0.01
อ่างทอง	60	0.49	45.8	0.38	0.37	0.00
อำนาจเจริญ	140	1.15	67.4	0.56	0.55	0.00
อุดรธานี	288	2.37	293.2	2.42	2.40	-0.02
อุดรดิตถ์	167	1.38	75.6	0.62	0.62	0.00
อุทัยธานี	83	0.68	57.7	0.48	0.47	0.00
อุบลราชธานี	201	1.66	373.8	3.08	3.06	-0.02
รวม	12,139	100	12,139	100	100	1.55

กล่าวโดยสรุป วิธี raking สามารถปรับค่าน้ำหนักให้ข้อมูลสะท้อนโครงสร้างประชากรตามเพศ อายุ และจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมลดอคติจากการสุ่มตัวอย่างที่ไม่สมดุลในกลุ่มเยาวชนอายุ 15-25 ปี

3.4 คำแนะนำสำหรับผู้นำข้อมูลไปใช้

สำหรับผู้ที่ต้องการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ สามารถดาวน์โหลดฐานข้อมูลของ Youth Survey 2025 ได้จากเว็บไซต์ของ Kid for Kids โดยฐานข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คู่มือลงรหัสข้อมูล (codebook) และชุดข้อมูล (dataset)

- **ชุดข้อมูล (dataset)** เป็นไฟล์ Excel จำนวนหน่วยตัวอย่าง 12,139 คน ก่อนนำข้อมูลไปใช้ ผู้ใช้ข้อมูลควรทำความเข้าใจข้อคำถามในแบบสอบถามและคู่มือลงรหัสข้อมูลอย่างละเอียดก่อนว่าตัวแปรที่สนใจมีลักษณะการวัดอย่างไร มีค่าที่เป็นไปได้อะไรบ้างและอยู่ในรูปแบบใด เพื่อให้ทราบตัวแปรที่สนใจสามารถนำไปทดสอบทางสถิติด้วยวิธีการใดได้บ้าง

- **แบบสอบถาม (questionnaire)** เป็นไฟล์ PDF ของแบบสอบถามฉบับกระดาษซึ่งใช้ในการเก็บข้อมูลจริงในภาคสนาม จำนวน 18 หน้า ซึ่งมีข้อคำถามตรงกับแบบสอบถามออนไลน์
- **คู่มือลงรหัสข้อมูล (codebook)** เป็นไฟล์ PDF ระบุหมายเลขข้อ และข้อความคำถามตามที่ปรากฏในแบบสอบถาม ชื่อตัวแปรตามที่ปรากฏในไฟล์ชุดข้อมูล ปี 2025 เทียบกับชื่อตัวแปรในชุดข้อมูล ปี 2022 เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาเปรียบเทียบระหว่างปีได้สะดวก ค่าที่เป็นไปได้ของแต่ละตัวแปรแต่ละตัว พร้อมระบุประเภทตัวแปรว่าเป็นตัวอักษร (string) ตัวเลขที่บอกประเภท (nominal) ตัวเลขที่บอกอันดับ (ordinal) หรือตัวเลขที่บอกปริมาณหรือจำนวน (scale)

บทที่ 4

ข้อค้นพบที่น่าสนใจ

เนื่องจากข้อมูลในฐานข้อมูลการสำรวจเยาวชนไทย 2025 จำนวนหนึ่งได้ถูกนำไปวิเคราะห์และนำเสนอใน รายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชน ปี 2025 แล้ว ในรายงานฉบับนี้จึงเน้นนำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับตัวแปรทางจิตวิทยาที่เพิ่มเติมมาจากปี 2022 โดยจะนำเสนอเป็นประเด็น 5 ประเด็น ดังนี้

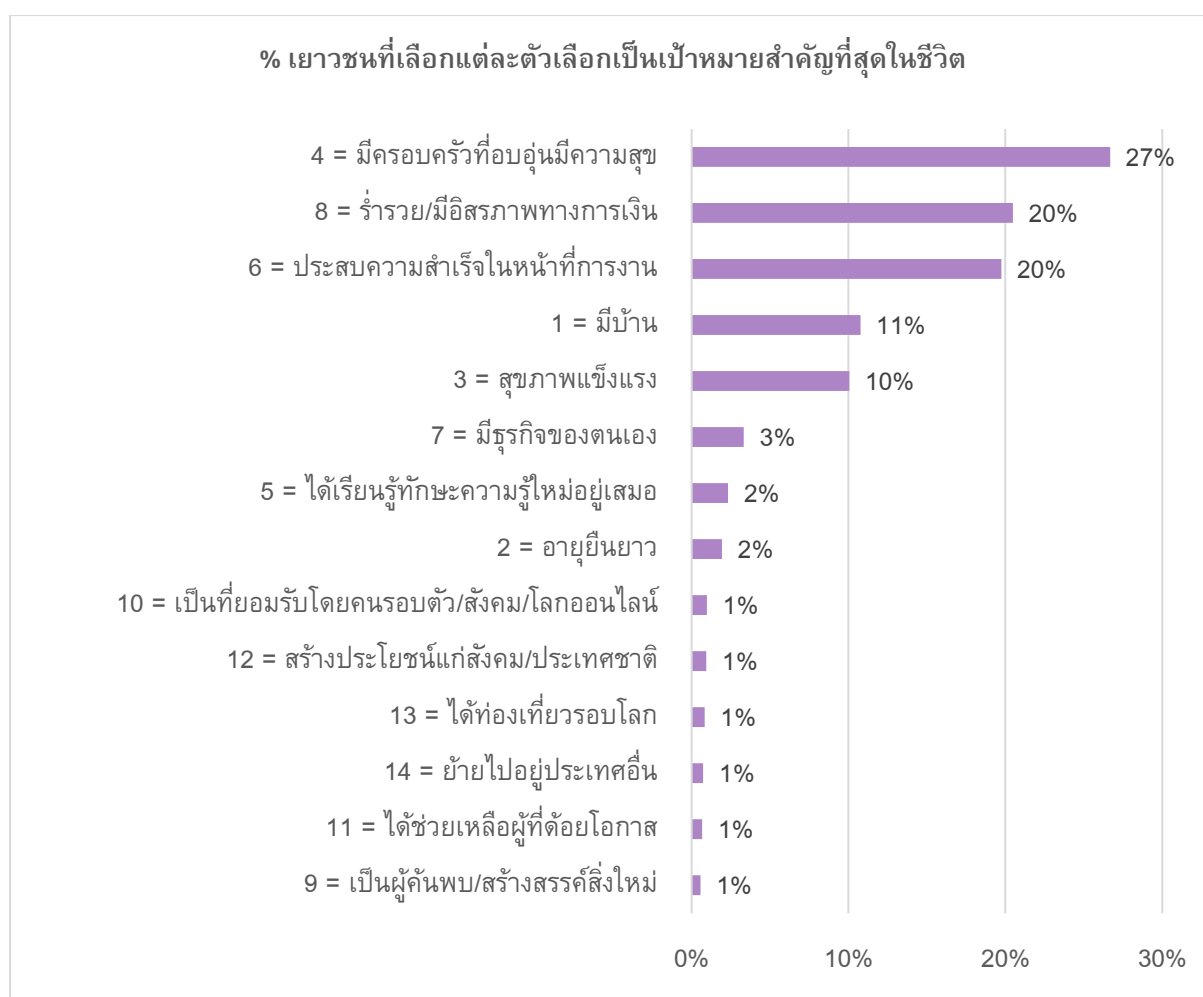
- 4.1 เป้าหมายที่สำคัญที่สุดในชีวิต
- 4.2 ความหลากหลายทางเพศ
- 4.3 สุขภาวะทางจิตของเยาวชน
- 4.4 กรอบคิดเติบโต
- 4.5 เป้าหมายทางการศึกษา
- 4.6 การละเลยจริยธรรม

4.1 เป้าหมายชีวิต

ข้อค้นพบชุดแรกที่น่าสนใจคือเป้าหมายในชีวิตของเยาวชน จากตัวเลือกเป้าหมาย 14 ตัวเลือกพบว่าตัวเลือกที่มีเยาวชนเลือกเป็นอันดับ 1 มากที่สุดห้าเรื่องแรกคือการมีความคร่ำที่อบอุ่นมีความสุข (27%) รองลงมาคือ การร่ำรวย/มีอิสรภาพทางการเงิน (20%) ประสบความสำเร็จในการทำงาน (20%) มีบ้าน (11%) และสุขภาพแข็งแรง (10%) ส่วนเยาวชนอีก 12% เลือกตัวเลือกอื่น ๆ อย่างละ 1-3% เช่น มีธุรกิจของตนเอง ได้เรียนรู้ทักษะความรู้ใหม่อยู่เสมอ มีอายุยืนยาว เป็นที่ยอมรับโดยคนรอบข้าง/สังคม/โลกออนไลน์ ฯลฯ ดังภาพ 4.1.1

ผลที่พบนี้ค่อนข้างสอดคล้องกับผลการสำรวจเยาวชนไทยทั่วประเทศในโครงการ “จินตนาการพลเมืองไทยกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ”^x ที่ถามคำถามปลายเปิดให้เยาวชนจินตนาการว่า “ชีวิตที่ดี” สำหรับเขาเป็นอย่างไร พบว่านิยามของ “ชีวิตที่ดี” ที่ปรากฏบ่อยที่สุดคือ “มีงานทำ ความเป็นอยู่ที่ดี มีเงินใช้”, “ครอบครัวอบอุ่นความสัมพันธ์กับคนรอบข้างดี”, “มีความสุขสงบผ่อนคลาย”, “ได้พัฒนาดตนเอง และประสบความสำเร็จ” และ “มีสุขภาพดี”

ภาพ 4.1.1 เป้าหมายที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเยาวชน

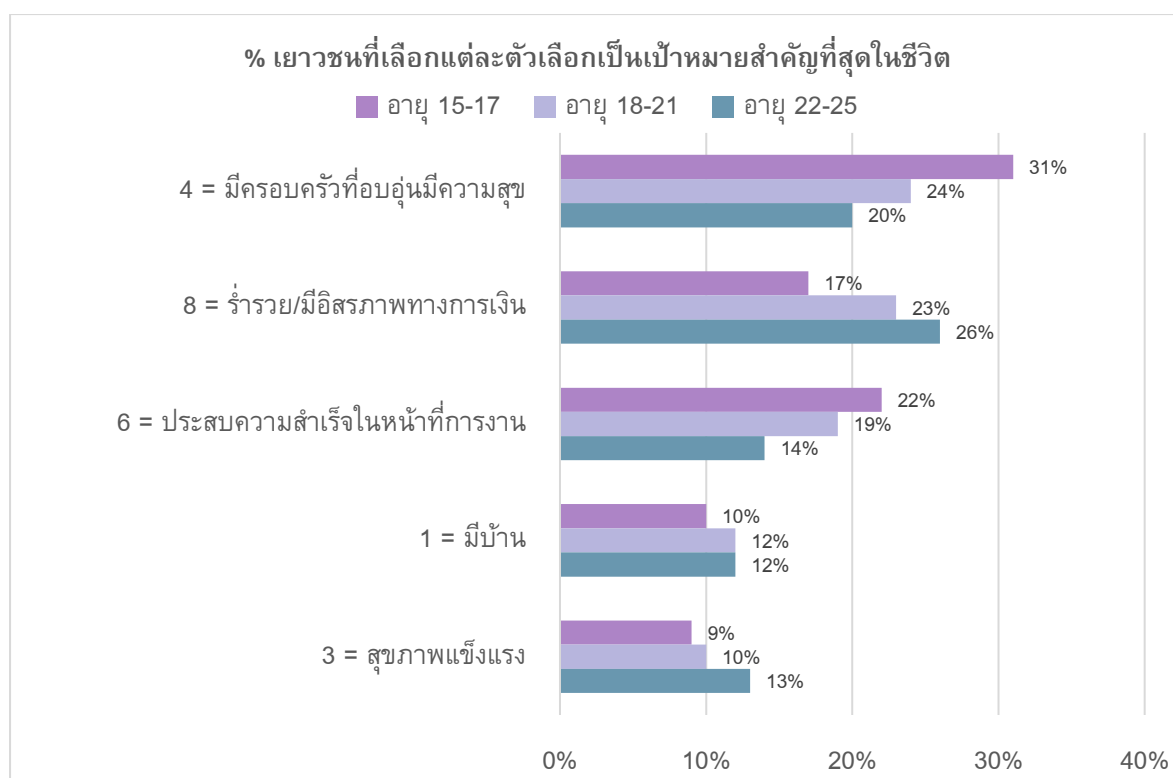
เยาวชนอายุ 15-17 ปีให้ความสำคัญกับเป้าหมายเรื่องครอบครัวอบอุ่นมีความสุขมากที่สุด (31%) ในขณะที่เยาวชนอายุ 22-25 ให้ความสำคัญกับความร่ำรวย มีอิสรภาพทางการเงินมากที่สุด (26%) ในขณะที่เยาวชนอายุ 18-21 ปีมีสัดส่วนที่ให้ความสำคัญกับครอบครัว (24%) และความร่ำรวยใกล้เคียงกัน (23%) ดังภาพ 4.1.2

สะท้อนว่าเยาวชนอายุน้อยซึ่งส่วนใหญ่ยังพึ่งพาครอบครัวมากกว่าเยาวชนที่อายุมากและทำงานแล้ว อาจกังวลเรื่องการหาเงินน้อยกว่า และเห็นบทบาทหรืออิทธิพลที่ครอบครัวมีต่อตนเองมากกว่า เมื่อให้ระบุว่าเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในชีวิตคืออะไร ส่วนมากจึงเลือกครอบครัวเป็นอันดับแรก เทียบกับเยาวชนอายุมากกว่าซึ่งมีสัดส่วนที่เลือกครอบครัวเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดเพียง 20% - 24%

ส่วนเยาวชนที่อายุ 22-25 ส่วนใหญ่อยู่ในวัยเริ่มทำงาน อาจไม่ได้พึ่งพาครอบครัวแล้ว หรือกลายเป็นผู้หารายได้ดูแลครอบครัวด้วย อาจทำให้เห็นความสำคัญของการมีเงินเพียงพอเพื่อใช้จ่ายโดยไม่ลำบากมากขึ้น จึงมีสัดส่วนที่เลือกเป้าหมายชีวิตเรื่องความร่ำรวยมีอิสรภาพทางการเงินมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุ อาจมีปัจจัยอื่นเช่นค่านิยมหรือประสบการณ์ที่จำเพาะและแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุที่ทำให้เยาวชนอายุน้อยเลือกเป้าหมายชีวิตต่างจากเยาวชนอายุมากกว่า หากต้องการตอบคำถามว่า เมื่อโตขึ้นเยาวชนอาจเปลี่ยนเป้าหมายสำคัญในชีวิตไปเมื่ออายุมากขึ้นและสถานการณ์ในชีวิตเปลี่ยนหรือไม่ ควรใช้การวิจัยระยะยาว (longitudinal) เพื่อติดตามเยาวชนกลุ่มเดิม

ภาพ 4.1.2 เป้าหมายที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเยาวชนกลุ่มอายุต่าง ๆ

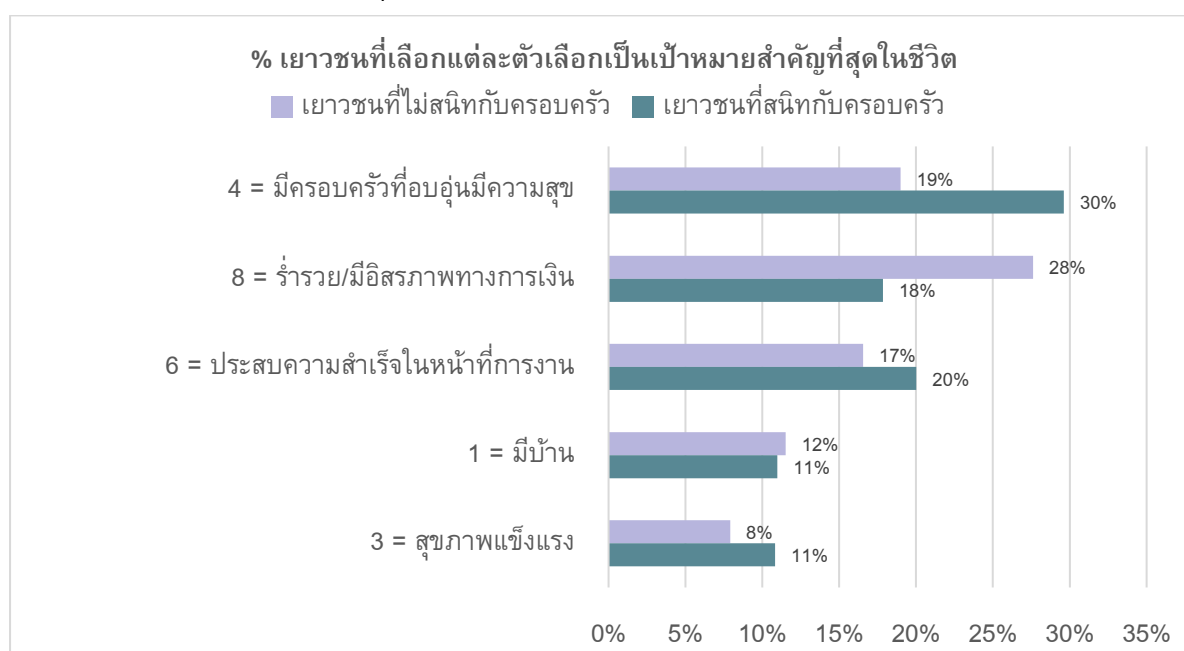
หมายเหตุ: นำเสนอเฉพาะ 5 อันดับแรกที่มีความถี่สูงสุด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสำรวจตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจสัมพันธ์กับการเลือกเป้าหมายชีวิตเหล่านี้ ตัวแปรหนึ่งที่น่าสนใจคือความอบอุ่นในครอบครัว เพราะครอบครัวที่อบอุ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างผลลัพธ์เชิงบวก และป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ของเยาวชน

โดยผู้วิจัยทดสอบว่า เป็นไปได้ไหมว่าเยาวชนที่ปัจจุบันมีครอบครัวที่ไม่อบอุ่น (วัดจากการตอบ 0 หรือ 1 เมื่อถามว่า “สนิทกับคนในครอบครัวมากเพียงใด”) อาจมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับเป้าหมายเรื่องครอบครัวมากกว่าเป้าหมายอื่น ๆ เช่นตั้งเป้าหมายว่าจะสร้างครอบครัวที่อบอุ่นและมีความสุขในอนาคตมากกว่าคนที่ครอบครัวอบอุ่นอยู่แล้ว (วัดจากการตอบ 4 หรือ 5 เมื่อถามว่า “สนิทกับคนในครอบครัวมากเพียงใด”) ซึ่งอาจไม่ได้ตั้งเป้าเรื่องครอบครัวอบอุ่นมากนักเพราะได้รับการเติมเต็มอยู่แล้ว

เมื่อทดสอบด้วยข้อมูล พบว่าได้ผลตรงกันข้าม ดังภาพ 4.1.3 กล่าวคือ เยาวชนที่ครอบครัวอบอุ่นอยู่แล้ว มีสัดส่วนคนที่ตั้งเป้าหมายเรื่องครอบครัวอบอุ่นมีความสุขมากที่สุดถึง 30% ในขณะที่กลุ่มที่ครอบครัวไม่อบอุ่นมีคนเลือกเป้าหมายนี้เพียง 19% และหันไปให้ความสำคัญการความร่ำรวยมีอิสรภาพทางการเงินมากกว่า สะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีแนวโน้มจะเห็นความสำคัญของครอบครัวที่อบอุ่นมากกว่าเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่นซึ่งหันไปหาเป้าหมายอื่นในชีวิตที่ไม่เกี่ยวกับครอบครัว

ภาพ 4.1.3 เป้าหมายที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเยาวชนที่สนิท/ไม่สนิทกับครอบครัว

หมายเหตุ: นำเสนอเฉพาะ 5 อันดับแรกที่มีความถี่สูงสุด

ผลดังกล่าวอาจสะท้อนการเรียนรู้ทางสังคมของเยาวชน โดยเยาวชนที่เติบโตในครอบครัวที่ไม่อบอุ่นอาจเรียนรู้จากท่าทีของคนในครอบครัวที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ส่วนเยาวชนที่เติบโตในครอบครัวที่อบอุ่นก็เรียนรู้ว่าความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวเป็นเรื่องที่ควรให้คุณค่า

นั่นหมายความว่า ครอบครัวที่ไม่อบอุ่นก็จะมีแนวโน้มที่จะสร้างเยาวชนที่ไม่ให้ความสำคัญกับครอบครัว ที่หากสร้างครอบครัวก็อาจไม่ได้จัดลำดับความสำคัญของครอบครัวไว้อันดับต้น ๆ และนำไปสู่ครอบครัวที่ไม่อบอุ่นในรุ่นต่อไป

แต่หากมองในแง่ดี นั่นหมายความว่าครอบครัวที่อบอุ่นก็จะสร้างเยาวชนที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวและสร้างครอบครัวที่อบอุ่นในรุ่นต่อไป หากภาครัฐและเอกชนมีนโยบายและการแทรกแซงที่

ช่วยเสริมสร้างให้ครอบครัวสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่นขึ้น ก็อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวในครอบครัวต่อไป

4.2 ความหลากหลายทางเพศ

ข้อค้นพบที่น่าสนใจชุดต่อมา คือประเด็นความหลากหลายทางเพศของเยาวชน โดยในการสำรวจปี 2025 นี้ ผู้วิจัยปรับปรุงวิธีการถาม ใช้ข้อคำถามที่ละเอียดขึ้น และนำมาปรับวิธีการนิยามกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศทำให้เห็นว่าเมื่อเทียบกับปี 2022 ที่ใช้นิยามต่างกัน สัดส่วนเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศปีนี้มีมากกว่าปี 2022 อย่างมีนัยสำคัญ และมีปัญหาเรื่องการตกเป็นเหยื่อการคุกคามและสุขภาพจิตมากกว่ากลุ่มชายหญิงที่มีอัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศตรงตามเพศกำเนิด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การนิยามความหลากหลายทางเพศ

ผู้วิจัยได้รับเปลี่ยนคำถามเกี่ยวกับตัวแปรเพศให้สอดคล้องกับแนวทางเชิงจิตวิทยามากขึ้น และพบว่าด้วยนิยามใหม่นี้ สัดส่วนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะในเยาวชน อาจมีมากกว่าที่เราเคยคิด

กล่าวคือ ในการสำรวจ Youth Survey ปี 2022 ซึ่งรายงานว่ามีเยาวชนที่นับเป็น LGBTQ คิดเป็น 13.8% นั้น คำนวณมาจากคำตอบในแบบสอบถาม Youth Survey ปี 2022 (ฉัตร คำแสงและคณะ, 2565)^{*} ซึ่งมีคำถามเกี่ยวกับเพศ 2 ข้อ ได้แก่

- “เพศตามที่เราอยู่ในบัตรประจำตัวประชาชน” (มีตัวเลือกคือ หญิง, ชาย) และ
- “เพศที่คุณใช้นิยามตัวเอง” (มีตัวเลือกคือ หญิง, ชาย, ไม่มีเพศ, ไม่นิยามเพศ, อื่น ๆ)

แต่แบบสอบถาม Youth Survey ปี 2025 ถูกออกแบบเพื่อให้การวัดตัวแปรเพศและความหลากหลายทางเพศมีความเหมาะสมมากขึ้น และเพื่อให้การนิยามการวัด (operationalization) กลุ่ม LGBTQ+ มีความตรงกับนิยามเชิงมโนทัศน์ (conceptual definition) มากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ใช้นิยามเชิงมโนทัศน์ที่แบ่งเพศเป็น 3 มิติที่แยกออกจากกัน ได้แก่

- เพศกำเนิด (sex) ซึ่งวัดด้วยคำถาม “เพศตามบัตรประชาชน” มีตัวเลือกคือ หญิง, ชาย
- อัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity) ซึ่งวัดด้วยคำถาม “เพศที่ใช้นิยามตัวเอง” มีตัวเลือกคือ หญิงตามเพศกำเนิด, ชายตามเพศกำเนิด, ชายข้ามเพศ, หญิงข้ามเพศ, อื่น ๆ
- รสนิยมทางเพศหรือเพศวิถี (sexual orientation) ซึ่งวัดด้วยคำถาม “รสนิยมทางเพศ” มีตัวเลือกคือ รักชอบเพศตรงข้าม, รักชอบเพศเดียวกัน, รักชอบทั้งชายหญิงและ/หรือเพศอื่น ๆ, ไม่รักชอบเพศใด, อื่น ๆ ระบุ

ผู้วิจัยเลือกใช้นิยามข้างต้น เพื่อให้สอดคล้องใกล้เคียงกับแนวทางการปฏิบัติงานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับคนกลุ่มน้อยผู้มีความหลากหลายทางเพศ (APA Guidelines for Psychological Practice with Sexual Minority Persons; APA, APA Task Force on Psychological Practice with Sexual Minority Persons, 2021)^{xi} และแนวทางการปฏิบัติงานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทรานส์เจนเดอร์และบุคคลที่ระบุเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด (APA Guidelines for Psychological Practice with Transgender and Gender Nonconforming People; APA, 2015)^{xii} ของสมาคมนักจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association, APA) แนวทางปฏิบัติดังกล่าวระบุว่านักจิตวิทยาควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างรสนิยมทางเพศ (sexual orientation) และอัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity) ซึ่งมีนิยามความหมายดังต่อไปนี้

รสนิยมทางเพศ (sexual orientation) คือ ความรู้สึกดึงดูดทางเพศที่บุคคลมีต่อผู้อื่น เป็นสภาวะที่บ่งบอกว่าบุคคลมีความรักความชอบเพศใด ตัวอย่างเช่น บุคคลอาจรักชอบเพศตรงข้าม เพศเดียวกัน หรือรักชอบคนมากกว่า 1 เพศ ส่วนอัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity) หมายถึง นิยามทางเพศที่บุคคลรับรู้และรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด ตัวอย่างเช่น บุคคลอาจรับรู้ว่าเป็นผู้ชาย เป็นผู้หญิง หรือเป็นเพศอื่นที่ไม่ใช่ทั้งผู้ชายและผู้หญิง

ทั้งนี้ แม้รสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศจะมีความสัมพันธ์กัน แต่มิติทั้ง 2 มิตินี้ไม่ได้เป็นตัวกำหนดกันและกัน ตัวอย่างเช่น บุคคลเพศกำเนิดชายที่รักชอบเพศชาย อาจระบุอัตลักษณ์ทางเพศว่าเป็นผู้ชายหรือไม่ใช่ผู้ชายก็ได้ การเป็น “ชายรักชาย” ไม่ใช่ข้อบ่งชี้ว่าบุคคลนั้นจะต้องระบุตนเองว่าเป็น “เพศที่ 3” หรือ “เพศอื่น ๆ” บุคคลดังกล่าวอาจระบุว่าเป็นผู้ชายไม่ต่างจากผู้ชายที่รักชอบผู้หญิง ในทำนองเดียวกัน การระบุอัตลักษณ์ทางเพศว่าเป็น “ผู้ชาย” ก็ไม่ใช่ข้อยืนยันว่าบุคคลดังกล่าวจะรักชอบผู้หญิงเท่านั้น

การใช้ข้อคำถามเกี่ยวกับเพศที่ครอบคลุมทั้งอัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศจะทำให้ผู้วิจัยนิยามกลุ่ม LGBTQ+ ในกลุ่มตัวอย่างของตนได้ถูกต้องมากขึ้น ตัวอักษร L, G, และ B ย่อมาจากเกย์ เลสเบียน และไบเซ็กชวล ซึ่งเป็นคำที่บ่งบอกรสนิยมทางเพศ ไม่ใช่ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ทางเพศ กลุ่ม LGB อาจระบุตัวตนว่าเป็นผู้ชาย ผู้หญิง หรือเป็นเพศอื่นก็ได้ ดังนั้น คำถาม “เพศที่คุณใช้นิยามตัวเอง” ที่มีตัวเลือกคำตอบ “หญิง, ชาย, ไม่มีเพศ, ไม่นิยามเพศ, อื่น ๆ” ไม่สามารถวัดได้อย่างแม่นยำว่าบุคคลอยู่ในกลุ่ม LGB หรือไม่ ผู้วิจัยไม่อาจสันนิษฐานเองว่ากลุ่มเกย์ เลสเบียน และไบเซ็กชวลทุกคนจะเลือกคำตอบ “อื่น ๆ” หรือ “ไม่มีเพศ” หรือ “ไม่นิยามเพศ” และไม่อาจสันนิษฐานว่าตัวเลือกดังกล่าวเป็นข้อบ่งชี้ว่าผู้ตอบเป็นสมาชิกในกลุ่ม LGBTQ+ เพราะจะมีเกย์ เลสเบียน และไบเซ็กชวลจำนวนไม่น้อยที่เลือกตัวเลือก “หญิง” และ “ชาย”

ในส่วนถัดไป ผู้เขียนได้แสดงสัดส่วนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายเพศ และชี้ให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ในกลุ่มผู้ที่รักชอบมากกว่าหนึ่งเพศและผู้ที่ชอบเพศเดียวกันระบุว่าตนเป็นหญิงชายที่ตรงกับเพศกำเนิด ไม่ได้ระบุว่าตนเป็นเพศ “อื่น ๆ”

สัดส่วนเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ

จากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนไทยอายุ 15-25 ปี ทั้งหมด 12,139 คน มีผู้ที่รายงานว่าตนมีเพศกำเนิดหญิง (female) แต่ระบุตัวตนว่าเป็น “ชายตรงตามเพศกำเนิด” (cisgender man) 107 คน และผู้ที่รายงานว่าตนมีเพศกำเนิดชาย (male) แต่ระบุตัวตนว่าเป็น “หญิงตรงตามเพศกำเนิด” (cisgender woman) จำนวน 118 คน กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ถูกรวมอยู่ในการวิเคราะห์ทางสถิติ เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถจัดคนกลุ่มนี้เข้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้อย่างเหมาะสม ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์เรื่องเพศมีจำนวนทั้งหมด 11,914 คน

ตารางที่ 4.2.1 และ 4.2.2 แสดงสัดส่วนของอัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity) และรสนิยมทางเพศ (sexual orientation) ตามลำดับ

ตาราง 4.2.1 สัดส่วนของผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity) แบบต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มเพศกำเนิด

อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity)	จำนวนในแต่ละเพศกำเนิด			สัดส่วนในแต่ละเพศกำเนิด		
	หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย	รวม
ตรงตามเพศกำเนิด (cisgender)	8,095	3,185	11,280*	96.5%	90.7%	94.8%
กลุ่มคนข้ามเพศ (transgender)	84	190	274	1.0%	5.4%	2.3%
อื่น ๆ	209	136	345	2.5%	3.9%	2.9%
รวม	8,388	3,511	11,899	100%	100%	100%

* จำนวนของกลุ่มตรงตามเพศกำเนิด (cisgender) 11,280 คน มาจากคนที่เลือกคำตอบ “หญิงตามเพศกำเนิด” และ “ชายตามเพศกำเนิด” โดยไม่รวมผู้ที่ถูกคัดออกตามเกณฑ์ดังที่กล่าวไปข้างต้น ส่วนคนข้ามเพศของเพศกำเนิดทั้งสอง ($n = 274$) มาจากจำนวนรวมของผู้ที่เลือกคำตอบ “ชายข้ามเพศ” และ “หญิงข้ามเพศ” อย่างไรก็ตาม ในจำนวนนี้มีผู้ที่ระบุตนว่ามีเพศกำเนิดชายแต่เป็นชายข้ามเพศ 70 คน และมีผู้ที่ระบุตนว่ามีเพศกำเนิดหญิงแต่เป็นหญิงข้ามเพศ 17 คน แม้การนิยามเพศตนเองเช่นนี้จะขัดกับนิยามทั่วไปของหญิงข้ามเพศและชายข้ามเพศ แต่ผู้วิจัยได้ตัดสินใจใช้ข้อมูลของคนกลุ่มนี้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยคาดเดาว่าคนกลุ่มนี้ต้องการระบุว่าตนเป็นคนข้ามเพศ ระหว่างการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทราบว่าผู้เก็บข้อมูลบางคนเข้าใจนิยามของหญิงข้ามเพศและชายข้ามเพศสลับกัน จึงอาจเป็นไปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจคำว่า “ข้ามเพศ” แต่สลับนิยามของหญิงข้ามเพศและชายข้ามเพศเท่านั้น

ตาราง 4.2.2 สัดส่วนของผู้มีรสนิยมทางเพศ (sexual orientation) แบบต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มเพศกำเนิด

รสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation)	จำนวนในแต่ละเพศกำเนิด			สัดส่วนในแต่ละเพศกำเนิด		
	หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย	รวม
รักชอบเพศตรงข้าม (heterosexual)	4,842	2,617	7,459	57.7%	74.5%	62.6%
รักชอบเพศเดียวกัน (homosexual)	505	505	1,010	6.0%	14.4%	8.5%
รักชอบทั้งชายหญิงและ/หรือเพศอื่นๆ (bisexual/pansexual)	2,865	327	3,192	34.1%	9.3%	26.8%
ไม่รักชอบเพศใด (asexual)	133	48	181	1.6%	1.4%	1.5%
อื่น ๆ	51	18	69	0.6%	0.5%	0.6%
รวม	8,396	3,515	11,911	100%	100%	100%

จากนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มสเตรท (ชายหญิงที่ระบุตัวตนตรงตามเพศกำเนิดและชอบเพศตรงข้ามเพียงเพศเดียว) และกลุ่ม LGBTQ+ (บุคคลที่ระบุตัวตนไม่ตรงตามเพศกำเนิด และ/หรือระบุว่าไม่ได้ชอบเพศตรงข้าม หรือชอบหลากหลายเพศ) พบว่าสัดส่วน LGBTQ+ ตามนิยามนี้มีถึง 37.8% โดยในเพศหญิง (42.5%) มีสัดส่วนมากกว่าเพศชาย (26.4%) ดังตาราง 4.2.3

ตาราง 4.2.3 สัดส่วนของกลุ่มสเตรท (straight) และกลุ่ม LGBTQ+ ในแต่ละเพศกำเนิด

Straight/LGBTQ+	จำนวนในแต่ละเพศกำเนิด			สัดส่วนในแต่ละเพศกำเนิด		
	หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย	รวม
LGBTQ+	3,568	927	4,495	42.5%	26.4%	37.8%
สเตรท (Straight)	4,822	2,584	7,406	57.5%	73.6%	62.2%
รวม	8,390	3,511	11,901*	100%	100%	100%

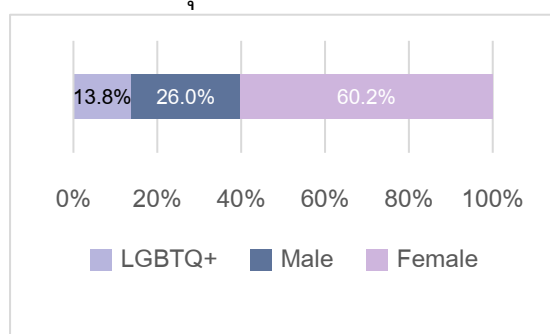
* จากกลุ่มตัวอย่าง 11,914 คน เหลือ 11,901 คน เพราะมีผู้ที่ระบุเพศตรงตามเพศกำเนิดแต่ไม่ระบุรสนิยมทางเพศ 1 คน มีผู้ที่ระบุว่าชอบเพศตรงข้ามแต่ไม่ระบุเพศที่นิยามตนเอง 10 คน และมีผู้ที่ไม่ระบุรสนิยมทางเพศและไม่ระบุเพศที่นิยามตนเอง 2 คน ผู้ตอบแบบสอบถาม 13 คนนี้ไม่ถูกจัดเข้ากลุ่มสเตรทหรือกลุ่ม LGBTQ+ เพราะไม่มีข้อมูลเพียงพอในการแบ่งกลุ่ม

หากเปรียบเทียบข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง Youth Survey ปี 2022 จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างปัจจุบัน (ปี 2025) มีสัดส่วนของกลุ่ม LGBTQ+ เท่ากับ 37.8% ซึ่งสูงขึ้นเป็นอย่างมาก โดยกลุ่มตัวอย่างในปี 2022 ($n = 19,237$) มีสัดส่วนของกลุ่ม LGBTQ+ เพียง 13.8% เท่านั้น (ฉัตร คำแสงและคณะ, 2565) สัดส่วนที่เพิ่มขึ้นนี้อาจเกิดจากการที่เยาวชนเปิดเผยว่าตนมีความหลากหลายทางเพศมากขึ้นหลังจากที่

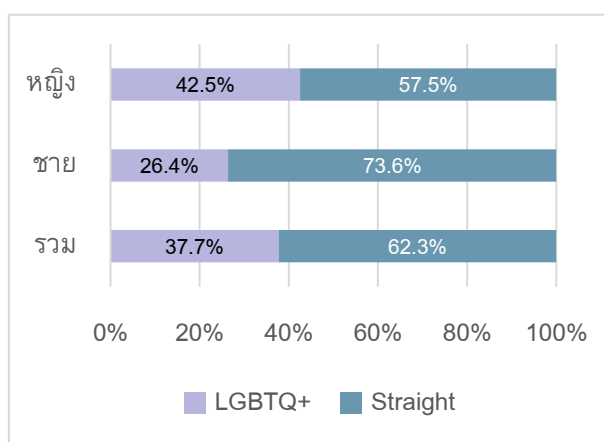
กฎหมายสมรสเท่าเทียมมีผลบังคับใช้ในเดือนมกราคมปี 2025 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศก็อาจขึ้นอยู่กับรูปแบบคำถามของแบบสอบถามด้วย

ภาพ 4.2.1 สัดส่วนเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศจากผลสำรวจปี 2022 และ 2025

คำถาม: เพศที่คุณใช้นิยามตนเอง

คำถาม: เพศกำเนิด x อัตลักษณ์และรสนิยมทางเพศ

รูปแบบคำถามที่ต่างกันของ Youth Survey ปี 2022 และปี 2025 อาจทำให้ได้สัดส่วนข้อมูลของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างกัน แม้จะเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างเดียวกันก็ตาม ตัวอย่างเช่น หากเยาวชนเพศกำเนิดหญิงคนหนึ่งระบุว่าตนเป็น “หญิงที่รักชอบทั้งชายและหญิง” เยาวชนคนนี้ก็อาจเลือกนิยามตนเองเป็น “หญิง” ในแบบสอบถามปี 2022 และจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มสเตรทแทนที่จะอยู่ในกลุ่ม LGBTQ+ อย่างไรก็ตาม ในแบบสอบถามปี 2025 เยาวชนเพศหญิงคนนี้อาจนิยามตนเองว่าเป็นหญิงตามเพศกำเนิด และรายงานว่าตนรักชอบทั้งชายหญิง ทำให้ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม LGBTQ+ แทนกลุ่มสเตรท

ข้อมูลจากปี 2025 (ตารางที่ 4.2.4) ชี้ว่า ผู้ที่รักชอบเพศเดียวกันส่วนใหญ่ (66.8%) ระบุว่าตนเป็น “ชาย-หญิง” ตามเพศกำเนิดในข้อ “เพศที่ใช้นิยามตัวเอง” มีเพียง 14.6% เท่านั้นที่เลือกตัวเลือก “อื่น ๆ” ในทำนองเดียวกัน 93.6% ของผู้ที่รักชอบมากกว่า 1 เพศก็ระบุตนเป็น “ชาย-หญิง” ตามเพศกำเนิด มีเพียง 4.9% เท่านั้นที่เลือกตัวเลือก “อื่น ๆ” กลุ่มผู้ที่รักชอบมากกว่า 1 เพศและระบุตนตามเพศกำเนิด (2,985 คน) มีสัดส่วนมากถึง 66.5% ของกลุ่ม LGBTQ+ ทั้งหมด (4,495 คน) หากงานวิจัยนิยามความหมายของกลุ่ม LGBTQ+ ด้วยมิติอัตลักษณ์ทางเพศเพียงมิติเดียว สัดส่วนของกลุ่ม LGBTQ+ ที่ถูกรายงานก็อาจจะน้อยกว่าสัดส่วนจริงในกลุ่มตัวอย่าง เพราะคนบางส่วนในกลุ่มนี้จะระบุตนว่าเป็น “ชาย-หญิง” แทนที่จะเลือกเพศ “อื่น ๆ” และจะถูกคัดออกจากกลุ่ม LGBTQ+

ตาราง 4.2.4 สัดส่วนของรสนิยมทางเพศ (sexual orientation) ในแต่ละอัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity)

รสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation)	จำนวนในแต่ละอัตลักษณ์ทางเพศ				สัดส่วนในแต่ละอัตลักษณ์ทางเพศ			
	ตรงเพศ	ข้ามเพศ	อื่น ๆ	รวม	ตรงเพศ	ข้ามเพศ	อื่น ๆ	รวม
รักชอบเพศตรงข้าม (heterosexual)	7,406	29	14	7,449	99.4%	0.4%	0.2%	100%
รักชอบเพศเดียวกัน (homosexual)	674	188	147	1,009	66.8%	18.6%	14.6%	100%
รักชอบทั้งชายหญิงและ/หรือเพศอื่นๆ (bisexual/pansexual)	2,985	50	155	3,190	93.6%	1.6%	4.9%	100%
ไม่รักชอบเพศใด (asexual)	160	6	15	181	88.4%	3.3%	8.3%	100%
อื่น ๆ	54	1	14	69	78.3%	1.4%	20.3%	100%
รวม	11,279	274	345	11,898	94.8%	2.3%	2.9%	100%

อาจเป็นไปได้ว่า เยาวชนหลายคนไม่ได้ใช้คำว่า “ชาย-หญิง” ในความหมายของ “ชาย-หญิงที่ชอบเพศตรงข้าม” แต่ “ชาย-หญิง” ในที่นี้อาจชอบเพศใดก็ได้ ดังนั้น แบบสอบถามในอนาคตอาจพิจารณาใช้คำถามเรื่องเพศที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของเพศได้แก่ เพศกำเนิด อัตลักษณ์ทางเพศ และรสนิยมทางเพศ และไม่สันนิษฐานไปก่อนว่า “ชาย-หญิง” นั้นต้องหมายถึง “ชาย-หญิงที่ชอบเพศตรงข้าม”

แม้ว่าข้อคำถามเรื่องเพศในปี 2025 ที่ปรับปรุงครั้งนี้จะให้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้นแล้ว แต่ก็ยังสามารถถูกปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อีก เช่น ข้อมูลจากแบบสอบถามชี้ว่ากลุ่มตัวอย่างหลายคนเข้าใจนิยามของหญิงข้ามเพศและชายข้ามเพศสลับกัน และมีผู้ที่รายงานว่าตนมีเพศกำเนิดหญิงแต่ระบุตัวตนว่าเป็น “ชายตามเพศกำเนิด” และผู้ที่รายงานว่าตนมีเพศกำเนิดชาย แต่ระบุตัวตนว่าเป็น “หญิงตามเพศกำเนิด” ผู้วิจัยในอนาคตอาจปรับแต่งข้อคำถามเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเหล่านี้

ความสัมพันธ์กับครอบครัว สังคม และสุขภาวะทางจิตของเยาวชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ

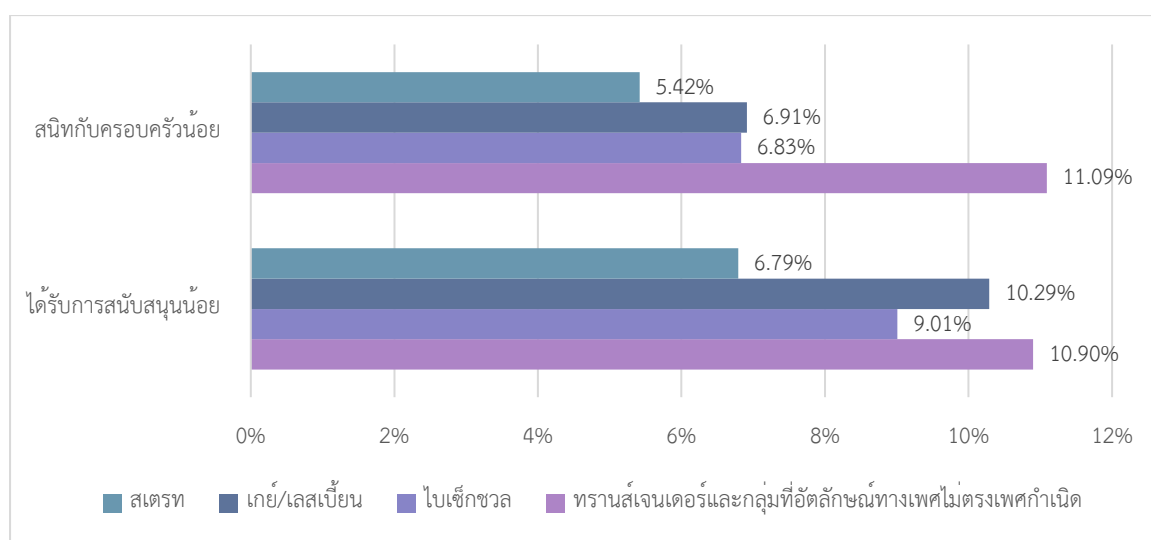
การมีอัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศแตกต่างจากบรรทัดฐานและความคาดหวังทางสังคม อาจเป็นเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับความท้าทายในการอยู่ในสังคมและแม้แต่ในครอบครัวของตนเอง ผู้วิจัยทดสอบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่เยาวชนมีกับครอบครัวของตนเอง โดยทดสอบ independent samples t-test (ตาราง 4.2.5) พบว่าเยาวชนกลุ่ม LGBTQ+ สนับสนุนกับครอบครัวน้อยกว่า, $t(10,336) = -11.46, p < .001$, Cohen's $d = -.23$, และได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัวน้อยกว่ากลุ่มสเตรทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ, $t(10,336) = -10.94, p < .001$, Cohen's $d = -.22$

ตาราง 4.2.5 การทดสอบความแตกต่างด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวระหว่าง LGBTQ+ กับ Straight

ตัวแปรความสัมพันธ์ กับครอบครัว	LGBTQ+			Straight			<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	Cohen's <i>d</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>				
ความสัมพันธ์กับครอบครัว	3.48	1.28	3,915	3.77	1.21	6,423	-11.46	10,336	< .001	-0.23
การสนับสนุนจากครอบครัว	3.36	1.32	3,914	3.65	1.27	6,424	-10.94	10,336	< .001	-0.22

โดยเมื่อพิจารณาสถิติเชิงพรรณนาแยกกลุ่มย่อยก็พบว่ากลุ่มทรานส์เจนเดอร์และผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศไม่ตรงเพศกำเนิด มีสัดส่วนของเยาวชนที่ระบุว่าตนขาดความสัมพันธ์และขาดการสนับสนุนจากครอบครัวมากที่สุด (ภาพ 4.2.2)

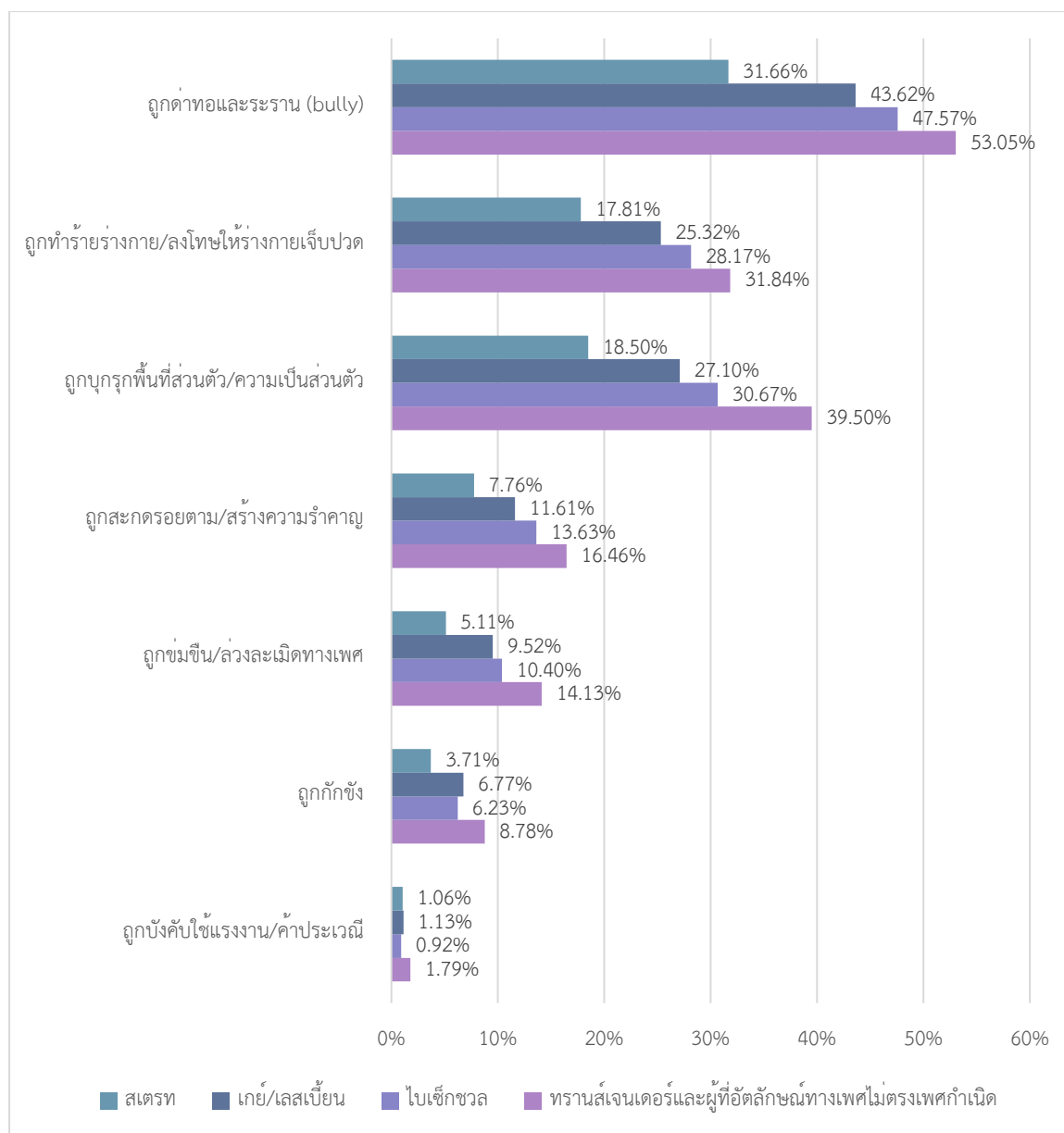
ภาพ 4.2.2 สัดส่วนของเยาวชนที่ขาดความสัมพันธ์และขาดการสนับสนุนจากครอบครัว แบ่งตามความหลากหลายทางเพศ

หมายเหตุ: เปอร์เซ็นต์แสดงสัดส่วนผู้ที่ให้คะแนน 0 หรือ 1 ในข้อคำถาม “คุณรู้สึกสนิทกับคนในครอบครัวมากแค่ไหน” และ “ครอบครัวสามารถช่วยแก้ไขปัญหาหรือสนับสนุนคุณได้มากแค่ไหน” ซึ่งทั้งคู่มีตัวเลือกตั้งแต่ 0 (น้อยที่สุด) ถึง 5 (มากที่สุด)

นอกจากนี้ เยาวชน LGBTQ+ ยังตกเป็นเหยื่อของการคุกคามรูปแบบต่าง ๆ มากกว่ากลุ่มสเตรท เมื่อพิจารณาสถิติเชิงพรรณนาแยกเป็นกลุ่มย่อยภายในกลุ่ม LGBTQ+ พบว่ากลุ่มทรานส์เจนเดอร์และผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศไม่ตรงเพศกำเนิดเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์เคยถูกคุกคามมากที่สุดในทุกรูปแบบ ดังรายละเอียดในภาพ 4.2.3

ภาพ 4.2.3 สัดส่วนของเยาวชนที่ถูกคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ แบ่งตามความหลากหลายทางเพศ

หมายเหตุ: เปอร์เซ็นต์แสดงสัดส่วนผู้ที่ตอบว่า “เคย” ถูกคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ chi-square test เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม LGBTQ+ กับกลุ่มสเตรท พบว่ากลุ่ม LGBTQ+ มีสัดส่วนที่เคยมีประสบการณ์ถูกคุกคามมากกว่ากลุ่มสเตรทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ในแทบทุกรูปแบบ ทั้งการถูกข่มขืน/ล่วงละเมิดทางเพศ, $\chi^2(1, N = 10,762) = 116.87$, การถูกทำร้ายร่างกาย/ลงโทษให้ร่างกายเจ็บปวด, $\chi^2(1, N = 10,763) = 155.68$, การถูกกักขัง, $\chi^2(1, N = 10,758) = 48.41$, การถูกด่าทอและระราน (bully), $\chi^2(1, N = 10,763) = 270.09$, การถูกบุกรุกพื้นที่ส่วนตัว/ความเป็นส่วนตัว, $\chi^2(1, N = 10,763) = 229.25$, และการถูกสะกดรอยตาม/สร้างความรำคาญ,

$\chi^2(1, N = 10,765) = 89.42$, ยกเว้นเพียงการถูกบังคับใช้แรงงาน/ค้าประเวณีที่ไม่พบความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม, $\chi^2(1, N = 10,754) = 0.04, p = 0.85$

การเผชิญความท้าทายทั้งด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ขาดความสนิทสนมและการสนับสนุนจากครอบครัว รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่คุกคามเยาวชนกลุ่ม LGBTQ+ ย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาวะทางจิตของเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ แม้ว่าปัญหาเกี่ยวกับสุขภาวะทางจิตสามารถเกิดขึ้นได้กับเยาวชนทุกเพศ แต่ข้อมูลจากการสำรวจปี 2025 นี้ชี้ว่าเยาวชนกลุ่ม LGBTQ+ เผชิญกับปัญหาสุขภาวะทางจิตมากกว่ากลุ่มสตรีทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีแบบแผนที่สอดคล้องกับความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมรอบข้าง ที่พบว่าเยาวชนกลุ่ม LGBTQ+ มีประสบการณ์ทางลบจากครอบครัวและการคุกคามจากคนในสังคมมากกว่าเยาวชนกลุ่มสตรีท

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ independent samples t-test (ตาราง 4.2.6) เปรียบเทียบคะแนนสุขภาวะทางจิตของกลุ่มเยาวชน LGBTQ+ และเยาวชนสตรีท โดยพิจารณา 4 ตัวแปร ได้แก่ 1.) ความพึงพอใจในชีวิต 2.) การเห็นคุณค่าในตนเอง 3.) ความเครียด และ 4.) ความเหงาและความโดดเดี่ยว และพบว่าเยาวชน LGBTQ+ มีคะแนนความพึงพอใจในชีวิตต่ำกว่า, $t(10,513) = -12.23, p < .001$, Cohen's $d = -.25$, มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเยาวชนสตรีทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ, $t(10,854) = -10.95, p < .001$, Cohen's $d = -.22$ นอกจากนี้ เยาวชน LGBTQ+ ยังมีคะแนนความเครียด, $t(10,854) = 16.50, p < .001$, Cohen's $d = .33$, และความเหงาโดดเดี่ยว, $t(10,854) = 8.67, p < .001$, Cohen's $d = .17$ สูงกว่าเยาวชนกลุ่มสตรีทด้วย

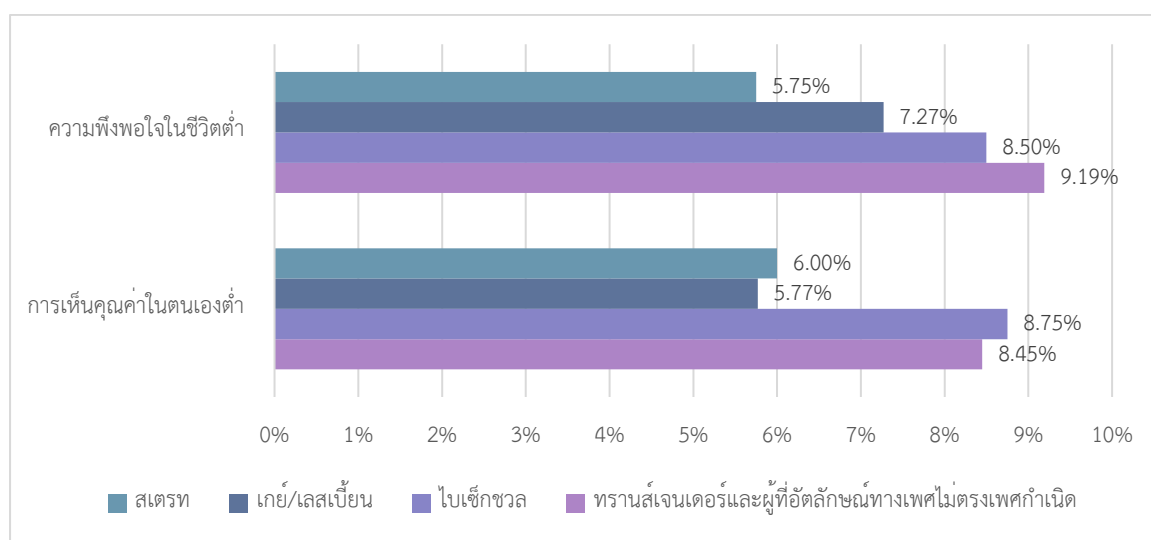
ตาราง 4.2.6 การทดสอบความแตกต่างด้านสุขภาวะทางจิตระหว่าง LGBTQ+ กับ Straight

ตัวแปร	LGBTQ+			Straight							Cohen's
สุขภาวะทางจิต	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>d</i>	
ความพึงพอใจในชีวิต	3.15	1.19	3,980	3.44	1.15	6,536	-12.23	10,513	< .001	-0.25	
การเห็นคุณค่าในตนเอง	3.16	1.19	4,109	3.41	1.15	6,747	-10.95	10,854	< .001	-0.22	
ความเครียด	3.37	1.27	4,109	2.94	1.36	6,747	16.50	10,854	< .001	0.33	
ความเหงาและโดดเดี่ยว	2.61	1.42	4,109	2.36	1.45	6,747	8.67	10,854	< .001	0.17	

หากแยกกลุ่มย่อยของเยาวชน LGBTQ+ โดยแบ่งเป็นกลุ่มเกย์/เลสเบี้ยน (ระบุเพศตามเพศกำเนิดและรักชอบเพศเดียวกัน) กลุ่มไบเซ็กชวล (ระบุเพศตามเพศกำเนิดและรักชอบมากกว่า 1 เพศ) และกลุ่มทรานส์เจนเดอร์และผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศไม่ตรงเพศกำเนิด (ไม่ได้ระบุเพศตรงกับเพศกำเนิด) แล้วพิจารณาสัดส่วนผู้ที่มีแนวโน้มมีปัญหาด้านสุขภาวะทางจิต เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มย่อย พบว่า LGBTQ+

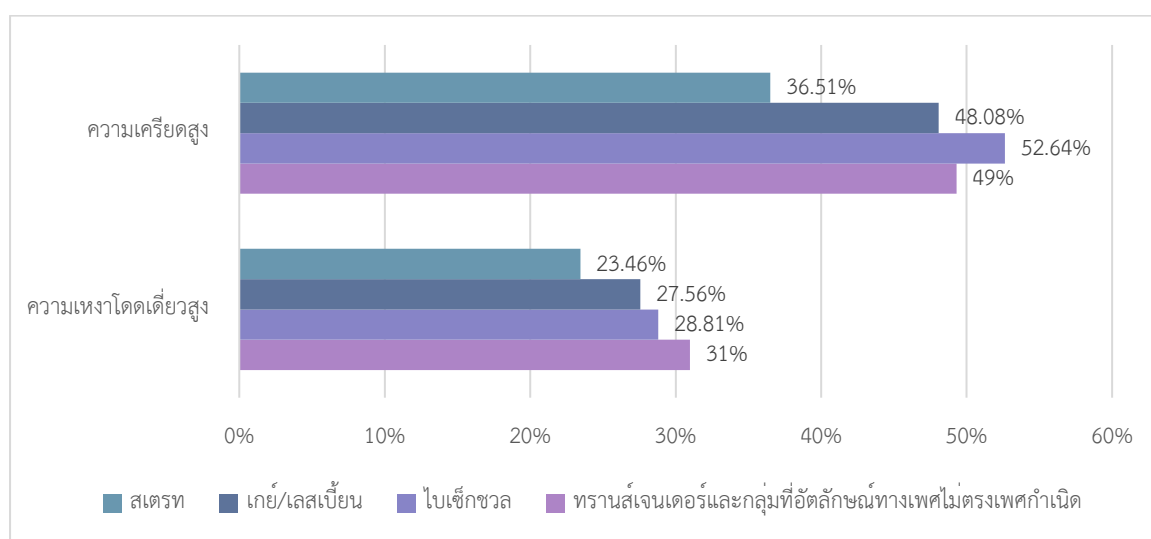
แทบทุกกลุ่มย่อยมีสัดส่วนเยาวชนที่มีความพึงพอใจในชีวิตต่ำ เห็นคุณค่าในตนเองต่ำมากกว่ากลุ่มสตรี (ภาพ 4.2.4) และมีความเครียดสูง และเหงาโดดเดี่ยวสูง (ภาพ 4.2.5) มากกว่ากลุ่มสตรี

ภาพ 4.2.4 สัดส่วนเยาวชนที่พึงพอใจในชีวิตต่ำและเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ แบ่งตามความหลากหลายทางเพศ

หมายเหตุ: เปอร์เซ็นแสดงสัดส่วนผู้ตอบ 0 หรือ 1 ในข้อคำถาม “โดยรวมแล้ว คุณพึงพอใจในชีวิตของคุณมากแค่ไหน” และ “คุณรู้สึกว่าคุณมีคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเองมากแค่ไหน” ซึ่งทั้งคู่มีตัวเลือกตั้งแต่ 0 (น้อยที่สุด) ถึง 5 (มากที่สุด)

ภาพ 4.2.5 สัดส่วนของเยาวชนที่มีความเครียดและความเหงาโดดเดี่ยวสูง แบ่งตามความหลากหลายทางเพศ

หมายเหตุ: เปอร์เซ็นแสดงสัดส่วนผู้ตอบ 4 หรือ 5 ในข้อคำถาม “คุณเครียดบ่อยแค่ไหน” ซึ่งมีตัวเลือกตั้งแต่ 0 (ไม่เลย) ถึง 5 (ตลอดเวลา) และ “คุณรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวมากแค่ไหน” ซึ่งมีตัวเลือกตั้งแต่ 0 (น้อยที่สุด) ถึง 5 (มากที่สุด)

ความหลากหลายทางเพศกับการสนับสนุนสิทธิและความเสมอภาค

ประสบการณ์ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกคุกคามและได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมดังที่กล่าวมา อาจนำไปสู่ท่าทีต่อนโยบายเกี่ยวกับสิทธิและความเสมอภาคต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงทดสอบเปรียบเทียบคะแนนการให้ความสำคัญในเรื่อง “ความเสมอภาคระหว่างทุกเพศสภาพ” ด้วย independent samples t-test (ตาราง 4.2.6) พบว่ากลุ่ม LGBTQ+ ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคของทุกเพศสภาพมากกว่ากลุ่มสตรีทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ, $t(8,928) = 18.53, p < .001$, Cohen's $d = .40$

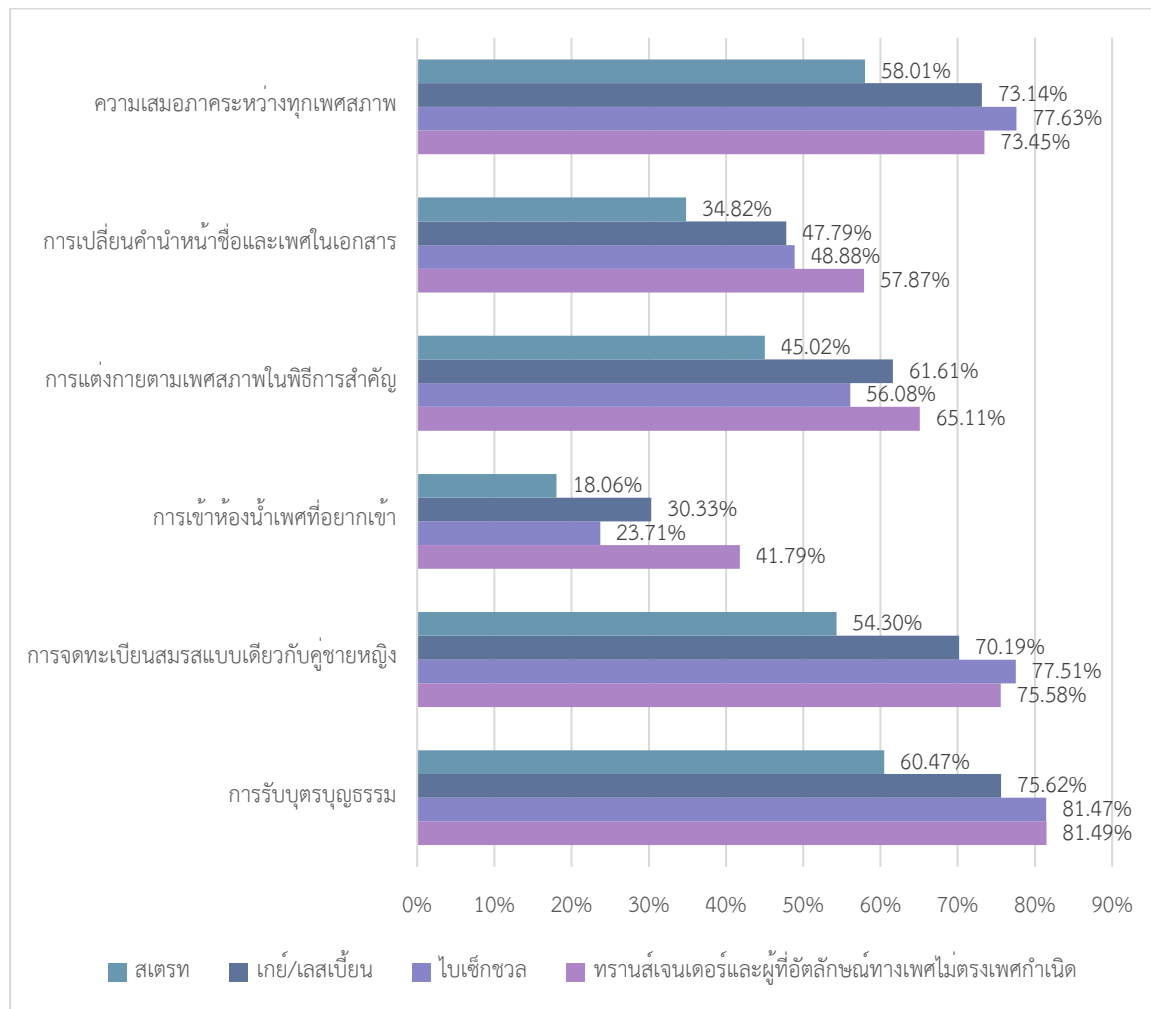
นอกจากนี้ กลุ่ม LGBTQ+ ยังแสดงความเห็นสนับสนุนนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (ตาราง 4.2.6) มากกว่ากลุ่มสตรีทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($ps < .001$) ทั้ง 5 นโยบาย ได้แก่ 1.) การเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อและเพศในเอกสาร, $t(9,073) = 12.79$, Cohen's $d = .28$ 2.) การแต่งกายตามเพศสภาพในพิธีการสำคัญ, $t(9,062) = 11.38$, Cohen's $d = .25$, 3.) การเข้าห้องน้ำน้ำเพศที่อยากเข้า, $t(9,058) = 12.14$, Cohen's $d = .26$, 4.) การจดทะเบียนสมรสแบบเดียวกับคู่ชายหญิง, $t(9,053) = 19.13$, Cohen's $d = .41$ และ 5.) การรับบุตรบุญธรรม, $t(9,052) = 21.54$, Cohen's $d = .47$

ตาราง 4.2.6 การทดสอบความแตกต่างทางความเห็นประเด็นสิทธิและความเสมอภาคทางเพศ
เปรียบเทียบระหว่าง LGBTQ+ กับ Straight

ประเด็นสิทธิและ	LGBTQ+			Straight			<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	Cohen's <i>d</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>				
ความเสมอภาคทางเพศ	4.23	1.29	3,364	3.65	1.53	5,566	18.53	8,928	< .001	0.40
ทุกเพศสภาพ										
การเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อ	3.21	1.80	3,418	2.71	1.76	5,657	12.79	9,073	< .001	0.28
และเพศในเอกสาร										
การแต่งกายตามเพศสภาพ	3.56	1.69	3,413	3.14	1.68	5,651	11.38	9,062	< .001	0.25
ในพิธีการสำคัญ										
การเข้าห้องน้ำตาม	2.34	1.80	3,412	1.89	1.70	5,648	12.14	9,058	< .001	0.26
เพศที่อยากเข้า										
การจดทะเบียนสมรส	4.11	1.57	3,412	3.42	1.73	5,643	19.13	9,053	< .001	0.41
แบบเดียวกับคู่ชายหญิง										
การรับบุตรบุญธรรม	4.37	1.11	3,410	3.75	1.45	5,644	21.54	9,052	< .001	0.47

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มย่อยภายในกลุ่ม LGBTQ+ (ภาพ 4.2.6) พบว่ากลุ่มทรานส์เจนเดอร์และผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศไม่ตรงเพศกำเนิดมีแนวโน้มสนับสนุนนโยบายเหล่านี้อย่างเต็มทีมากกว่ากลุ่มย่อยอื่น ๆ

ภาพที่ 4.2.6 สัดส่วนของเยาวชนที่สนับสนุนสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศมากที่สุด แบ่งตามความหลากหลายทางเพศ

หมายเหตุ: เปอร์เซ็นแสดงสัดส่วนผู้ที่ให้คะแนน 4 หรือ 5 ในข้อคำถามเกี่ยวกับสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีตัวเลือกตั้งแต่ 0 (ไม่สนับสนุนอย่างยิ่ง) ถึง 5 (สนับสนุนอย่างยิ่ง) และคำถามการให้ความสำคัญกับความเสมอภาคระหว่างทุกเพศสภาพ ซึ่งมีตัวเลือกตั้งแต่ 0 (สำคัญน้อยที่สุด) ถึง 5 (สำคัญมากที่สุด)

ข้อมูลข้างต้นชี้ว่าเยาวชนกลุ่ม LGBTQ+ สนับสนุนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศมากกว่ากลุ่มสเตรท ซึ่งอาจตีความได้ว่าเป็นความเห็นที่อคติเข้าข้างตนเองของกลุ่ม LGBTQ+ ที่ต้องการให้กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศเช่นตนเองมีสิทธิและได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างนี้ไม่ได้ปรากฏในประเด็นสังคมเรื่องความหลากหลายทางเพศเท่านั้น เพราะเยาวชนกลุ่ม LGBTQ+ ก็สนับสนุนสิทธิและเสรีภาพในด้านอื่น ๆ มากกว่าสเตรทด้วย ผลจากการวิเคราะห์ทางสถิติ independent samples t-test (ตาราง 4.2.7) พบว่ากลุ่ม LGBTQ+ ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพด้านต่าง ๆ มากกว่ากลุ่มสเตรทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 1.) สิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง, $t(8,969) = 10.09$, Cohen's $d = .22$, 2.) สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมและกักขังโดยพลการ,

$t(8,938) = 10.93$, Cohen's $d = .24$, 3.) เสรีภาพทางความคิดและความเชื่อ, $t(8,946) = 12.70$, Cohen's $d = .28$, 4.) เสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพสื่อ, $t(8,939) = 12.05$, Cohen's $d = .26$, และ 5.) เสรีภาพในการรวมตัวและการชุมนุม $t(8,931) = 9.56$, Cohen's $d = .21$ ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่ม LGBTQ+ สนับสนุนสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศมากกว่ากลุ่มสตรีท ไม่ใช่เพียงเพราะการเข้าข้างกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก แต่เพราะเยาวชนกลุ่ม LGBTQ+ อาจจะเพราะการที่ตนมักต้องต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมและการยอมรับจากสังคมอยู่เสมอ จึงทำให้มีความยึดมั่นในหลักการเชิงเสรีนิยมที่เน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพที่หนักแน่นกว่ากลุ่มสตรีทเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

ตาราง 4.2.7 การทดสอบความแตกต่างทางความเห็นประเด็นสิทธิเสรีภาพด้านอื่น ๆ เปรียบเทียบระหว่าง LGBTQ+ กับ Straight

ประเด็นสิทธิเสรีภาพ	LGBTQ+			Straight			t	df	p	Cohen's d
	M	SD	n	M	SD	n				
สิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.39	1.60	3,375	3.04	1.58	5,596	10.09	8,969	< .001	0.22
สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมและกักขังโดยพลการ	3.58	1.61	3,365	3.19	1.65	5,575	10.93	8,938	< .001	0.24
เสรีภาพทางความคิดและความเชื่อ	3.93	1.41	3,371	3.52	1.54	5,577	12.07	8,946	< .001	0.28
เสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพสื่อ	3.79	1.42	3,369	3.40	1.53	5,572	12.05	8,939	< .001	0.26
เสรีภาพในการรวมตัวและการชุมนุม	3.35	1.51	3,364	3.03	1.52	5,569	9.56	8,931	< .001	0.21

4.3 สุขภาวะทางจิตของเยาวชน

สุขภาวะทางจิตควรเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการออกแบบนโยบายเพื่อพัฒนาเยาวชน เพราะสุขภาวะทางจิตเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้และการทำงาน และความสุขของเยาวชน โดยในการสำรวจเยาวชน ปี 2025 นี้ มีตัวชี้วัดด้านความสุขและความไม่สุขของเยาวชน ได้แก่ ความรู้สึกเหงาโดดเดี่ยว ความเครียด และความพึงพอใจในชีวิต

ผลการสำรวจ (ภาพ 4.3.1) พบว่า โดยรวมเยาวชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในชีวิตปานกลาง (47% มีคะแนนความพึงพอใจ 2-3 คะแนน) ถึงสูง (46% มีคะแนนความพึงพอใจ 4-5 คะแนน) มีเพียง 7% ที่จัดว่าไม่พึงพอใจในชีวิต (0-1 คะแนน)

แม้จะดูเป็นสัดส่วนที่น้อย แต่หากคำนวณว่า 7% ของเยาวชนอายุ 15-25 ปี ซึ่งมีทั้งสิ้นราว 9 ล้านคน ก็เท่ากับมีเยาวชนที่ไม่พึงพอใจในตนเองคิดเป็นกว่า 6 แสนคน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยเลย โดยเฉพาะเมื่อมีหลักฐานว่าการอยู่ในภาวะที่ไม่พึงพอใจในชีวิต มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิต ความเครียด ซึมเศร้า วิตกกังวล ความคิดฆ่าตัวตาย และพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพอื่น ๆ^{xiii}

นอกจากนี้ ผลสำรวจครั้งนี้ยังพบว่า มีเยาวชน 42% รายงานว่ามีความเครียดบ่อยมาก (คะแนนความเครียด 4-5 คะแนน) และ 25% รายงานว่าเหงามาก (คะแนนความเหงาโดดเดี่ยว 4-5 คะแนน) หมายความว่าเยาวชน 2 ใน 5 คน

ภาพ 4.3.1 ความพึงพอใจในชีวิต ความเหงา และความเครียดของเยาวชน

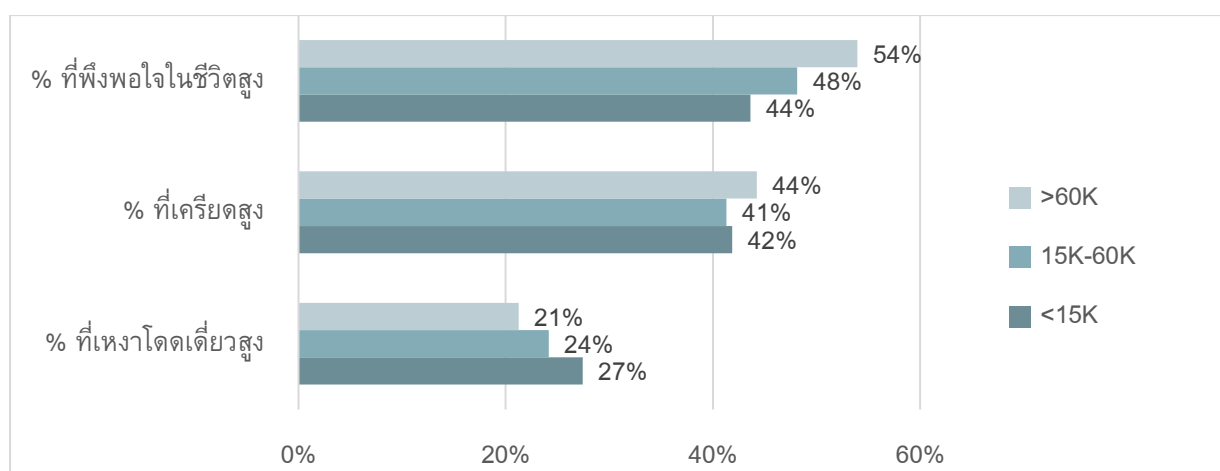
คุณรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวมากแค่ไหน	29%	46%	25%
คุณเครียดบ่อยแค่ไหน	14%	44%	42%
โดยรวมแล้ว คุณพึงพอใจในชีวิตของคุณมากแค่ไหน	7%	47%	46%

หมายเหตุ: สีอ่อนคือคะแนนต่ำที่สุด (0-1 คะแนน) สีเข้มกลางคือคะแนนปานกลาง (2-3 คะแนน)
สีเข้มคือคะแนนสูงที่สุด (4-5 คะแนน)

ปัจจัยในสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับความสุข/ไม่สุขของเยาวชน

ปัจจัยแวดล้อมอะไรบ้างในชีวิตของเยาวชนที่ทำนายว่าเยาวชนคนใดจะมีความพึงพอใจในชีวิต ความเครียด และความเหงาโดดเดี่ยวสูงหรือต่ำ เริ่มจากตัวแปรเศรษฐกิจสถานะ ผลสำรวจพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวไม่ค่อยสัมพันธ์กับความเหงาและความเครียด แต่ค่อนข้างสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต (ภาพ 4.3.2) โดยเยาวชนในครอบครัวที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาทมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจในชีวิตต่ำกว่าเยาวชนจากครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 60,000 และครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 60,000

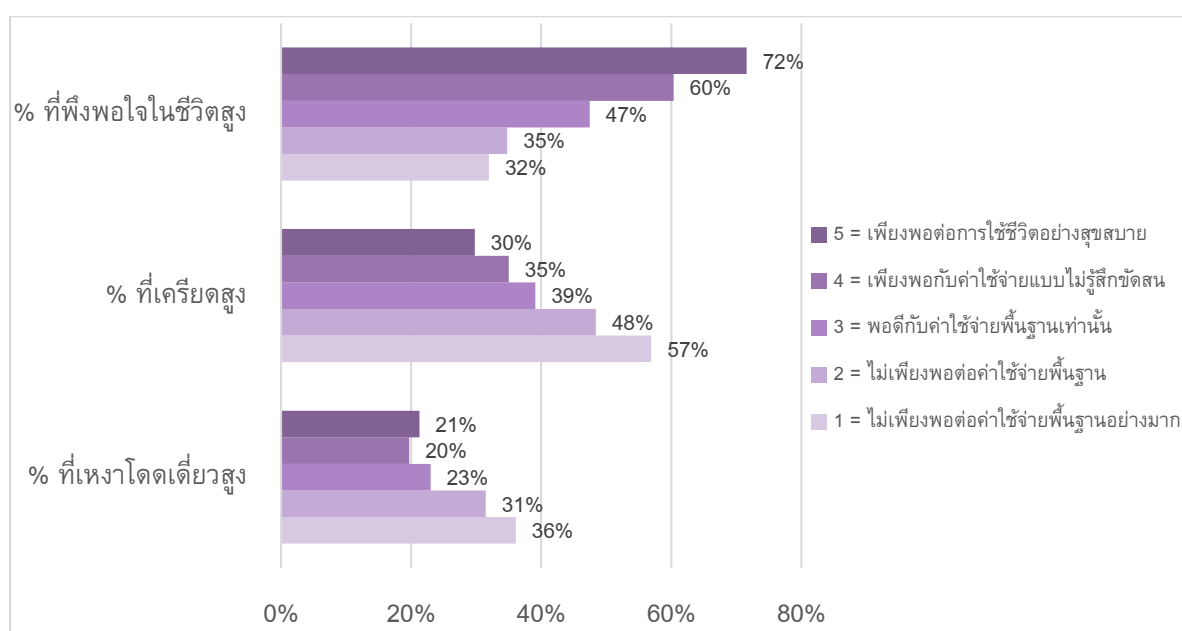
ภาพ 4.3.2 ความพึงพอใจในชีวิต ความเหงา และความเครียดของเยาวชนที่รายได้ครอบครัวต่างกัน

หมายเหตุ: % แสดงสัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มรายได้ที่ตอบ 4-5 คะแนนในแต่ละตัวแปร

การที่รายได้เฉลี่ยของครอบครัวสัมพันธ์กับดัชนีวัดความสุข/ไม่สุขแต่ยังไม่ชัดเจนมากนัก อาจเพราะรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวยังไม่ได้พิจารณาควบคู่กับรายจ่ายและขนาดครอบครัว แต่เมื่อประเมินการรับรู้รายได้ครอบครัวเพียงพอกับรายจ่ายหรือไม่ ซึ่งต้องประเมินเทียบกับรายจ่ายและขนาดครอบครัว พบว่าสัมพันธ์กับตัวชี้วัดความสุข/ไม่สุขอย่างมีแบบแผนชัดเจน (ภาพ 4.3.3) ยิ่งเยาวชนรู้สึกว่ารายได้เพียงพอกับการใช้ชีวิตสุขสบายก็ยิ่งมีความพึงพอใจมาก เครียดน้อย และความเหงาโดดเดี่ยวน้อยกว่าคนที่รู้สึกว่ารายได้เพียงพอ พอดี หรือไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายพื้นฐาน

ภาพ 4.3.3 ความพึงพอใจในชีวิต ความเหงา และความเครียดของเยาวชนที่รับรู้ความเพียงพอของรายได้ครอบครัวต่างกัน

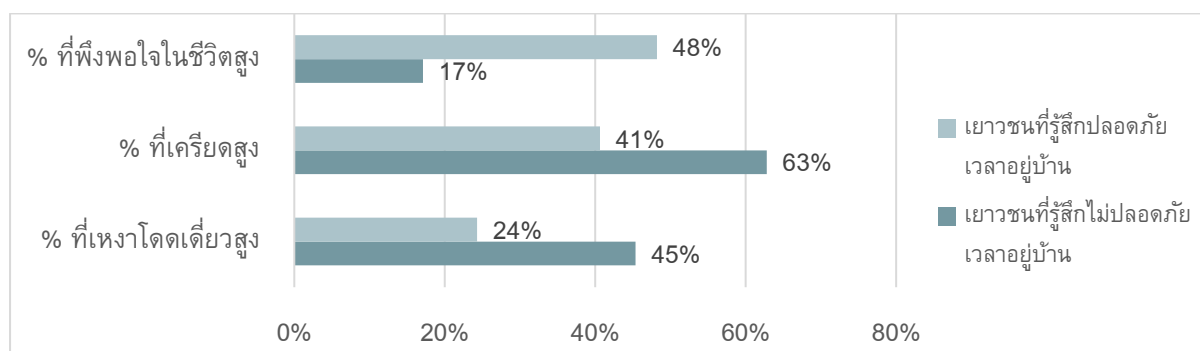

หมายเหตุ: % แสดงสัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มที่ตอบ 4-5 คะแนนในแต่ละตัวแปร

นอกจากรายได้ครอบครัว ความปลอดภัยในบ้านก็เป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับความสุขของเยาวชน ข้อมูลจากการสำรวจชี้ว่า ในบรรดาเยาวชนที่รายงานว่าเคยถูกทำร้ายร่างกาย 55% ระบุว่าเหตุเกิดที่บ้าน โดยเฉพาะเยาวชนเพศหญิงที่เคยถูกทำร้ายร่างกาย มีสัดส่วนที่ระบุว่าเหตุเกิดที่บ้านถึง 61%

และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนที่ประเมินว่ารู้สึกปลอดภัยเวลาอยู่ที่บ้าน (4-5 คะแนน) กับเยาวชนที่รู้สึกไม่ปลอดภัยเวลาอยู่บ้าน (0-1 คะแนน) พบว่ามีสัดส่วนคนที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูง เครียดสูง เหงาและโดดเดี่ยวสูงต่างกันมาก โดยในกลุ่มเยาวชนที่รู้สึกปลอดภัยในบ้านมีสัดส่วนที่พึงพอใจในชีวิตสูงมากกว่า เครียดสูงน้อยกว่า เหงาและโดดเดี่ยวสูงน้อยกว่า ดังภาพ 4.3.4

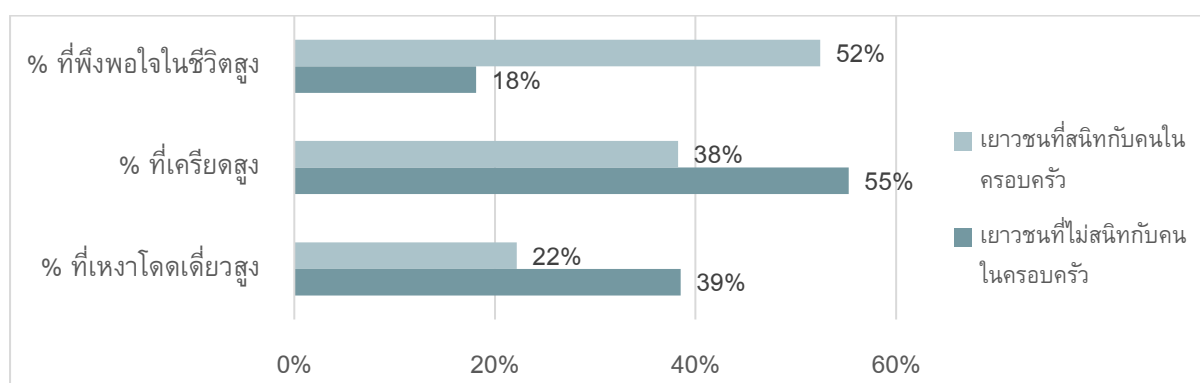
ภาพ 4.3.4 ความพึงพอใจในชีวิต ความเหงา และความเครียดของเยาวชนที่รู้สึกปลอดภัย vs. ไม่ปลอดภัยที่บ้าน

หมายเหตุ: % แสดงสัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มที่ตอบ 4-5 คะแนนในแต่ละตัวแปร

ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัวอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ ความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งในงานวิจัยนี้วัดจากความสนิทสนมกับคนในครอบครัว โดยพบว่าความสนิทสนมกับคนในครอบครัวเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำนายความสุขของเยาวชนได้ดี เยาวชนที่รายงานว่าสนิทกับคนในครอบครัว (4-5 คะแนน) มีสัดส่วนคนที่รู้สึกพึงพอใจในชีวิตสูง มากกว่าเยาวชนที่รายงานว่าไม่สนิทกับคนในครอบครัว (0-1 คะแนน) อย่างชัดเจน (52% vs 18%) ในขณะที่มีสัดส่วนที่เครียดสูงน้อยกว่า (38% vs 55%) เหงาและโดดเดี่ยวสูงน้อยกว่า (22% vs 39%) ดังภาพ 4.3.5

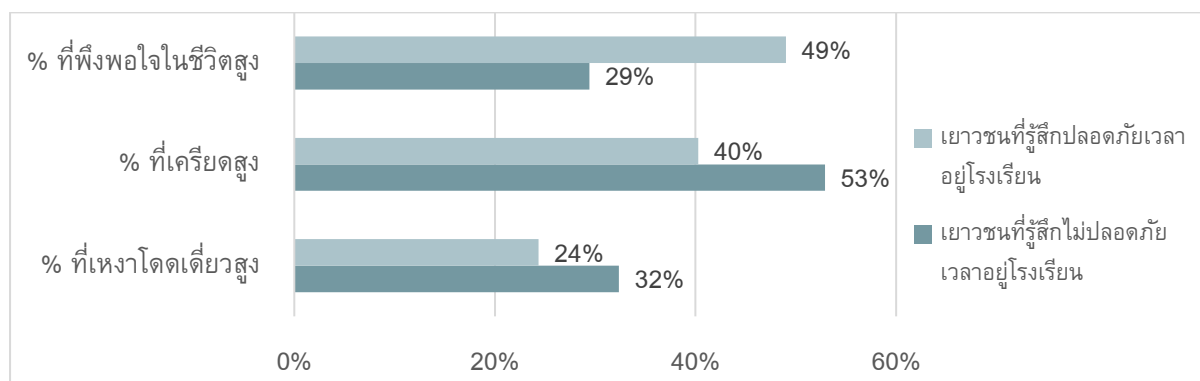
ภาพ 4.3.5 ความพึงพอใจในชีวิต ความเหงา และความเครียดของเยาวชนที่สนิท vs. ไม่สนิทกับครอบครัว

หมายเหตุ: % แสดงสัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มที่ตอบ 4-5 คะแนนในแต่ละตัวแปร

โรงเรียนเป็นอีกพื้นที่หนึ่งเยาวชนใช้เวลาส่วนใหญ่ทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการเรียนรู้และเข้าสังคม พบปะเพื่อน ๆ บรรยากาศในโรงเรียนจึงมีผลต่อความสุขของเยาวชน ข้อมูลจากการสำรวจชี้ว่า 57% ของบรรดาเยาวชนที่รายงานว่าเคยถูกกลั่นแกล้ง (bully) ระบุว่าเหตุเกิดที่โรงเรียน และเยาวชนที่รายงานว่ารู้สึกไม่ปลอดภัยเวลาอยู่ที่โรงเรียน (ประเมินความรู้สึกปลอดภัยที่โรงเรียน 0-1 คะแนน) มีสัดส่วนที่พึงพอใจในชีวิตสูงน้อยกว่า เครียดสูงมากกว่า เหงาและโดดเดี่ยวสูงมากกว่าเยาวชนที่รายงานว่ารู้สึกปลอดภัยเวลาอยู่ที่โรงเรียน (4-5 คะแนน) ดังภาพ 4.3.6

ภาพ 4.3.6 ความพึงพอใจในชีวิต ความเหงา และความเครียดของเยาวชนที่รู้สึกปลอดภัย vs. ไม่ปลอดภัยที่โรงเรียน

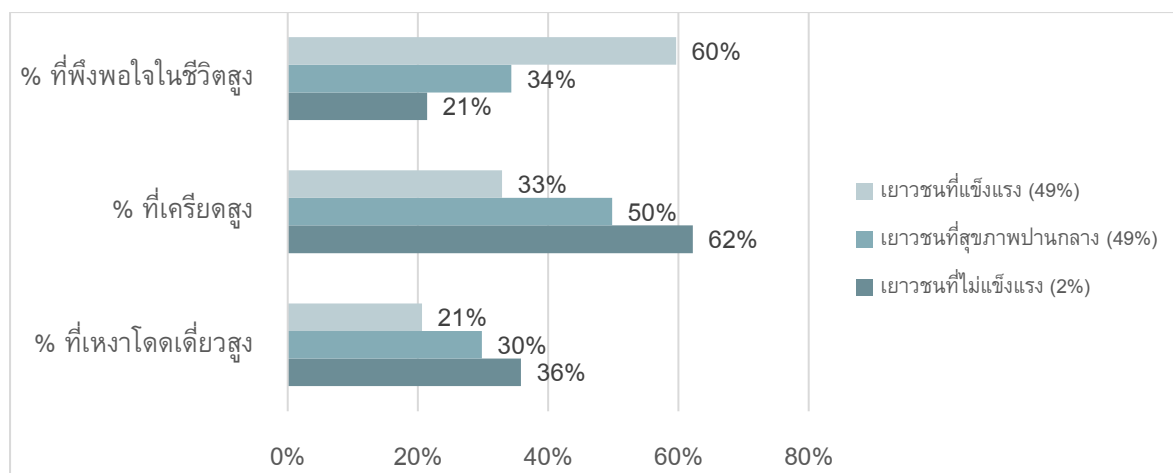
หมายเหตุ: % แสดงสัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มที่ตอบ 4-5 คะแนนในแต่ละตัวแปร

ปัจจัยส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับความสุข/ไม่สุขของเยาวชน

นอกจากปัจจัยในสภาพแวดล้อมทั้งเศรษฐกิจสถานะ ครอบครัว โรงเรียนแล้ว ปัจจัยส่วนบุคคลเช่น สุขภาพกายก็สัมพันธ์กับตัวชี้วัดความสุขอย่างมีนัยสำคัญ โดยในกลุ่มเยาวชนที่ประเมินว่าตนเองมีสุขภาพดี (49% ของกลุ่มตัวอย่าง) มีสัดส่วนของคนที่พึงพอใจในชีวิตสูงถึง 60% ในขณะที่เยาวชนที่ประเมินว่าตนเองสุขภาพปานกลาง (49% ของกลุ่มตัวอย่าง) หรือสุขภาพแย่ (2% ของกลุ่มตัวอย่าง) มี

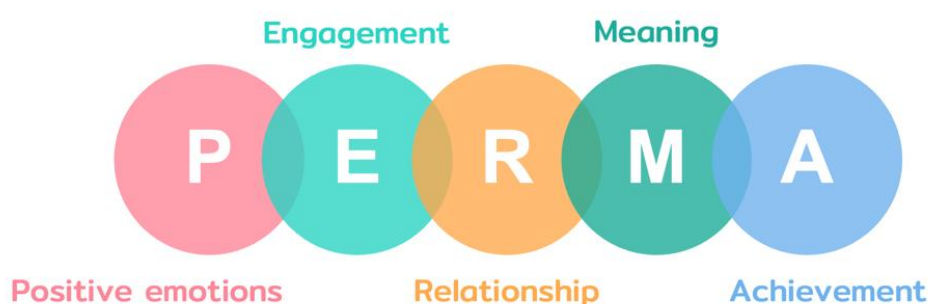
สัดส่วนคนที่พึงพอใจในชีวิตสูงอยู่เพียง 34% และ 21% ตามลำดับ และมีสัดส่วนที่มีความเครียด และเหงาโดดเดี่ยวสูง มากกว่าในกลุ่มเยาวชนที่สุขภาพดี

ภาพ 4.3.7 ความพึงพอใจในชีวิต ความเหงา และความเครียดของเยาวชนที่มีสุขภาพกายแตกต่างกัน

หมายเหตุ: % แสดงสัดส่วนเยาวชนในแต่ละกลุ่มที่ตอบ 4-5 คะแนนในแต่ละตัวแปร

นอกจากสุขภาพกาย ในการสำรวจเยาวชนไทย ปี 2025 นี้ ผู้วิจัยเพิ่มการวัดตัวแปรสุขภาวะทางจิตเข้ามาด้วย โดยใช้โมเดล PERMA ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ Martin Seligman (2011)^{xiv} หนึ่งในผู้ก่อตั้งแนวจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) เสนอไว้เพื่ออธิบายองค์ประกอบของ “สุขภาวะ” (well-being) และเสนอวิธีการพัฒนาความสุขอย่างยั่งยืนในชีวิตมนุษย์ คำว่า PERMA เป็นคำย่อที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

P: Positive Emotion อารมณ์เชิงบวก เช่น ความสุข ความพอใจ ความหวัง

E: Engagement การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่กับกิจกรรมจนเข้าสู่ภาวะ “ลื่นไหล” (flow)

R: Relationships ความสัมพันธ์ที่มีความหมายและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

M: Meaning การมีเป้าหมายที่ใหญ่กว่าตนเอง เช่น การทำเพื่อผู้อื่นหรืออุดมการณ์

A: Accomplishment ความรู้สึกถึงความสำเร็จและการบรรลุเป้าหมายส่วนตัว

Seligman (2011) ชี้ว่า สุขภาวะที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับอารมณ์เชิงบวกเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเติบโตภายใน การมีชีวิตที่มีคุณค่า และการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีความหมาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์ประกอบของ PERMA ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม (social support), ลักษณะนิสัยเชิงบวก (character strengths), สภาพแวดล้อมทางจิตใจและสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเติบโต

งานวิจัยทางจิตวิทยาจำนวนมากพบว่า โมเดล PERMA มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุข ความพึงพอใจในชีวิต สุขภาพจิต และประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น งานของ Kern et al. (2015)^{xv} ที่ศึกษาผู้ใหญ่หลายกลุ่มในอาชีพต่าง ๆ พบว่าแต่ละองค์ประกอบของ PERMA มีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาวะ และสามารถพัฒนาได้ผ่านการฝึกฝนทางจิตวิทยา เช่น การจดบันทึกสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน หรือการตั้งเป้าหมายที่มีความหมายต่อชีวิต

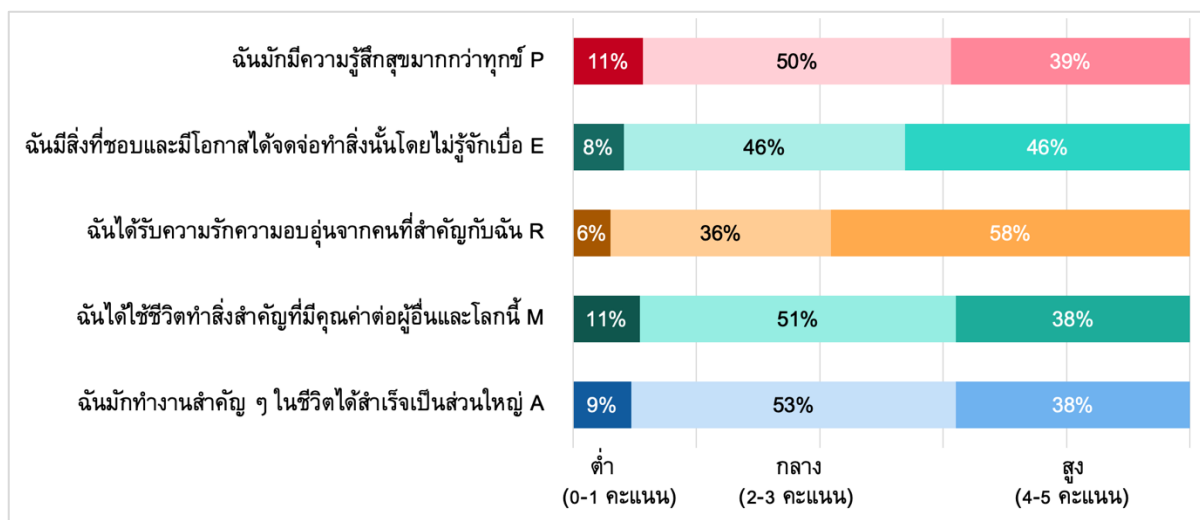
ในการสำรวจครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างคำถาม 5 ข้อตามนิยามของแต่ละองค์ประกอบของ PERMA หนึ่งข้อต่อหนึ่งองค์ประกอบ เพื่อให้แบบสอบถามยาวเกินไป ข้อคำถามที่ใช้มีดังตาราง 4.3.1

ตาราง 4.3.1 ข้อคำถามวัดสุขภาวะทางจิตตามโมเดล PERMA

ข้อคำถาม	องค์ประกอบของ PERMA
ฉันมักมีความสุขมากกว่าทุกข์	P – Positive Emotion
ฉันมีสิ่งที่ชอบและมีโอกาสได้จดจ่อทำสิ่งนั้นโดยไม่รู้จักเบื่อ	E – Engagement
ฉันได้รับความรักความอบอุ่นจากคนที่สำคัญกับฉัน	R – Relationship
ฉันได้ใช้ชีวิตทำสิ่งสำคัญที่มีคุณค่าต่อผู้อื่นและโลกนี้	M – Meaning
ฉันมักทำงานสำคัญ ๆ ในชีวิตได้สำเร็จเป็นส่วนใหญ่	A – Accomplishment

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของเยาวชนที่มีคะแนนสุขภาวะทางจิตสูง (4-5 คะแนน) กลาง (2-3 คะแนน) ต่ำ (0-1 คะแนน) ในแต่ละด้าน พบว่าทั้งห้าด้านมีสัดส่วนเยาวชนที่มีคะแนนต่ำไม่มากนัก (6% - 11%) เยาวชนส่วนใหญ่มีคะแนนอารมณ์ทางบวก (50%) การรับรู้ว่ามีชีวิตมีความหมาย (51%) และการประสบความสำเร็จ (53%) อยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็มีจำนวนไม่น้อย (38 - 39%) ที่รายงานว่าไม่มีอารมณ์ทางบวก การรับรู้ว่ามีชีวิตมีความหมาย และการประสบความสำเร็จสูง ส่วนสุขภาวะด้านการได้จดจ่อทำสิ่งที่ชอบ มีสัดส่วนเยาวชนที่มีคะแนนระดับปานกลางกับสูง 46% เท่ากัน ในขณะที่ด้านความสัมพันธ์มีสัดส่วนเยาวชนที่รายงานว่าได้รับความรักความอบอุ่นจากคนที่รักสูงสุดถึง 58%

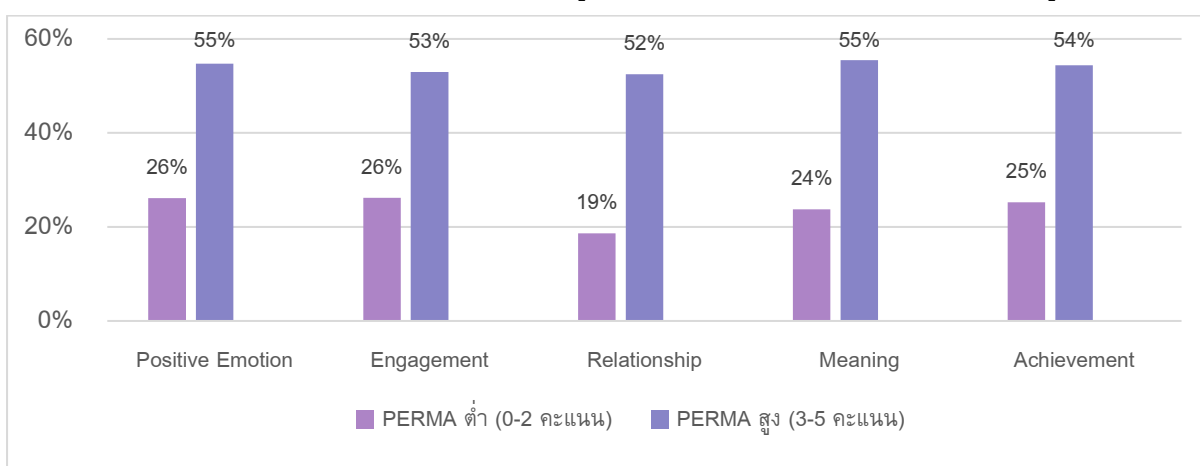
ภาพ 4.3.8 สุขภาวะทางจิตของเยาวชนตามโมเดล PERMA

หมายเหตุ: % ในภาพแสดงสัดส่วนเยาวชนที่ได้คะแนนในระดับต่ำ กลาง สูง ในแต่ละด้านของสุขภาวะทางจิต

เมื่อนำตัวแปรสุขภาวะทางจิตไปทำนายดัชนีชี้วัดความสุข/ไม่สุขของเยาวชน พบว่ามีแบบแผนที่ชัดเจน คือ เยาวชนที่มีคะแนนสุขภาวะทางจิตสูง (3-5 คะแนน) มีสัดส่วนที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูงถึงราว 55% ในขณะที่ เยาวชนที่มีคะแนนสุขภาวะทางจิตต่ำ (0-2 คะแนน) มีสัดส่วนที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูงเพียง 19-26% เท่านั้น ดังภาพ 4.3.9

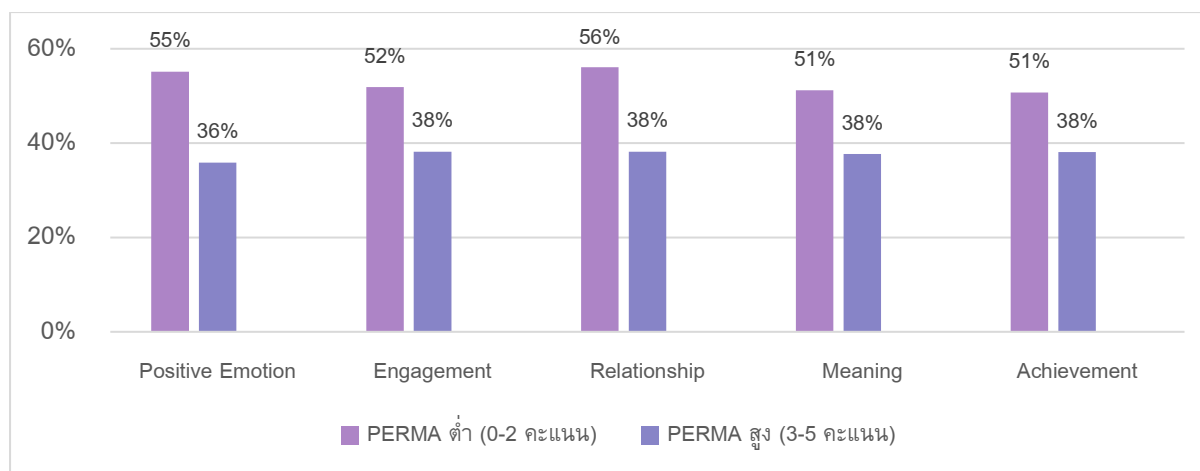
ภาพ 4.3.9 สัดส่วนของเยาวชนที่พึงพอใจในชีวิตสูง เมื่อมีคะแนน PERMA ต่ำ (0-2) หรือสูง (3-5)

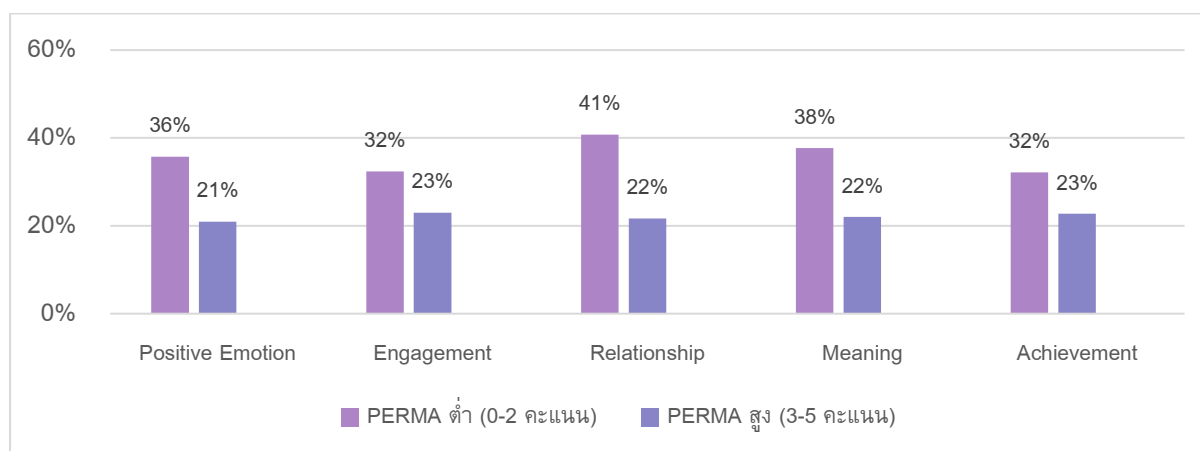
เยาวชนที่มีคะแนนสุขภาวะทางจิตสูง (3-5 คะแนน) มีสัดส่วนที่มีความเครียดสูงราว 38% และเหงาโดดเดี่ยวสูงราว 22% ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับเยาวชนที่มีคะแนนสุขภาวะทางจิตต่ำ

(0-2 คะแนน) ซึ่งมีสัดส่วนที่มีความเครียดสูงราว 51% ถึง 56% และเหงาโดดเดี่ยวสูงราว 32% ถึง 41%
 ดังภาพ 4.3.10 และ 4.3.11

ภาพ 4.3.10 สัดส่วนของเยาวชนที่เครียดสูง เมื่อมีคะแนน PERMA ต่ำ (0-2) หรือสูง (3-5)

ภาพ 4.3.11 สัดส่วนของเยาวชนที่เหงาและโดดเดี่ยวสูง เมื่อมีคะแนน PERMA ต่ำ (0-2) หรือสูง (3-5)

เมื่อทดสอบด้วยค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน สุขภาวะทางจิตตามโมเดล PERMA สัมพันธ์และทำนายความพึงพอใจในชีวิต ความเครียด ความเหงา และตัวแปรเกี่ยวกับสุขภาพจิตตัวอื่น ๆ ได้ดี (ตาราง 4.3.3) โดยมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง อิสระในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในชีวิต รวมทั้งสัมพันธ์กับชุดตัวแปรทุนทางจิตวิทยา (psychological capital) ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง กล่าวได้ว่า เยาวชนที่มีสุขภาวะทางจิตดี มักเป็นเยาวชนที่พึงพอใจในชีวิต เห็นคุณค่าในตนเอง และมีทุนทางจิตวิทยาค่อนข้างดีกว่าเยาวชนที่มีคะแนนสุขภาวะทางจิตต่ำกว่า

ในขณะเดียวกัน คะแนนสุขภาวะทางจิตตามโมเดล PERMA นี้ก็มีสหสัมพันธ์ทางลบกับความเหงา ความเครียด กล่าวคือ เยาวชนที่มีสุขภาวะทางจิตดี ก็มักรายงานว่ารู้สึกเหงาและเครียดน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 4.3.2 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง PERMA กับตัวแปรทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรทางจิตวิทยาอื่น ๆ	P	E	R	M	A	PERMA
ความพึงพอใจในชีวิต	0.40	0.33	0.45	0.43	0.39	0.53
ความเหงา	-0.22	-0.15	-0.28	-0.19	-0.17	-0.27
ความเครียด	-0.26	-0.15	-0.20	-0.19	-0.15	-0.26
การเห็นคุณค่าในตนเอง	0.33	0.30	0.33	0.39	0.41	0.47
การมีอิสระตัดสินใจเรื่องในชีวิต	0.28	0.25	0.35	0.30	0.30	0.40
ทุนทางจิตวิทยา						
ความหวัง	0.33	0.41	0.36	0.44	0.48	0.54
การมองโลกแง่ดี	0.33	0.37	0.38	0.42	0.42	0.51
ความยืดหยุ่นเข้มแข็ง	0.32	0.37	0.34	0.43	0.45	0.51
ความเชื่อว่าตนเองทำได้	0.34	0.37	0.35	0.46	0.52	0.54

หมายเหตุ: ค่าสหสัมพันธ์ทุกค่ามีนัยสำคัญที่ระดับ $p < .001$

สุขภาวะทางจิตตามโมเดล PERMA ยังสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ โดยตาราง 4.3.4 พบว่า PERMA สัมพันธ์ทางบวกกับบรรยากาศในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้าน Relationship กล่าวคือ เยาวชนที่ใช้เวลากับครอบครัว สนุกสนมกับครอบครัว เชื่อถือไว้วางใจครอบครัว ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว และรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่บ้าน จะมีสุขภาวะทางจิตที่ดีด้วย ในทางตรงกันข้าม เยาวชนที่บรรยากาศครอบครัวขาดสิ่งเหล่านี้ในมีแนวโน้มจะมีคะแนนสุขภาวะทางจิตต่ำกว่า

นอกจากนี้ ความขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ ที่เยาวชนมีกับผู้ใหญ่ในครอบครัว ยังมีสหสัมพันธ์ทางลบกับสุขภาวะทางจิตด้วย กล่าวคือ เยาวชนที่มีเรื่องขัดแย้งกับครอบครัวบ่อยก็มักมีสุขภาวะทางจิตแย่กว่าเยาวชนจากครอบครัวที่ไม่มีหรือมีความขัดแย้งกับคนในครอบครัวน้อย

ตาราง 4.3.3 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง PERMA กับบรรยากาศในครอบครัว

ตัวแปรบรรยากาศในครอบครัว	P	E	R	M	A	PERMA
การใช้เวลากับครอบครัว	0.16	0.15	0.27	0.20	0.16	0.25
ความสนิทสนมกับครอบครัว	0.29	0.25	0.46	0.33	0.29	0.44

ตัวแปรบรรยากาศในครอบครัว	P	E	R	M	A	PERMA
ความเชื่อถือไว้วางใจครอบครัว	0.24	0.22	0.40	0.27	0.25	0.37
การสนับสนุนจากครอบครัว	0.30	0.26	0.47	0.35	0.31	0.45
ความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่บ้าน	0.25	0.20	0.34	0.22	0.21	0.33
ความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ในครอบครัว						
เรื่องการใช้ชีวิต	-0.15	-0.11	-0.22	-0.16	-0.14	-0.21
เรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว	-0.16	-0.11	-0.24	-0.11	-0.11	-0.20
เรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อน/คนรัก	-0.09	-0.08	-0.12	-0.04	-0.06	-0.11
เรื่องการศึกษาและการทำงาน	-0.14	-0.09	-0.18	-0.12	-0.12	-0.18

หมายเหตุ: ค่าสหสัมพันธ์ทุกค่ามีนัยสำคัญที่ระดับ $p < .001$

นอกจากตัวแปรต่าง ๆ ในบริบทของครอบครัวแล้ว บริบทแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนรอบตัวก็มีผลต่อสุขภาวะทางจิตของเยาวชนได้เช่นกัน ผู้วิจัยจึงทดสอบสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวกับบริบทโรงเรียนและสังคมกับสุขภาวะทางจิต (ตาราง 4.5.5) พบว่าความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ที่โรงเรียน ความเชื่อถือไว้วางใจครูอาจารย์ การใช้เวลากับเพื่อนสนิท ความเชื่อถือไว้วางใจเพื่อนสนิทและคนรัก สัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตตามโมเดล PERMA

ตาราง 4.3.4 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง PERMA กับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและสังคม

ตัวแปรสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและสังคม	P	E	R	M	A	PERMA
ความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่โรงเรียน	0.20	0.18	0.22	0.20	0.23	0.28
เชื่อถือไว้วางใจครูอาจารย์	0.16	0.18	0.21	0.22	0.20	0.26
การใช้เวลากับเพื่อนสนิท	0.13	0.14	0.12	0.15	0.13	0.18
เชื่อถือไว้วางใจเพื่อนสนิท	0.20	0.19	0.26	0.20	0.19	0.27
เชื่อถือไว้วางใจคนรัก	0.12	0.12	0.22	0.18	0.15	0.21

หมายเหตุ: ค่าสหสัมพันธ์ทุกค่ามีนัยสำคัญที่ระดับ $p < .001$

โดยสรุป สุขภาวะทางจิตตามโมเดล PERMA นั้นเป็นสภาวะเชิงบวกที่ทำนายความสุข ความพึงพอใจในชีวิต รวมทั้งผลลัพธ์ทางบวกเชิงจิตวิทยาต่าง ๆ ของเยาวชนได้ดี แต่โมเดล PERMA ให้ข้อมูลที่มียาวละเอียดมากขึ้นกว่าความสุขหรือความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม แม้มิติย่อยต่าง ๆ จะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน แต่จะสังเกตว่าจะมีความเข้มข้นต่างกันไป เช่น ตัวแปรความสัมพันธ์ (R-Relationship) จะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เข้มข้นที่สุดกับความพึงพอใจในชีวิตและความเหงา สะท้อนว่าความสุขโดยรวมในชีวิตของเยาวชนอาจได้รับอิทธิพลจากความสัมพันธ์มากกว่าปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะครอบครัว เพื่อน รวมทั้งครูอาจารย์ หากต้องการส่งเสริมให้เยาวชนมี

ความสุขความพึงพอใจในชีวิตมากขึ้น ย่อมต้องเน้นเรื่องการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกและลดประสบการณ์เชิงลบที่บ้านและที่โรงเรียน

อีกข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกข้อหนึ่งคือ เป็นที่น่ายินดีที่เยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยมีระดับสุขภาวะทางจิตดี โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ (Relationship) แต่ก็ยังมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาได้สำหรับเยาวชนที่ให้คะแนนสุขภาวะตัวเองระดับปานกลางหรือระดับต่ำ เช่น คะแนนด้านการรับรู้ชีวิตมีความหมาย (Meaning) ระดับปานกลางอาจสะท้อนว่าเยาวชนซึ่งอยู่ในวัยเรียนหรือวัยทำงานตอนต้นส่วนใหญ่ยังไม่มีโอกาสรับบทบาทที่ได้ทำประโยชน์ต่อสังคมวงกว้างมากนัก ส่วนด้านการประสบความสำเร็จ (Achievement) ที่ส่วนใหญ่มีคะแนนระดับปานกลางเช่นกัน อาจเพราะยังไม่มีกิจกรรมหรืองานที่ทำแล้วได้เห็นผลสำเร็จชัดเจนนอกเหนือจากการเรียน

ทั้งนี้ การวิจัยในอนาคตอาจศึกษาเพิ่มเติมในเยาวชนที่มีคะแนนสูงสุขภาวะทางจิตสูงในแต่ละด้านว่าอยู่ในบริบทหรือสภาพแวดล้อมอย่างไร ทำกิจกรรมอะไร ได้รับการสนับสนุนจากใคร อย่างไรบ้าง เพื่อนำมาสร้างเป็นนโยบายและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะแต่ละด้านของเยาวชนอย่างตรงจุดต่อไป

4.4 กรอบคิดแบบเติบโต

แนวคิดเรื่อง *growth mindset* หรือกรอบคิดเติบโต พัฒนาโดย Carol Dweck (2006)^{xvi} นักจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด โดยอธิบายว่า บุคคลที่มีกรอบคิดแบบเติบโตเชื่อว่าความสามารถของตนสามารถพัฒนาได้ผ่านความพยายาม การเรียนรู้ การเผชิญความท้าทาย และการรับฟังคำติชม ในขณะที่บุคคลที่มี *fixed mindset* หรือกรอบคิดแบบตายตัว จะเชื่อว่าความสามารถเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ๆ ความแตกต่างนี้ส่งผลต่อทัศนคติในการเผชิญความล้มเหลว ความกล้าลองสิ่งใหม่ และความยืดหยุ่นทางจิตใจเมื่อเผชิญกับอุปสรรค

งานวิจัยมากมายชี้ให้เห็นว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตมีแนวโน้มที่จะมีแรงจูงใจในการเรียนรู้สูงขึ้น เรียนรู้ได้ดีกว่า และสามารถฟื้นตัวจากความล้มเหลวได้รวดเร็ว ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Blackwell, Trzesniewski และ Dweck (2007)^{xvii} พบว่า นักเรียนมัธยมต้นที่ได้รับการส่งเสริมกรอบคิดแบบเติบโตมีพัฒนาการทางคณิตศาสตร์ดีกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ Yeager et al. (2019)^{xviii} ยังพบว่า การส่งเสริม *growth mindset* ในระดับมัธยมปลายช่วยลดอัตราการล้มเหลวของนักเรียนที่มีความเสี่ยงสูง และเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความตั้งใจในการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

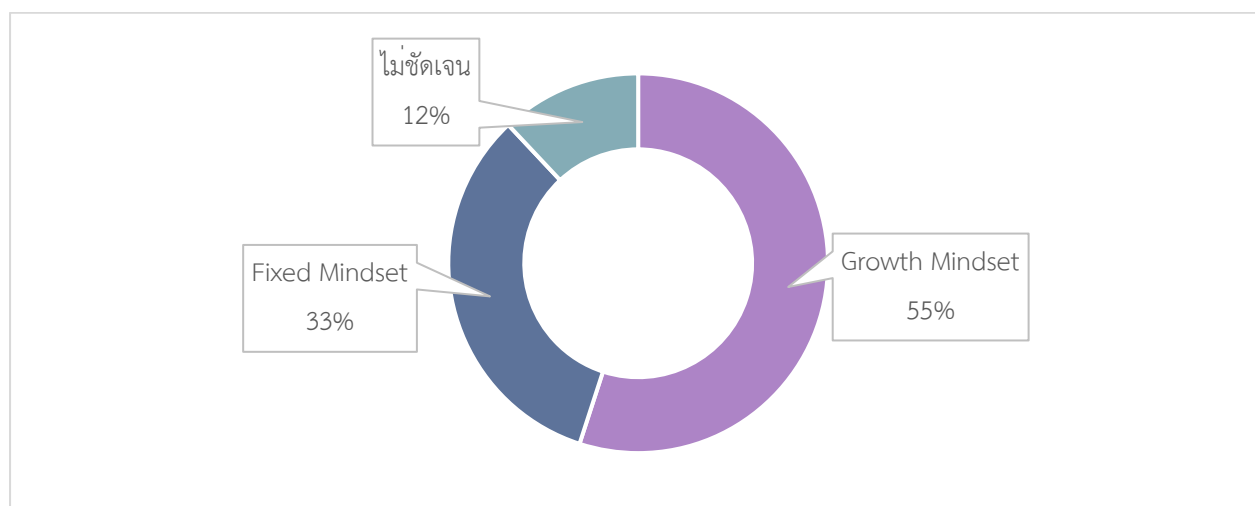
ในการสำรวจเยาวชน “คิด for คิดส์” ประจำปี 2025 ผู้วิจัยจึงสนใจวัดตัวแปรกรอบคิด เพื่อศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กับความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมใดของเยาวชนบ้าง โดยวัดกรอบคิดจากข้อ

คำถาม 2 ข้อ ได้แก่ “สติปัญญาและความสามารถเป็นลักษณะที่ติดตัวบุคคลมาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้” และ “บุคลิกภาพและนิสัย คนเรามักไม่เปลี่ยน เป็นคนอย่างไรก็อย่างนั้น”

ผู้ตอบบอกระดับความเห็นด้วยต่อแต่ละข้อความตั้งแต่ 0 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) เนื่องจากข้อความทั้งสองเป็นประโยคเชิงลบ การแสดงความไม่เห็นด้วยจะสะท้อนกรอบความคิดแบบเติบโต ในขณะที่การแสดงความเห็นด้วยจะสะท้อนกรอบความคิดแบบยึดติด โดยผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0 ถึง 2 ถือว่ามี “กรอบความคิดแบบเติบโต” ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3 ถึง 5 ถือว่ามี “กรอบความคิดแบบยึดติด” ส่วนผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.5 ถือว่า “ไม่ชัดเจน” และจะไม่นำมาวิเคราะห์ต่อ

ผลการวิเคราะห์จากเยาวชนที่ให้ข้อมูลกรอบความคิดทั้งหมด 10,673 คน พบว่า 5,902 คน (55%) มีกรอบความคิดแบบเติบโต ขณะที่ 3,471 คน (33%) มีกรอบความคิดแบบยึดติด และอีก 1,300 คน (12%) มีกรอบความคิดไม่ชัดเจน

ภาพ 4.4.1 สัดส่วนเยาวชนที่จัดว่ามีกรอบคิดแบบต่าง ๆ

เมื่อเปรียบเทียบความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมระหว่างเยาวชนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตกับเยาวชนที่มีกรอบความคิดแบบยึดติด พบว่ามีความแตกต่างกันในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านความสัมพันธ์ การเรียน ศาสนา จริยธรรม และสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การยอมรับและอยู่ร่วมกับคนที่แตกต่าง

เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตประเมินว่าตนเองมีทักษะในด้านการยอมรับและอยู่ร่วมกับคนที่แตกต่างหลากหลายสูงกว่า, $t(8634) = 11.47, p < .001, d = 0.26$ สอดคล้องกับการรายงานความขัดแย้งที่มีกับผู้ใหญ่ในครอบครัว โดยเยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตมีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ในครอบครัวน้อยกว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติด ทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว, $t(9198) = -$

12.11, $p < .001$, $d = -0.26$, เรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อน/คนรัก, $t(9202) = -16.87$, $p < .001$, Cohen's $d = -0.36$, และเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม, $t(9198) = -15.31$, $p < .001$, $d = -0.33$

ตาราง 4.4.1 การยอมรับอยู่ร่วมกับคนที่แตกต่าง ของเยาวชนที่มีกรอบคิดต่างกัน

ตัวแปร	M_{growth}	M_{fixed}	t	df	p	Cohen's d
ทักษะการยอมรับ/อยู่ร่วมกับคนที่แตกต่าง	3.98	3.68	11.47	8634	$< .001$	0.26
ความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ในครอบครัวเรื่อง						
ความสัมพันธ์ในครอบครัว	1.66	2.06	-12.11	9198	$< .001$	-0.26
ความสัมพันธ์กับเพื่อน/คนรัก	1.44	2.01	-16.87	9202	$< .001$	-0.36
ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	1.11	1.62	-15.31	9198	$< .001$	-0.33

ทัศนคติเรื่องชาติ ศาสนา จริยธรรม และความเชื่อ

เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตไม่ยึดถือลัทธิชาตินิยมสุดโต่ง โดยค่อนข้างไม่เห็นด้วยกับข้อความว่าประเทศและวัฒนธรรมไทยเหนือกว่าชาติอื่น ในขณะที่เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติดมีทัศนคติเอนเอียงไปทางชาตินิยมเล็กน้อย, $t(8142) = -22.7$, $p < .001$, $d = -0.52$ (ตาราง 4.2.2)

ตาราง 4.4.2 ความเห็นเรื่องชาติ ศาสนา คุณธรรม และความเชื่อของเยาวชนที่มีกรอบคิดต่างกัน

ข้อความ	M_{growth}	M_{fixed}	t	df	p	Cohen's d
● ชาติและวัฒนธรรมไทยดีกว่าชาติและวัฒนธรรมอื่น	1.82	2.58	-22.70	8142	$< .001$	-0.52
● ศาสนาเป็นเรื่องล้าหลังและก่อให้เกิดปัญหาในสังคม	1.50	2.00	-15.84	8189	$< .001$	-0.46
● ชีวิตคนเรากฎกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้วโดยพระเจ้า	1.48	2.16	-19.97	8196	$< .001$	-0.36
กรรมในชาติปางก่อน หรือดวงชะตา						
การละเลยจริยธรรม (Moore et al., 2012)						
● การปล่อยข่าวลือเพื่อปกป้องคนที่คุณห่วงใย	1.12	1.67	-17.06	8199	$< .001$	-0.39
● คนเราไม่ควรถูกตำหนิเมื่อทำสิ่งที่ผิด	1.53	2.20	-17.76	8190	$< .001$	-0.41
● ถ้าทุกคนก็ทำแบบเดียวกัน						
● การแอบอ้างความคิดผู้อื่นว่าเป็นของตัวเอง	0.66	1.27	-20.73	8189	$< .001$	-0.48
● ไม่ใช่เรื่องใหญ่						
● เราต้องปฏิบัติกับคนบางคนรุนแรง	0.64	1.25	-20.78	8191	$< .001$	-0.48
● เพราะเขาไม่มีความรู้สึกเจ็บปวด						

ข้อความ	M _{growth}	M _{fixed}	t	df	p	Cohen's d
● คนที่ถูกผู้อื่นกระทำไม่ดีด้วย มักเป็นเพราะ เขารนหาที่เอง	0.90	1.52	-19.84	8186	< .001	-0.46
● การนำของคนอื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นสิ่งที่ ทำได้ตราบไคที่คุณแค่ตั้งใจจะยืมไปเท่านั้น	0.57	1.19	-21.44	8185	< .001	-0.49
● ในเมื่อใครๆ ก็บิดเบือนข้อมูลของตนเอง คุณจะนำเสนอ คุณ สม บั ตั ว เอง เกิ น จ ริ ง ไป นิด หน่ อ ย ก็แทบไม่ผิดอะไร	0.79	1.34	-19.01	8177	< .001	-0.44
● คนเราไม่ควรต้องรับผิดชอบการกระทำที่เป็นปัญหา หากเป็นแค่การทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจ	1.02	1.50	-14.42	8161	< .001	-0.33

หมายเหตุ: คะแนนที่เป็นไปได้ 0 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนด้านศาสนา เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตไม่ได้มองศาสนาในแง่ลบว่าเป็นเรื่องล้าหลังและก่อให้เกิดปัญหาในสังคมเท่ากับเยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติด, $t(8189) = -15.84$, $p < .001$, $d = -0.36$ ทั้งสองกลุ่มไม่เห็นด้วยว่าชีวิตคนเราถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้วโดยพระเจ้า กรรมในชาติปางก่อน หรือ ดวงชะตา แต่เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตจะแสดงความไม่เห็นด้วยกับเรื่องดวงชะตามากกว่า เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ, $t(8196) = -19.97$, $p < .001$, $d = -0.46$

เมื่อพิจารณาด้านจริยธรรม โดยเฉลี่ยเยาวชนทั้งสองกลุ่มไม่เห็นด้วยกับข้อความจากมาตรวัดการละเลยคุณธรรมทั้ง 8 ข้อ ที่แสดงถึงการใช้เหตุผลบิดเบือนเพื่อไม่ต้องทำตามหลักจริยธรรมและความถูกต้อง แต่เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตมีแนวโน้มไม่เห็นด้วยกับการละเลยการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมยิ่งกว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติด (ดูตาราง 4.2.2)

สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค

เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า ความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องธรรมดา น้อยกว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติด, $t(8087) = -19.02$, $p < .001$, $d = -0.44$, ไม่เห็นด้วยว่าคนที่สามารถจ่ายเงินได้มากกว่าควรได้เข้าโรงพยาบาล เข้าโรงเรียน และรับบริการพื้นฐานอื่นๆ ที่ดีกว่า, $t(8055) = -11.05$, $p < .001$, $d = -0.26$, และมีแนวโน้มสนับสนุนประเด็นเสรีนิยมทางสังคมมากกว่า เช่น การทำแท้งเสรี, $t(8105) = 13.35$, $p < .001$, $d = 0.31$, อาชีพให้บริการทางเพศถูกกฎหมาย, $t(8093) = 12.64$, $p < .001$, $d = 0.29$, สื่อและของเล่นทางเพศถูกกฎหมาย, $t(8096) = 11.80$, $p < .001$, $d = 0.27$, และไม่เห็นด้วยกับการใช้เส้นสายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว/ครอบครัว/พวกพ้อง, $t(8090) = -13.19$, $p < .001$, $d = -0.30$

เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคมากกว่า เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติดในหลายประเด็น ได้แก่ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง, $t(8007) = 12.27, p < .001, d = 0.28$, สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมและกักขังโดยพลการ, $t(7982) = 15.21, p < .001, d = 0.35$, เสรีภาพทางความคิดและความเชื่อ, $t(7988) = 16.05, p < .001, d = 0.37$, เสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพสื่อ, $t(7982) = 12.78, p < .001, d = 0.30$, และความเสมอภาคระหว่างทุกเพศสภาพ, $t(7973) = 13.46, p < .001, d = 0.31$ และยังตั้งใจจะใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าด้วย, $t(8300) = 13.01, p < .001, d = 0.30$

นอกจากนี้ เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตไม่เห็นด้วยยิ่งกว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติด ในข้อความที่ว่า สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลควรถูกจำกัดหากก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยหรือผลประโยชน์ส่วนรวม, $t(7981) = -12.15, p < .001, d = -0.28$, และข้อความที่ว่ารัฐมีความชอบธรรมที่จะใช้ความรุนแรงกับประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย, $t(7965) = -17.45, p < .001, d = -0.41$

ในบริบทการเรียนรู้ เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตยังรายงานว่าถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในสถานศึกษามากกว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติด เช่น ครูบังคับให้ทำตามโดยไม่อธิบายเหตุผล, $t(8634) = 12.94, p < .001, d = 0.29$, และครูไม่เปิดกว้างต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง, $t(8638) = 14.58, p < .001, d = 0.33$ สะท้อนว่าการเป็นเยาวชนที่มีกรอบคิดเติบโตมีแนวโน้มจะทำอะไรใหม่ ๆ ในระบบโรงเรียนแบบดั้งเดิม จึงมีโอกาสพบกับแรงต้านของระบบในรูปของการจำกัดสิทธิเสรีภาพของกลุ่มเป้าหมาย

ตาราง 4.4.3 ความเห็นเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ของเยาวชนที่มีกรอบคิดต่างกัน

ข้อความ	M _{growth}	M _{fixed}	t	df	p	Cohen's d
ความเห็นต่อความเหลื่อมล้ำ ^ก						
• ความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องธรรมดา มากกว่าปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างจริงจัง	1.55	2.25	-19.02	8087	< .001	-0.44
• คนที่สามารถจ่ายเงินได้มากกว่าควรได้เข้า โรงพยาบาล เข้าโรงเรียน และรับบริการพื้นฐาน อื่นๆ ที่ดีกว่า	1.81	2.24	-11.05	8055	< .001	-0.26
การสนับสนุนประเด็นทางสังคม ^ข						
• การทำแท้งเสรี	2.73	2.13	13.35	8105	< .001	0.31
• อาชีพให้บริการทางเพศถูกกฎหมาย	2.98	2.44	12.64	8093	< .001	0.29
• สื่อและของเล่นทางเพศ (sex toy) ถูกกฎหมาย	2.86	2.36	11.80	8096	< .001	0.27

ข้อความ	M _{growth}	M _{fixed}	t	df	p	Cohen's d
การใช้เส้นสายเพื่อประโยชน์ส่วนตัว/ครอบครัว/พวกพ้อง	0.68	1.06	-13.19	8090	< .001	-0.30
ความสำคัญของสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ^ก						
- สิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง - สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมและกักขังโดยพลการ - เสรีภาพทางความคิดและความเชื่อ - เสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพสื่อ - ความเสมอภาคระหว่างทุกเพศสภาพ	3.36	2.91	12.27	8007	< .001	0.28
	3.57	3.00	15.21	7982	< .001	0.35
	3.89	3.33	16.05	7988	< .001	0.37
	3.72	3.28	12.78	7982	< .001	0.30
	4.04	3.58	13.46	7973	< .001	0.31
ความตั้งใจใช้สิทธิเลือกตั้งในอนาคต ^ข						
การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในอนาคต	4.24	3.83	13.01	8300	< .001	0.30
ความเห็นเรื่องการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ^ค						
- สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลควรถูกจำกัดหากก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยหรือผลประโยชน์ส่วนรวม - รัฐมีความชอบธรรมที่จะใช้ความรุนแรงกับประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย	1.91	2.36	-12.15	7981	< .001	-0.28
	1.16	1.77	-17.45	7965	< .001	-0.41
ประสบการณ์ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในโรงเรียน ^ง						
- ครูบังคับให้ทำตามโดยไม่อธิบายเหตุผล - ครูไม่เปิดกว้างต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง	0.52	0.38	12.94	8634	< .001	0.29
	0.57	0.41	14.58	8638	< .001	0.33

หมายเหตุ: คะแนนที่เป็นไปได้ ^ก0 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง
^ข0 = ไม่สนับสนุนอย่างยิ่ง ถึง 5 = สนับสนุนอย่างยิ่ง ^ค0 = สำคัญน้อยที่สุด ถึง 5 = สำคัญมากที่สุด
^ง0 = ไม่ทำแน่นอน ถึง 5 = ตั้งใจจะทำแน่นอน ^จ0 = ไม่เคย ถึง 5 = บ่อยมาก

สุดท้าย เยาวชนที่มีกรอบคิดแบบเติบโตคิดว่าประเด็นที่สำคัญและน่าห่วงกังวลสำหรับประเทศไทยมากกว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดแบบยึดติด ได้แก่ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม, $t(7961) = 11.81, p < .001, d = 0.27$, การสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ, $t(7959) = 10.35, p < .001, d = 0.24$, การกระจายความ มั่งคั่งและลดความเหลื่อมล้ำ, $t(7959) = 12.33, p < .001, d = 0.29$, การจัดสวัสดิการอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ, $t(7950) = 10.75, p < .001, d = 0.25$, การพัฒนาการศึกษา, $t(7955) = 10.7, p < .001, d = 0.25$, และการลดการทุจริตคอร์รัปชัน, $t(7931) = 10.95, p < .001, d = 0.26$

ตาราง 4.4.4 ความเห็นเรื่องประเด็นที่น่าห่วงกังวลสำหรับประเทศไทย ของเยาวชนที่มีกรอบคิดต่างกัน

ประเด็นสำคัญที่น่าห่วงกังวลสำหรับประเทศไทย	M _{growth}	M _{fixed}	t	df	p	Cohen's d
• การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม	3.86	3.49	11.81	7961	< .001	0.27
• การสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ	3.89	3.58	10.35	7959	< .001	0.24
• การกระจายความมั่งคั่งและลดความเหลื่อมล้ำ	3.97	3.59	12.33	7959	< .001	0.29
• การจัดสวัสดิการอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ	4.00	3.67	10.75	7950	< .001	0.25
• การพัฒนาการศึกษา	4.15	3.84	10.70	7955	< .001	0.25
• การลดการทุจริตคอร์รัปชัน	4.20	3.87	10.95	7931	< .001	0.26

หมายเหตุ: คะแนนที่เป็นไปได้ ^a0 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด

ข้อมูลจากการสำรวจชี้ให้เห็นว่า เยาวชนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตมีแนวโน้มที่จะเปิดกว้าง และแสวงหาประสบการณ์และแนวคิดใหม่ ในขณะที่เดียวกันก็ยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน เสรีภาพ ความเสมอภาค ต่อต้านความอยุติธรรมและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงให้ความสำคัญกับคุณธรรมและการพัฒนาประเทศในระยะยาวมากกว่าเยาวชนที่มีกรอบคิดยึดติด

กรอบความคิดแบบเติบโตจึงอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เยาวชนกลายเป็นพลเมืองที่มีวิจรรณญาณ มีจิตสำนึกต่อสังคม และพร้อมมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ในอนาคตของประเทศ สถาบันและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเยาวชน ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น สื่อพรรคการเมือง จึงควรให้ความสำคัญกับการเป็นแบบอย่างและสร้างเสริมกรอบคิดเติบโตในเยาวชนไทย

4.5 เป้าหมายทางการศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของเยาวชนได้ในระยะยาว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาของเยาวชน และตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาของเยาวชน

เป้าหมายทางการศึกษาสูงสุดของเยาวชนในปี 2025

จากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่มีข้อมูลเป้าหมายระดับการศึกษาสูงสุด จำนวน 9,887 คน พบว่า 40.4% ของเยาวชนตั้งเป้าหมายสูงสุดไว้ที่ระดับปริญญาตรี ในขณะที่ 26.6% ตั้งเป้าหมายไว้ที่ระดับปริญญาโท และ 22.3% ตั้งเป้าหมายไว้ที่ระดับปริญญาเอก ในจำนวนนี้ มีเพียง 10.7% เท่านั้นที่ตั้งเป้าหมายต่ำกว่าปริญญาตรี ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า โดยรวมแล้ว เยาวชนไทยส่วนใหญ่ต้องการมีศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า

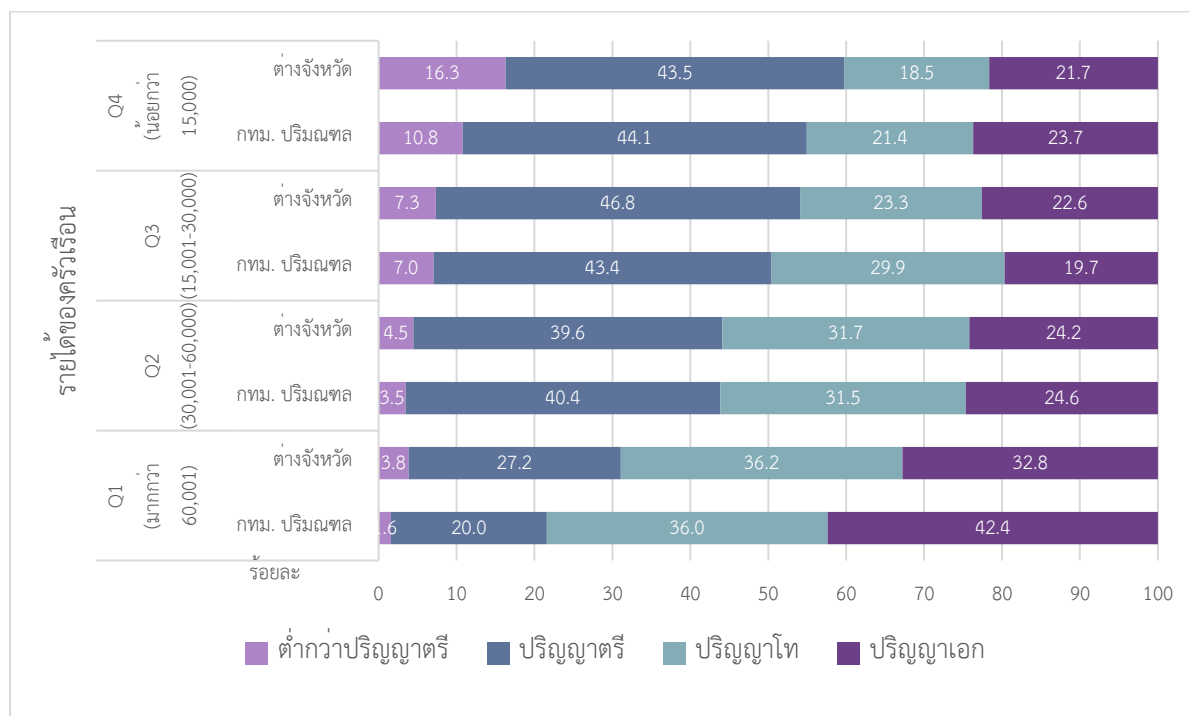
ตาราง 4.5.1 สัดส่วนเป้าหมายระดับการศึกษาสูงสุดของเยาวชน

เป้าหมายระดับการศึกษาสูงสุด	ความถี่	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
ต่ำกว่าปริญญาตรี เช่น อนุปริญญา ปวส. และมัธยม			
ปลาย	1,055	10.7	10.7
ปริญญาตรี	3,996	40.4	51.1
ปริญญาโท	2,633	26.6	77.7
ปริญญาเอก	2,203	22.3	100.0
รวม	9,887	100.0	

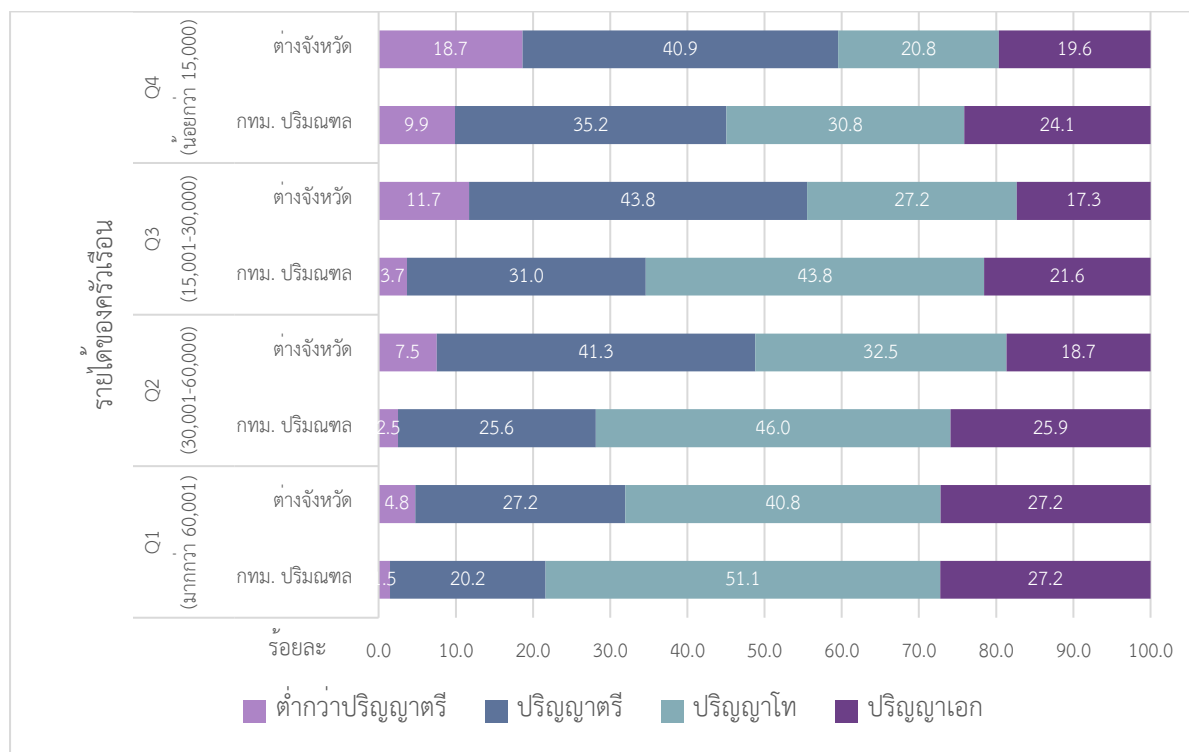
อย่างไรก็ตาม หากจำแนกสัดส่วนเป้าหมายในการศึกษาสูงสุดตามรายได้ครัวเรือน และพื้นที่ที่อยู่อาศัยของเยาวชน ในกลุ่ม 15-18 ปี (ภาพ 4.5.1) และ 19-25 ปี (ภาพที่ 4.5.2) จากผลวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มอายุ 15-18 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยคาดว่าจะยังศึกษาอยู่ในระดับมัธยม มีสัดส่วนการตั้งเป้าหมายระดับปริญญาเอก มากกว่ากลุ่มอายุ 19-25 ปี ในขณะที่ กลุ่มอายุ 19-25 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่คาดว่าจะเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้ว มีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งเป้าหมายระดับปริญญาโทเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีรายได้ครัวเรือนต่ำ แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีอายุมากขึ้น และเข้าสู่ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา และเศรษฐกิจ เยาวชนมีแนวโน้มที่จะลดระดับเป้าหมายทางการศึกษาสูงสุดลง

นอกจากนี้ สัดส่วนเยาวชนในทั้งสองกลุ่มอายุที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัดมีการตั้งเป้าหมายต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมากกว่าผู้ที่อยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในทุกช่วงรายได้ครัวเรือน ความแตกต่างนี้อาจสะท้อนถึงช่องว่างของโอกาสทางการศึกษา และการเข้าถึงทรัพยากรที่ยังคงมีอยู่ระหว่างพื้นที่ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

ภาพ 4.5.1 สัดส่วนเป้าหมายในการศึกษาสูงสุด จำแนกตามรายได้ครัวเรือน และจังหวัดที่อยู่อาศัย
ในกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 15 ถึง 18 ปี

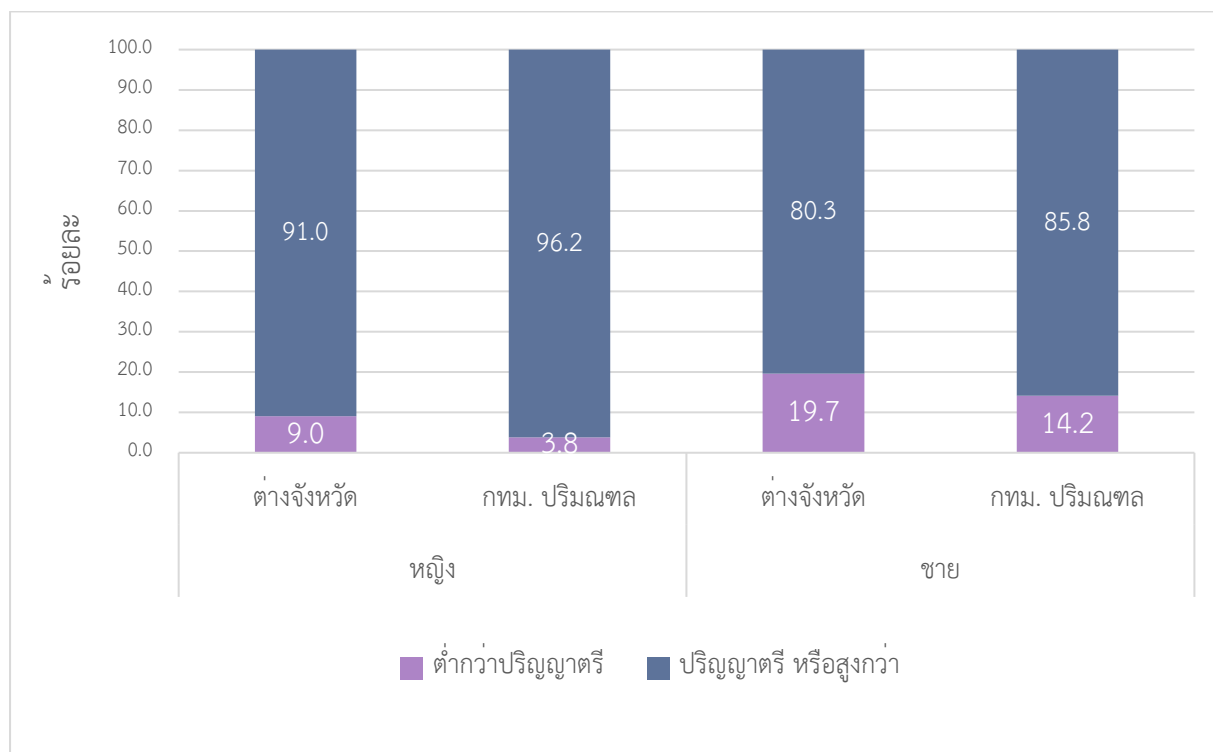

ภาพ 4.5.2 สัดส่วนเป้าหมายในการศึกษาสูงสุด จำแนกตามรายได้ครัวเรือน และจังหวัดที่อยู่อาศัย ในกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 19 ถึง 25 ปี

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนเพศชาย และหญิง ในกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 15 ถึง 18 ปี ภาพ 4.5.3 แสดงให้เห็นว่า เพศชายมีสัดส่วนที่ตั้งเป้าหมายในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมากกว่าเพศหญิง ทั้งในกลุ่มที่อยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และต่างจังหวัด โดยเยาวชนเพศชายในพื้นที่ต่างจังหวัดถึงร้อยละ 19.7 ตอบว่าต้องการศึกษาสูงสุดในระดับที่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีเท่านั้น ข้อค้นพบนี้อาจสะท้อนได้ว่า เยาวชนเพศชายมองเห็นความจำเป็นของการศึกษาระดับสูงน้อยกว่าเพศหญิง

ภาพ 4.5.3 สัดส่วนเป้าหมายการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำแนกตามเพศกำเนิด และจังหวัดที่อยู่อาศัย ในกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 15 ถึง 18 ปี

ความแตกต่างทางความคิด และแรงจูงใจระหว่างเยาวชนที่มีเป้าหมายการศึกษาในระดับที่ต่างกัน

นอกจากปัจจัยแวดล้อมที่เป็นพื้นฐานครอบครัวแล้ว แนวโน้มในการตั้งเป้าหมายทางการศึกษายังเกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อ และแรงจูงใจภายในของบุคคล (Gorard et al., 2012) ^{xix}ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ independent samples t-test ในการเปรียบเทียบเฉลี่ยของ 6 ข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับกรอบความคิด ความเชื่อ และแรงจูงใจที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิต และการทำงาน ระหว่างผู้ที่มีเป้าหมายทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือต่ำกว่า และปริญญาโท หรือสูงกว่า ผลวิเคราะห์จากตาราง 4.5.2 พบว่าเยาวชนกลุ่มที่ตั้งเป้าหมายในระดับปริญญาตรี หรือต่ำกว่า (1) เชื่อว่าสติปัญญาและความสามารถเป็นลักษณะที่ติดตัวบุคคลมา ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้, $t(9,869) = 9.20, p < .001$, Cohen's $d = 0.185$ (2) เชื่อว่าบุคลิกภาพและนิสัยคนเรามากไม่เปลี่ยน, $t(9,847) = 9.45, p < .001$, Cohen's $d = 0.191$ และ (3) เชื่อว่าชีวิตคนเรากำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว, $t(9,338) = 8.44, p < .001$, Cohen's $d = 0.175$ มากกว่าเยาวชนที่ต้องการเรียนปริญญาโท หรือสูงกว่าอย่างมีนัยยะสำคัญ

ในทางตรงกันข้าม ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มที่ตั้งเป้าหมายไว้ที่ปริญญาโท หรือสูงกว่า (1) มองว่า ความร่ำรวยคือเป้าหมายชีวิตที่สำคัญที่สุด, $t(9,606) = -4.30, p < .001$, Cohen's $d = -0.088$ (2) ต้องการค่าจ้างขั้นต่ำต่อเดือนที่สูง, $t(9,579) = -15.40, p < .001$, Cohen's $d = -0.315$ (3) อยากทำงานในสาย

STEM, $t(9,454) = -4.90$, $p < .001$, Cohen's $d = -0.101$ มากกว่ากลุ่มที่ตั้งเป้าหมายการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่าอย่างมีนัยยะสำคัญ ข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นว่าเยาวชนกลุ่มที่มีเป้าหมายสูงมีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างการมีกรอบความคิดแบบเติบโต (growth mindset) ความทะเยอทะยาน แรงขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางรายได้ และเป้าหมายทางอาชีพที่ใช้ทักษะสูง

ตาราง 4.5.2 ผลวิเคราะห์ t-test เปรียบเทียบความเชื่อและทัศนคติระหว่างผู้ที่มีเป้าหมายทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือต่ำกว่า และผู้ที่มีเป้าหมายทางการศึกษาในระดับปริญญาโท หรือสูงกว่า

ความเชื่อ ทัศนคติ และแรงจูงใจ	ปริญญาตรี หรือต่ำกว่า		ปริญญาโท หรือสูงกว่า		Mean diff	SE diff	t	p	d
	M	n	M	n					
เชื่อว่าสติปัญญาและความสามารถเป็นลักษณะที่ติดตัวบุคคลมา ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้	2.30	5040	2.00	4831	0.30	0.03	9.20	<.001	0.19
เชื่อว่าบุคลิกภาพและนิสัยคนเรามากไม่เปลี่ยน	2.02	5022	1.73	4827	0.29	0.03	9.45	<.001	0.19
เชื่อว่าชีวิตคนเรากำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว	1.86	4760	1.60	4580	0.26	0.03	8.44	<.001	0.18
ความร่ำรวยคือเป้าหมายชีวิตที่สำคัญที่สุด ^a	0.19	4875	0.22	4733	-0.04	0.01	-4.30	<.001	-0.09
ค่าจ้างต่ำสุดต่อเดือนที่ยอมรับได้ ^b	2.72	4874	3.12	4707	-0.40	0.03	-15.40	<.001	-0.32
ต้องการทำอาชีพด้าน STEM ^a	0.30	4810	0.34	4646	-0.05	0.01	-4.90	<.001	-0.10

หมายเหตุ:

a. ค่าเป็น 0 = ไม่ใช่ หรือ 1 = ใช่

b. ค่าของตัวแปร คือ 1 = ไม่เกิน 10,000 บาท, 2 = 10,001-20,000 บาท, 3 = 20,001-30,000 บาท, 4 = 30,001-40,000 บาท, 5 = 40,001-50,000 บาท, 6 = เกินกว่า 50,000 บาท

ความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมาย

ความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมายการศึกษาสูงสุดที่ตั้งไว้ สะท้อนถึงความเชื่อมั่นที่ส่งผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ว่าสามารถจบการศึกษาในระดับที่ต้องการได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาระดับความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาในกลุ่มเยาวชนที่ตั้งเป้าหมายการศึกษาระดับต่าง ๆ โดยจำแนกตามช่วงอายุระหว่าง 15–18 ปี (ตาราง 4.5.3) และ 19–22 ปี (ตาราง 4.5.4) จากสถิติเชิงพรรณนา ในกลุ่มเยาวชนอายุ 15–18 ปี พบว่า กลุ่มที่ตั้งเป้าหมายการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า มีความมั่นใจว่าจะบรรลุเป้าหมายมากกว่ากลุ่มที่ตั้งเป้าหมายต่ำกว่าปริญญาตรีเพียงเล็กน้อย (65.3% เทียบกับ 61.6%)

ตาราง 4.5.3 ความมั่นใจในการบรรจุเป้าหมาย จำแนกตามเป้าหมายการศึกษาสูงสุด กลุ่มอายุ 15–18 ปี

ความมั่นใจว่าจะ บรรจุเป้าหมาย	จำนวนในเป้าหมายแต่ละระดับ			สัดส่วนในเป้าหมายแต่ละระดับ		
	ต่ำกว่า			ต่ำกว่า		
	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	รวม	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	รวม
ไม่มั่นใจ	254	1949	2203	38.4%	34.7%	35.1%
มั่นใจ	408	3661	4069	61.6%	65.3%	64.9%
รวม	662	5610	6272	100%	100%	100%

ในทางกลับกัน ในกลุ่มอายุ 19–22 ปี (ตาราง 4.5.4) ซึ่งเป็นวัยที่คาดว่าจะเข้าสู่วัยการศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้ว ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มที่ตั้งเป้าหมายระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า มีความมั่นใจเพียง 53.3% ขณะที่กลุ่มเป้าหมายปริญญาตรี หรือต่ำกว่ามีความมั่นใจถึง 72.3%

ตาราง 4.5.4 ความมั่นใจในการบรรจุเป้าหมาย จำแนกตามเป้าหมายการศึกษาสูงสุด กลุ่มอายุ 19–22 ปี

ความมั่นใจว่าจะ บรรจุเป้าหมาย	จำนวนในเป้าหมายแต่ละระดับ			สัดส่วนในเป้าหมายแต่ละระดับ		
	ต่ำกว่า			ต่ำกว่า		
	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	รวม	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	รวม
ไม่มั่นใจ	359	875	1234	27.7%	46.7%	38.9%
มั่นใจ	936	1000	1936	72.3%	53.3%	61.1%
รวม	1295	1875	3170	100%	100%	100%

ปัจจัยแวดล้อมที่สัมพันธ์กับความมั่นใจในการบรรจุเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นใจในการบรรจุเป้าหมายการศึกษาที่ตั้งไว้ กับตัวแปรแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจสังคม และประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษา จากตาราง 4.5.5 และ 4.5.6 ผู้วิจัยพบว่าในทั้งสองกลุ่มอายุ (15–18 ปี และ 19–25) ความมั่นใจในการบรรจุเป้าหมายทางการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้สถานะทางเศรษฐกิจสังคม ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สูงทั้งในต่างจังหวัด ($r = .169^{***}$) และกรุงเทพฯ ($r = .170^{***}$) สำหรับกลุ่มอายุ 15–18 ปี และในกลุ่มอายุ 19–25 ปี ($r = .137^{***}$ และ $.177^{***}$ ตามลำดับ) และในกลุ่มอายุ 15–18 ปี พบว่าความมั่นใจสัมพันธ์ทางบวกกับรายได้ของครัวเรือนอย่างมีนัยยะสำคัญทั้งในต่างจังหวัด ($r = .088^{***}$) และกรุงเทพฯ ($r = .090^{***}$) ในขณะที่ในกลุ่มอายุ 19–25 ปี ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรนี้ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเมื่อเยาวชนเข้าสู่วัยที่คาดว่าจะจบการศึกษาระดับมัธยมแล้ว ฟังพาครอบครัวในเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อยลง

นอกจากนี้ ความรู้สึกปลอดภัยในสถานศึกษาก็มีความสัมพันธ์กับความมั่นใจอย่างมีนัยสำคัญในทุกกลุ่ม (เช่น ในต่างจังหวัด $r = .112^{***}$ วัย 15–18 ปี และ $r = .091^{***}$ ในวัย 19–25 ปี) ในทางตรงข้าม ประสิทธิภาพเชิงลบจากครูและทรัพยากรสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงลบกับความมั่นใจอย่างมีนัยยะสำคัญในทุกกลุ่มอายุ และพื้นที่

ในกลุ่มเยาวชนอายุ 15–18 ปี ที่อยู่ในกรุงเทพฯ ความมั่นใจยังสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเรียนในระบบต่อปี ($r = .055^*$) และชั่วโมงเรียนพิเศษต่อสัปดาห์ ($r = .111^{***}$) อย่างมีนัยยะสำคัญ ในขณะที่ผู้วิจัยก็พบความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นใจและชั่วโมงเรียนพิเศษต่อสัปดาห์ในกลุ่มอายุ 19–25 ปี ในกรุงเทพฯ ($r = .98^*$) แสดงให้เห็นว่าใช้ทรัพยากรทางการเงินกับการศึกษา และการเข้าถึงการศึกษาเสริมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นใจของเยาวชนในบริบทเมืองซึ่งการแข่งขันทางการศึกษาสูง

ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และประสิทธิภาพเกี่ยวกับครูผู้สอน รวมถึงทรัพยากรของสถานศึกษา ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการทำให้เยาวชนเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่ต้องได้หรือไม่

ตาราง 4.5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมายการศึกษา กับตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มอายุ 15-18 ปี ด้วยสถิติ Pearson correlation

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมายการศึกษา กับตัวแปรต่าง ๆ	
	ต่างจังหวัด	กรุงเทพ และปริมณฑล
รายได้ของครัวเรือน ^a	0.088***	0.090**
การรับรู้สถานะทางเศรษฐกิจสังคม ^b	0.169***	0.170***
การรู้สึกปลอดภัยในสถานศึกษา ^c	0.098***	0.074**
ประสิทธิภาพเชิงลบกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา ^d	-0.055***	-0.056*
ประสิทธิภาพเชิงลบกับครู ^e	-0.063***	-0.066*
ค่าใช้จ่ายในการเรียนในระบบต่อปี (บาท)	-0.005	0.055*
ชั่วโมงเรียนกวดวิชาต่อสัปดาห์ (ชั่วโมง)	0.006	0.111***
ค่าเรียนกวดวิชาต่อปี (บาท)	0.004	0.032

หมายเหตุ: a. ค่าของตัวแปร คือ 1 = ไม่เกิน 8,000 บาท , 2 = 8,001-15,000 บาท, 3 = 15,001-20,000 บาท, 4 = 20,001-30,000 บาท, 5 = 30,001-45,000 บาท, 6 = 45,001-60,000 บาท, 7 = เกินกว่า 60,000 บาท

b. ค่าของตัวแปรอยู่ในช่วง 1 = สถานะทางสังคมแย่ที่สุด ถึง 10 = สถานะทางสังคมดีที่สุด

c. ค่าของตัวแปรอยู่ในช่วง 0 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด

d. ผลรวมเฉลี่ยของ 5 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในสถานศึกษา (school_issue_06 - school_issue_10)

e. ผลรวมเฉลี่ยของ 5 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในสถานศึกษา (school_issue_01 - school_issue_05)

f. ตัวแปรอยู่ในช่วง 0 = ไม่เคย ถึง 1 = เคย

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

ตาราง 4.5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมายการศึกษากับตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มอายุ 19-22 ปี ด้วยสถิติ Pearson correlation

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมายการศึกษากับตัวแปรต่าง ๆ	
	ต่างจังหวัด	กรุงเทพ และปริมณฑล
รายได้ของครัวเรือน ^a	0.028	0.043
การรับรู้สถานะทางเศรษฐกิจสังคม ^b	0.137***	0.177***
การรู้สึกปลอดภัยในสถานศึกษา ^c	0.062**	0.056*
ประสบการณ์เชิงลบกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา ^d	-0.063**	-0.142***
ประสบการณ์เชิงลบกับครู ^e	-0.072**	-0.082**
ค่าใช้จ่ายในการเรียนในระบบต่อปี (บาท)	-0.021	0.021
ชั่วโมงเรียนกวดวิชาต่อสัปดาห์ (ชั่วโมง)	0.066	0.098*
ค่าเรียนกวดวิชาต่อปี (บาท)	-0.041	0.003

หมายเหตุ: a. ค่าของตัวแปร คือ 1 = ไม่เกิน 8,000 บาท , 2 = 8,001-15,000 บาท, 3 = 15,001-20,000 บาท, 4 = 20,001-30,000 บาท, 5 = 30,001-45,000 บาท, 6 = 45,001-60,000 บาท, 7 = เกินกว่า 60,000 บาท

b. ค่าของตัวแปรอยู่ในช่วง 1 = สถานะทางสังคมแย่ที่สุด ถึง 10 = สถานะทางสังคมดีที่สุด

c. ค่าของตัวแปรอยู่ในช่วง 0 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด

d. ผลรวมเฉลี่ยของ 5 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในสถานศึกษา (school_issue_06 - school_issue_10)

e. ผลรวมเฉลี่ยของ 5 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในสถานศึกษา (school_issue_01 - school_issue_05)

f. ตัวแปรอยู่ในช่วง 0 = ไม่เคย ถึง 1 = เคย

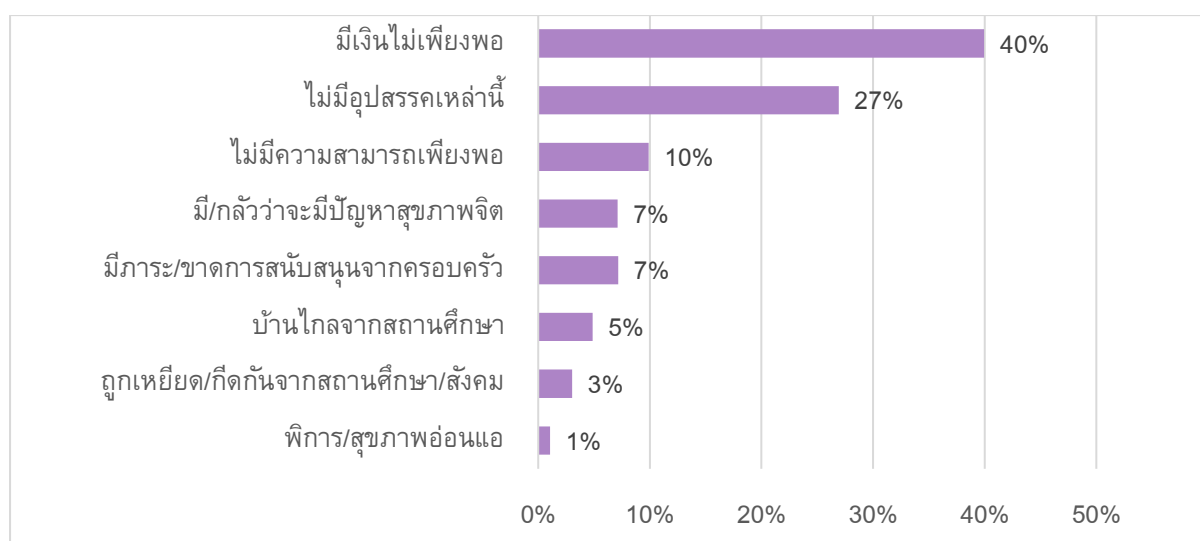
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

เป้าหมายทางการศึกษา อุปสรรคทางการศึกษา กับสุขภาพจิตของเยาวชน

การตั้งเป้าหมายทางการศึกษา สามารถใช้เป็นตัวแทน (proxy) ของแรงบันดาลใจ ความคาดหวังในชีวิต และความทะเยอทะยานของเยาวชน ซึ่งแม้จะสะท้อนถึงแรงขับเคลื่อนบวก แต่ในทางกลับกัน ความคาดหวังทางการศึกษาก็อาจมีความสัมพันธ์กับความกดดัน ภาระทางจิตใจ และความเครียด โดยเฉพาะในกลุ่มที่ตั้งเป้าหมายไว้สูง (Stear et al., 2023)^{xx} โดยเฉพาะเมื่อคาดว่าจะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ

ผลสำรวจดังภาพ 4.5.4 พบว่า มีเยาวชน 27% ที่รู้สึกว่าไม่มีอุปสรรคที่ขัดขวางความสำเร็จด้านการศึกษา อีก 73% ที่ระบุว่าเมื่ออุปสรรค ส่วนใหญ่ (40%) ระบุว่าอุปสรรคสำคัญที่สุดในการศึกษาคือการมีเงินไม่เพียงพอ รองลงมาคือความสามารถไม่เพียงพอ (10%) ตามด้วยการมีหรือกลัวว่าจะมีปัญหาสุขภาพจิต (7%) และการมีภาระหรือขาดการสนับสนุนจากครอบครัว (7%) และอื่น ๆ เช่น บ้านไกล ถูกเหยียดหรือกีดกันจากสถานศึกษาหรือสังคม หรือปัญหาสุขภาพ

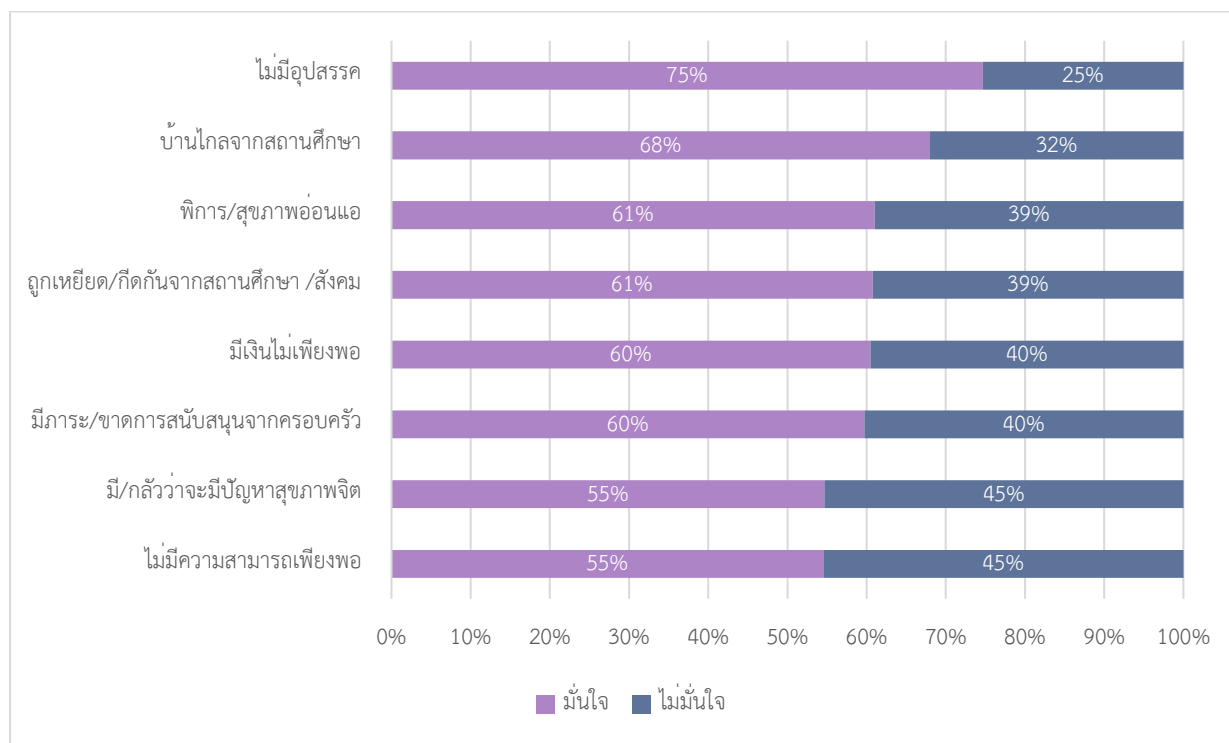
ภาพ 4.5.4 อุปสรรคที่เยาวชนคาดว่าขัดขวางความสำเร็จด้านการศึกษาของตนเองมากที่สุด

สถิติเชิงพรรณนาในภาพ 4.5.4 พบว่า ระดับความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างชัดเจนตามประเภทของอุปสรรคสำคัญที่สุดที่เยาวชนแต่ละคนเผชิญ หรือคาดว่าจะเผชิญ โดยกลุ่มที่รายงานว่า “ไม่มีอุปสรรค” มีสัดส่วนที่ระบุว่ามั่นใจสูงสุด (75%) ในทางตรงกันข้าม เยาวชนที่มองว่า “ตนไม่มีความสามารถเพียงพอ” หรือ “กลัวว่าจะมีปัญหาสุขภาพจิต” เป็นอุปสรรคหลักในการเรียน มีระดับความมั่นใจต่ำที่สุด โดยมีสัดส่วนคนที่มั่นใจเพียงร้อยละ 55

กลุ่มที่มองว่า “มีเงินไม่เพียงพอ” และ “มีภาระในครอบครัว” มีสัดส่วนความมั่นใจประมาณร้อยละ 60 ซึ่งสะท้อนว่าแม้ข้อจำกัดด้านการเงินจะส่งผลต่อเป้าหมายการศึกษา แต่ก็อาจยังมีปัจจัยอื่นที่ช่วยเสริมความมั่นใจ เช่น การสนับสนุนจากสถานศึกษา ในขณะเดียวกัน กลุ่มที่รายงานอุปสรรคเชิงโครงสร้างอื่นๆ เช่น “บ้านไกลจากสถานศึกษา” มีระดับความมั่นใจที่ร้อยละ 68 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ย ($M = .64$; $SD = .48$) และสูงกว่ากลุ่มที่มีอุปสรรคด้านจิตใจ หรือความสามารถ ผลลัพธ์อาจจะสะท้อนได้ว่า อุปสรรคภายในตัวบุคคล โดยเฉพาะการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และปัญหาสุขภาพจิต เป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องระดับความมั่นใจในการศึกษาของเยาวชนอย่างมาก

ภาพ 4.5.4 สัดส่วนของความมั่นใจในการบรรลุเป้าหมายการศึกษา จำแนกตามอุปสรรคที่เยาวชนคาด
ว่าขัดขวางความสำเร็จด้านการศึกษามากที่สุด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ independent samples t-test ในการเปรียบเทียบระดับความเครียดของเยาวชน ระหว่างกลุ่มที่ตั้งเป้าหมายทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และกลุ่มที่ตั้งเป้าหมายที่ปริญญาโท หรือสูงกว่า โดยผู้วิจัยใช้ตัวแปรความเครียดทั้งหมด 3 แบบ ได้แก่ ความถี่ในการรู้สึกเครียดโดยรวม ระดับการรู้สึกเครียดจากเรื่องการเรียนรู้และการทำงาน และระดับการรู้สึกเครียดจากเรื่องการเงิน โดยการวิเคราะห์ในส่วนนี้ และหัวข้อที่จะตามมา จำกัดเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อายุ 15–18 ปี ซึ่งอยู่ในวัยเปลี่ยนผ่านจากระดับมัธยมศึกษาสู่ระดับอุดมศึกษา ที่มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับเป้าหมายการศึกษาชัดเจนกว่าเยาวชนกลุ่มที่เข้าสู่มหาวิทยาลัย หรือเริ่มทำงานแล้ว

ผลการวิเคราะห์ในตาราง 4.5.7 ชี้ให้เห็นว่าเยาวชนที่ตั้งเป้าหมายทางการศึกษาในระดับที่สูงกว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความเครียดสูงกว่ากลุ่มที่ตั้งเป้าหมายต่ำกว่า ทั้งในภาพรวม เฉพาะด้านการเรียน และการเงิน โดยเฉลี่ย กลุ่มเป้าหมายสูงมีระดับความเครียดจากเรื่องการเรียนรู้และการทำงานเท่ากับ 3.86 ขณะที่กลุ่มเป้าหมายต่ำมีค่าเฉลี่ยเพียง 3.49 ความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -10.35, p < .001, \text{Cohen's } d = -0.261$) นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายสูงยังมีความถี่ในการรู้สึกเครียดในชีวิตประจำวันมากกว่า ($M = 3.14$ เทียบกับ $2.96, p < .001, \text{Cohen's } d = -0.126$) และมีความเครียดจากเรื่องการเงินสูงกว่า ($M = 3.50$ เทียบกับ $3.39, p < .01, \text{Cohen's } d = -0.073$) แสดงให้เห็นถึงแรงกดดันที่อาจจะมาจากความคาดหวังในการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

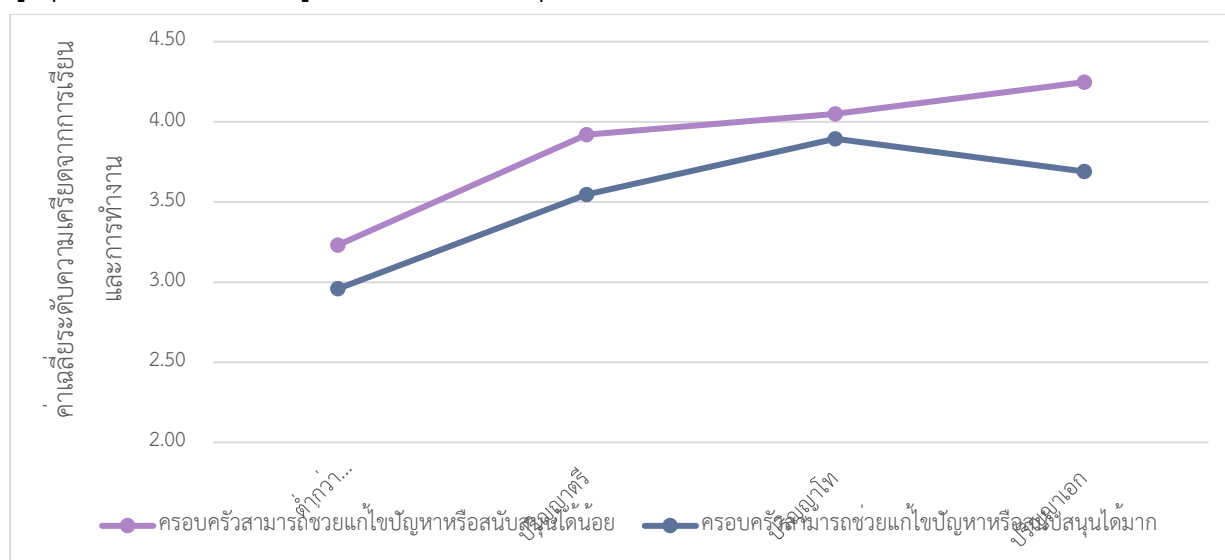
ตาราง 4.5.7 ผลวิเคราะห์ t-test เปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างผู้ที่มีเป้าหมายทางการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และผู้ที่มีเป้าหมายทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า

สุขภาพจิต/ความเครียด	ป ร ิ ญ า ติ ตรี ปริญญาโท				Mean diff	SE diff	t	p	d
	หรือต่ำกว่า		หรือสูงกว่า						
	M	n	M	n					
ความถี่ในการรู้สึกเครียด	2.96	3,408	3.14	2,931	-0.17	0.03	-5.04	<.001	-0.13
การรู้สึกเครียดจากเรื่องการเรียนรู้และการทำงาน	3.49	3,396	3.86	2,923	-0.37	0.04	-10.35	<.001	-0.26
การรู้สึกเครียดจากเรื่องการเงิน	3.39	3,397	3.50	2,921	-0.11	0.04	-2.9	.003	-.073

หมายเหตุ: ค่าของตัวแปรทั้งหมดอยู่ในช่วง 0 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ในภาพ 4.4.5 เมื่อจำแนกเยาวชนตามการรับรู้เกี่ยวกับการสนับสนุนของครอบครัว โดยคนที่ได้ระบุว่า ครอบครัวสามารถช่วยแก้ไขปัญหาหรือสนับสนุนได้ในระดับ “น้อยที่สุด” ถึง “ค่อนข้างน้อย” ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวน้อย และ คนที่ได้ระบุว่า ครอบครัวสามารถช่วยแก้ไขปัญหาหรือสนับสนุนได้ในระดับ “ค่อนข้างมาก” ถึง “มากที่สุด” ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมาก

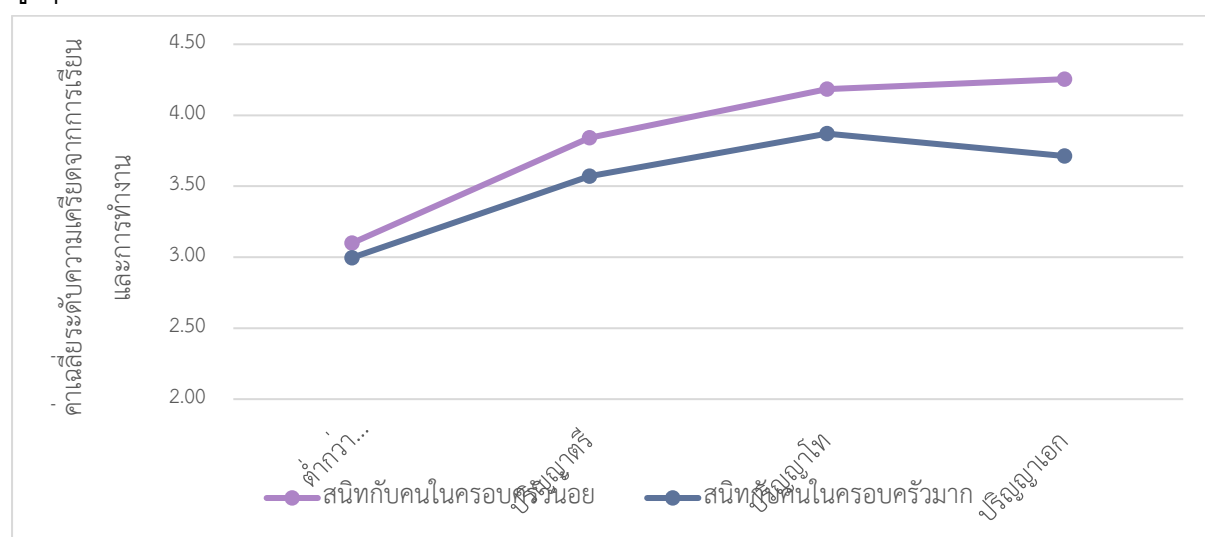
ภาพ 4.5.5 ค่าเฉลี่ยระดับความเครียดจากการเรียน และการทำงาน ในแต่ละเป้าหมายทางการศึกษาสูงสุด จำแนกตามการรับรู้เกี่ยวกับการสนับสนุนของครอบครัว

ผู้วิจัยพบว่าในกลุ่มเยาวชนตั้งเป้าหมายในระดับการศึกษาที่สูงกว่า ระดับความเครียดจากการเรียนและการทำงานเพิ่มขึ้นในทั้งกลุ่มที่รับรู้เกี่ยวกับการสนับสนุนของครอบครัวสูง และต่ำ แต่จากการวิเคราะห์ independent samples t-test พบว่า ในกลุ่มที่มีเป้าหมายระดับปริญญาเอก และรับรู้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวต่ำ มีค่าเฉลี่ยระดับความเครียดจากการเรียนและการทำงานสูงกว่ากลุ่มที่คิดว่าตนได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวสูงอย่างมีนัยยะสำคัญ ($M = 4.25$ เทียบกับ 3.69 , $t(1,444) = 6.056$, $p < .001$, Cohen's $d = .395$)

ยิ่งไปกว่านั้น จากภาพ 4.5.6 ผู้วิจัยพบว่า เมื่อจำแนกเยาวชนตามระดับความสนิทกับคนในครอบครัว เป็นกลุ่ม “สนิทกับคนในครอบครัวน้อย” (คนที่ระบุว่าตนเองรู้สึกสนิทกับคนในครอบครัว “น้อยที่สุด” ถึง “ค่อนข้างน้อย”) และ กับกลุ่ม “สนิทกับคนในครอบครัวมาก” (คนที่ระบุว่าตนเองรู้สึกสนิทกับคนในครอบครัว “ค่อนข้างมาก” ถึง “มากที่สุด”) กลุ่มที่สนิทกับคนในครอบครัวน้อยกับกลุ่มที่สนิทกับคนในครอบครัวมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความเครียดจากการเรียนและการทำงานไม่แตกต่างกัน ($M = 3.10$ เทียบกับ 3.00 , $t(691) = 0.645$, $p < .519$, Cohen's $d = .065$) แต่ในกลุ่มที่มีเป้าหมายที่ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า กลุ่มที่สนิทกับคนในครอบครัวมากมีระดับความเครียดต่ำกว่ากลุ่มที่สนิทกับคนในครอบครัวน้อยอย่างมีนัยยะสำคัญ ดังนี้ (1) ในระดับปริญญาตรี ($M = 3.84$ เทียบกับ 3.57 , $t(2,701) = 3.583$, $p < .001$, Cohen's $d = .190$) (2) ระดับปริญญาโท ($M = 4.19$ เทียบกับ 3.87 , $t(1,475) = 3.477$, $p = .001$, Cohen's $d = .244$) และ (3) ระดับปริญญาเอก ($M = 4.25$ เทียบกับ 3.71 , $t(1,444) = 5.457$, $p < .001$, Cohen's $d = .383$)

ภาพ 4.5.6 ค่าเฉลี่ยระดับความเครียดจากการเรียน และการทำงาน ในแต่ละเป้าหมายทางการศึกษาสูงสุด จำแนกตามระดับความสนิทกับคนในครอบครัว

ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มที่ตั้งเป้าหมายสูง ความรู้สึกใกล้ชิดกับคนในครอบครัว และการมีครอบครัวที่สนับสนุนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความตึงเครียดในด้านวิชาการ ข้อมูลเหล่านี้อาจสะท้อนได้ว่า การตั้งเป้าหมายทางการศึกษาระดับสูง แม้จะเป็นตัวบ่งชี้แรงจูงใจและความทะเยอทะยาน แต่ก็อาจสามารถสร้างแรงกดดันทางจิตใจที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในด้านการเรียนและการเงิน การสนับสนุนจากครอบครัว และการสร้างภูมิคุ้มกันทางใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเยาวชนกลุ่มนี้

4.6 การละเลยจริยธรรม

จริยธรรมของมนุษย์มีความซับซ้อนและมีหลายองค์ประกอบ โดยอาจแบ่งเป็นองค์ประกอบด้านความรู้ทางจริยธรรม ซึ่งเป็นความตระหนักรู้ว่าการกระทำที่ถูกและผิดเป็นอย่างไร และมีองค์ประกอบด้านพฤติกรรม ซึ่งคือการกระทำที่แสดงออกมา โดยทั่วไป เรามักสังเกตเห็นว่าองค์ประกอบด้านความรู้และพฤติกรรมทางจริยธรรมมีความไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ คนเรารู้ว่าการกระทำใดถูกหรือผิด แต่ก็ยังเลือกทำในสิ่งที่ผิด มโนทัศน์เรื่องการละเลยจริยธรรมพยายามอธิบายกลไกอันเป็นสาเหตุของความไม่สอดคล้องนี้

การละเลยจริยธรรม (moral disengagement) เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับจริยธรรมของ Albert Bandura นักจิตวิทยาชื่อดังผู้สร้างผลงานทางวิชาการมากมาย งานวิจัยเรื่องการละเลยทางจริยธรรมพยายามอธิบายกลไกต่าง ๆ ที่ทำให้การกระทำของบุคคลหลุดจากมาตรฐานทางจริยธรรมที่ตนยึดถือ กลไกเหล่านี้ ได้แก่ 1.) การหาเหตุผลเกี่ยวกับจริยธรรมมารองรับ (moral justification) 2.) การใช้ภาษาเพื่อปรับความหมายของการกระทำ (euphemistic labelling) 3.) การเปรียบเทียบแบบเข้าข้างตนเอง (advantageous comparison) 4.) การเบี่ยงเบนความรับผิดชอบ (displacement of responsibility) 5.) การกระจายความรับผิดชอบ (diffusion of responsibility) 6.) การบิดเบือนผลกระทบ (distortion of consequences) 7.) การด้อยค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกระทำ (dehumanization) และ 8.) การโทษผู้อื่น (attribution of blame) (Bandura, 2002)^{xxi} แต่ละกลไกมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) **การหาเหตุผลเกี่ยวกับจริยธรรมมารองรับ (moral justification)** เกิดขึ้นเมื่อคนเปลี่ยนความคิดและมองว่าการทำความผิดเป็นการกระทำที่มีเหตุผลรองรับ เช่น ความเชื่อที่ว่า การเช่นฆ่าคนเพื่อชาติ ศาสนา หรือหลักการที่ตนยึดถือ เป็นสิ่งที่ถูกต้อง
- 2) **การใช้ภาษาเพื่อปรับความหมายของการกระทำ (euphemistic labelling)** เกิดขึ้นเมื่อคนเปลี่ยนความหมายของการทำความผิดให้เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ โดยปรับภาษาให้มีความนุ่มนวลมากขึ้น เช่น การเปลี่ยน “ทหารฆ่าผู้บริสุทธิ์” เป็น “ผู้บริสุทธิ์ถูกลูกหลง” เป็นต้น
- 3) **การเปรียบเทียบแบบเข้าข้างตนเอง (advantageous comparison)** เกิดขึ้นเมื่อคนเปรียบเทียบการทำความผิดอย่างหนึ่งกับความผิดอื่น ๆ ที่เลวร้ายกว่า เพื่อให้ความผิดนี้เป็นสิ่งที่

ยอมรับได้ เช่น เมื่อนักการเมืองฝ่ายตนกระทำความผิด ผู้สนับสนุนอาจชี้ว่านักการเมืองฝ่ายตรงข้ามทำสิ่งที่เลวร้ายกว่า เพื่อให้การกระทำผิดของนักการเมืองฝ่ายตนดูเป็นสิ่งที่ยอมรับได้

- 4) การเบี่ยงเบนความรับผิดชอบ (**displacement of responsibility**) คือ การที่ผู้กระทำผิดเชื่อว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบการกระทำของตนเอง เช่น การที่ทหารเชื่อว่าตนสามารถใช้ความรุนแรงกับประชาชนผู้บริสุทธิ์ เพราะเป็นการทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจ
- 5) การกระจายความรับผิดชอบ (**diffusion of responsibility**) คือ การที่บุคคลรู้สึกรับผิดชอบต่อการทำผิดน้อยลง เมื่อตนไม่ใช่ผู้ทำความผิดเพียงคนเดียว เช่น ความคิดที่ว่าหากทุกคนไม่เคารพกฎหมาย เราก็ไม่จำเป็นต้องเคารพกฎหมายเช่นกัน
- 6) การบิดเบือนผลกระทบ (**distortion of consequences**) คือ การที่คนบิดเบือน มองข้ามหรือเพิกเฉยต่อผลกระทบของการทำความผิด เพื่อให้การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ เช่น การที่ผู้รับสื่อมองข้ามภาพความรุนแรงที่เกิดกับผู้บริสุทธิ์ในสงคราม และสนับสนุนการทำสงครามต่อไปเรื่อย ๆ
- 7) การด้อยค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกระทำ (**dehumanization**) คือ การที่คนมองว่าเหยื่อผู้ถูกกระทำขาดความเป็นมนุษย์ จึงทำให้การทำความผิดนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ เช่น การมองว่าฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองขาดมนุษยธรรม ขาดความรู้สึกนึกคิด การทำร้ายคนเหล่านี้จึงไม่ผิด
- 8) การโทษผู้อื่น (**attribution of blame**) คือ การโทษเหยื่อว่าสมควรถูกกระทำแล้ว การทำความผิดดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ เช่น การมองว่ากลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงสมควรถูกปราบปรามอย่างรุนแรง เพราะพวกเขาเลือกเองที่จะออกมาชุมนุมกัน

แบบสอบถามการสำรวจเยาวชนไทยปี 2025 มีข้อคำถาม 8 ข้อที่ครอบคลุมการละเลยจริยธรรม 8 กลไกดังที่กล่าวไปข้างต้น ซึ่งข้อคำถามเหล่านี้ดัดแปลงมาจาก Moore และคณะ (2012)^{xxii} ผู้ตอบแบบสอบถามจะให้คะแนนว่าตนเองเห็นด้วยกับข้อความแต่ละข้อมากเพียงใด จาก 0 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คะแนนที่สูงสะท้อนว่าผู้ตอบมีการละเลยจริยธรรมมาก ตาราง 4.6.1 แสดงข้อคำถามทั้ง 8 ข้อ

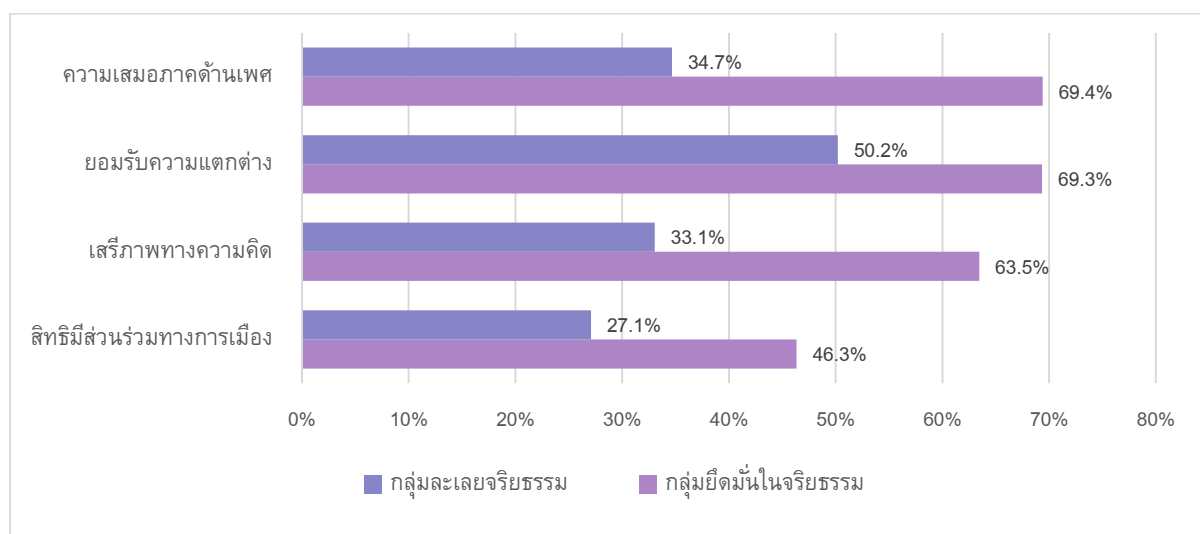
จะสังเกตว่าข้อคำถามจะถามความเห็นต่อวิธีคิดหรือพฤติกรรมที่อาจผิดจริยธรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ยอมรับได้หรือไม่ หากมองว่าพฤติกรรมเหล่านั้นไม่ได้เลวร้ายอะไร คือ ค่าเฉลี่ยจากมาตรการละเลยจริยธรรมมีค่าเกิน 2.5 ซึ่งเป็นค่ากลางของมาตร (0 ถึง 5) จะจัดว่ามีแนวโน้มละเลยจริยธรรม ซึ่งมีเยาวชนมีคะแนนจัดอยู่ในกลุ่มนี้คิดเป็น (12%)

ตาราง 4.6.1 ข้อคำถามเรื่องการละเลยจริยธรรม 8 ข้อ

ข้อคำถามในแบบสอบถามปี 2025	การละเลยจริยธรรมเรื่อง ...
1. การปล่อยข่าวลือเพื่อปกป้องคนที่คุณห่วงใยเป็นสิ่งที่ทำได้	การหาเหตุผลเกี่ยวกับจริยธรรมมารองรับ
2. คนเราไม่ควรถูกตำหนิเมื่อทำสิ่งที่ผิด ถ้าทุกคนก็ทำแบบเดียวกัน	การกระจายความรับผิดชอบ
3. การแอบอ้างความคิดผู้อื่นว่าเป็นของตัวเองไม่ใช่เรื่องใหญ่	การบิดเบือนผลกระทบ
4. เราต้องปฏิบัติกับคนบางกรณรุนแรง เพราะเขาไม่มีความรู้สึกเจ็บปวด	การด้อยค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกระทำ
5. คนที่ถูกผู้อื่นกระทำไม่ดีด้วย มักเป็นเพราะเขาจนหาที่เอง	การโทษผู้อื่น
6. การนำของคนอื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นสิ่งที่ทำได้ ตราบใดที่คุณแค่ตั้งใจจะยืมไปเท่านั้น	การใช้ภาษาเพื่อปรับความหมายของการกระทำ
7. ในเมื่อใครๆ ก็บิดเบือนข้อมูลของตนเอง คุณจะนำเสนอคุณสมบัติตัวเองเกินจริงไปนิดหน่อยก็แทบไม่ผิดอะไร	การเปรียบเทียบแบบเข้าข้างตนเอง
8. คนเราไม่ควรต้องรับผิดชอบการกระทำที่เป็นปัญหา หากเป็นแค่การทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจ	การเบี่ยงเบนความรับผิดชอบ

ส่วนเยาวชนเป็นกลุ่มที่ยึดมั่นในจริยธรรม คือไม่เห็นด้วยกับการทำผิดจริยธรรมแม้เล็ก ๆ น้อย ๆ พบว่าเยาวชนกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคด้านเพศ การยอมรับความแตกต่าง การให้เสรีภาพทางความคิด และการเคารพสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเยาวชนที่มีคะแนนจัดอยู่ในกลุ่มละเลยศีลธรรม ดังภาพ 4.6.1

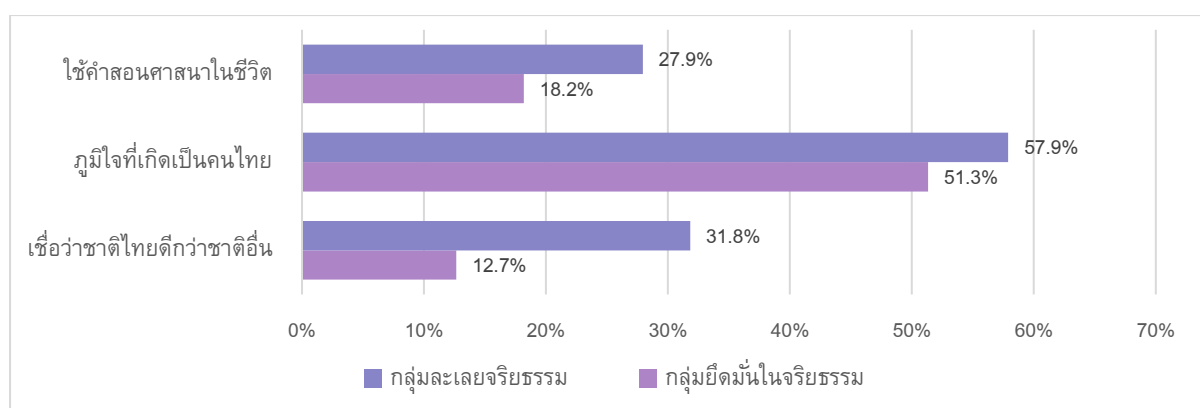
ภาพ 4.6.1 การให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของเยาวชนยึดมั่นและละเลยจริยธรรม

หมายเหตุ: เปอร์เซนต์แสดงสัดส่วนผู้ที่ให้คะแนน 4 หรือ 5 จากตัวเลือกตั้งแต่ 0 (สำคัญน้อยที่สุด) ถึง 5 (สำคัญมากที่สุด)

ที่น่าสนใจคือ เยาวชนที่จัดว่ามีแนวโน้มละเลยจริยธรรมยังมักมีแนวคิดชาตินิยม มองชาติตนเองเหนือกว่าชาติอื่น และอ้างอิงว่าตนเองยึดคำสอนทางศาสนาในการใช้ชีวิต ดังภาพ 4.6.2 ความสัมพันธ์ที่น่าประหลาดใจนี้เป็นประเด็นที่น่าคิดและศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เป็นไปได้หรือไม่ว่าเกิดกลไกทางจิตวิทยาที่เรียกว่าใบอนุญาตทางศีลธรรม (Moral Licensing – Monin & Miller, 2001^{xxiii}) เมื่อได้ทำพฤติกรรมหรือแสดงออกว่าตนเป็นคนดีหรือทำความดีแล้ว เช่น ทำบุญ สวดมนต์ เป็นคนดีรักชาติแล้ว คนเรามีแนวโน้มที่จะอนุญาตให้ตนเองทำอะไรตามใจที่อาจผิดจริยธรรมได้บ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ

ภาพ 4.6.2 ความผูกพันศาสนาและชาตินิยมของเยาวชนที่ยึดมั่นและละเลยจริยธรรม

หมายเหตุ: เปอร์เซ็นต์แสดงสัดส่วนผู้ที่ให้คะแนน 4 หรือ 5 จากตัวเลือกตั้งแต่ 0 (สำคัญน้อยที่สุด) ถึง 5 (สำคัญมากที่สุด)

โดยสรุป แม้คะแนนจากแบบประเมินการละเลยจริยธรรมจะเป็นการวัดแนวโน้มการยอมรับพฤติกรรมผิดจริยธรรมเล็กๆ น้อย ๆ และผลสำรวจก็พบว่าจำนวนเยาวชนที่เห็นว่าพฤติกรรมเหล่านั้นไม่ใช่เรื่องร้ายแรงก็ไม่ได้เยอะ มีสัดส่วนเพียงประมาณ 12% แต่หากเยาวชนจำนวนน้อยนี้ มีพฤติกรรมหรือวิธีคิดเช่นนี้ซ้ำๆ ก็อาจค่อย ๆ พัฒนาไปเป็นพฤติกรรมผิดจริยธรรมที่รุนแรงขึ้น ซึ่งเหตุการณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นในสังคม แม้จะเกิดจากคนเพียงจำนวนน้อย เช่น เยาวชนเพียงไม่กี่คนที่พร้อมจะกลั่นแกล้งคนอื่นโดยไม่รู้สึกผิด ก็ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นพิษสำหรับเยาวชนอื่น ๆ ทั้งโรงเรียนได้

ดังนั้น การประเมิน เฝ้าระวัง และหาวิธีปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรมแต่เนิ่น ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เยาวชนทุกคนรู้สึกปลอดภัย และหล่อหลอมให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบคัดสรรในบทที่ 4 ซึ่งเน้นตัวแปรทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ ครัวเรือน การศึกษา ทักษะคิด ในบทนี้ ผู้วิจัยจะขอสรุปประเด็นสำคัญจากการสำรวจว่าการพัฒนาเยาวชนควรมีเป้าหมายอะไรบ้าง พร้อมข้อเสนอแนะที่ภาคส่วนต่าง ๆ อาจนำไปสร้างเป็นกิจกรรมแนวทาง หรือนโยบายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนต่อไป

เป้าหมายในการพัฒนาเยาวชน

ผลสำรวจพบว่า เป้าหมาย 5 อันดับแรกที่เยาวชนส่วนใหญ่ระบุว่าเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดในชีวิต คือ “มีครอบครัวที่อบอุ่นมีความสุข” รองลงมาคือ “ร่ำรวย มีอิสรภาพทางการเงิน”, “ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน”, “มีบ้าน” และ “สุขภาพแข็งแรง” ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับผลการสำรวจเยาวชนไทยทั่วประเทศในโครงการ “จินตนาการพลเมืองไทยกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ^{xxiv} ที่ถามคำถามปลายเปิดให้เยาวชนจินตนาการว่า “ชีวิตที่ดี” สำหรับเขาเป็นอย่างไร พบว่านิยามของ “ชีวิตที่ดี” คือ “มีงานทำ ความเป็นอยู่ที่ดี มีเงินใช้”, “ครอบครัวอบอุ่นความสัมพันธ์กับคนรอบข้างดี”, “มีความสุขสงบผ่อนคลาย”, “ได้พัฒนาตนเองและประสบความสำเร็จ” และ “มีสุขภาพดี”

เป้าหมายที่เยาวชนให้ความสำคัญตามผลสำรวจข้างต้น อาจสรุปรวมได้เป็นสองเรื่องใหญ่ๆ ได้แก่ **ความสุข และความสำเร็จ** นอกจากเป้าหมายสองด้านนี้ที่เป็นความต้องการของเยาวชนแล้ว ผู้ออกแบบนโยบายยังควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างเยาวชนที่เป็น **พลเมืองที่ดี** ด้วย เนื่องจากเยาวชนทุกคนล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อความสุขและความสำเร็จของเยาวชนคนอื่น ๆ

ในตอนต่อไปนี้จะขอเสนอ นโยบาย แนวทาง หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเยาวชน โดยแบ่งตามเป้าหมายสามด้าน ได้แก่ เป้าหมายด้านความสุข ความสำเร็จ และการเป็นพลเมืองที่ดี

5.1 เป้าหมายด้านความสุข

ข้อมูลจากการสำรวจชี้ให้เห็นว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีความสุขพึงพอใจในชีวิตและมีสุขภาวะทางจิตค่อนข้างดี แต่ก็มีบางกลุ่มที่มีสัดส่วนคนที่มีความพึงพอใจในชีวิตน้อยกว่า เหนงาโดดเดี่ยวและเครียดสูงกว่า ได้แก่ เยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ซึ่งรายงานว่าตกเป็นเหยื่อความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าเยาวชนที่นิยามตนเองเป็นเพศตามชนบ เยาวชนที่มีสุขภาพทางกายไม่แข็งแรง เยาวชนที่รับรู้ว่าการครอบครัวยังมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เยาวชนที่ไม่สนิทกับคนใน

ครอบครัว รู้สึกไม่ปลอดภัยเวลาอยู่ที่บ้านและโรงเรียน สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาวะอันเนื่องมาจากเศรษฐกิจสถานะ สภาพแวดล้อม และความหลากหลายทั้งด้านเพศและสุขภาพกาย โดยปัจจัยที่พบว่ามีผลต่อความสุข/ความไม่สุขของเยาวชนมากที่สุดคือความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เพื่อน และอาจารย์ รวมทั้งการรับรู้ความปลอดภัยทั้งในครอบครัวและในสถานศึกษา

จากสรุปข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอต่อภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อนำไปประกอบการพัฒนา กิจกรรม การแทรกแซง หรือกำหนดนโยบายเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะทางจิตของเยาวชนดังนี้

5.1.1 นโยบายระดับชาติโดยภาครัฐ

- ผลักดันให้เกิดการกระจายรายได้และลดค่าครองชีพ โดยเฉพาะในต่างจังหวัด เช่น ขยายการพัฒนาเมืองรอง เพิ่มการจ้างงาน มาตรการภาษีส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในจังหวัด เพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพียงพอมากขึ้น เพราะรายได้ครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สัมพันธ์กับความเครียดและความสุข/ไม่สุขของเยาวชนอย่างชัดเจน
- จัดทำมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยในโรงเรียน สำหรับนักเรียนทุกกลุ่ม รวมถึง LGBTQ+ ชนกลุ่มน้อย และมีระบบการถ่ายทอด สื่อสาร ฝึกอบรมบุคลากร เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างทั่วถึงทุกโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเยาวชนทุกคน
- กำหนดนโยบายหรือข้อบังคับให้มีนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน/สถานศึกษา พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณในการผลิตบุคลากรให้เพียงพอ เพื่อให้เยาวชนในระบบการศึกษาเข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิตที่มีมาตรฐานได้สะดวกและได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องหากมีปัญหาสุขภาพจิต
- ขยายผลบริการสุขภาพจิตฟรีที่มีอยู่แล้วในช่องทางต่าง ๆ ให้เข้าถึงง่าย เป็นมิตรและเหมาะสมกับเยาวชนยิ่งขึ้น รวมทั้งครอบคลุมและเข้าถึงได้หลายช่องทาง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพจิตของเยาวชนจากครอบครัวรายได้น้อย เยาวชนในพื้นที่ห่างไกล หรือไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา โดยมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เยาวชนเหล่านี้ทราบ
- พัฒนาด้านแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับครู ผู้ปกครอง และเยาวชน เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ และการเห็นอกเห็นใจ (empathy) เสริมสร้างทักษะการรับฟังและแสดงความเห็นต่างอย่างสร้างสรรค์ ที่มีการวิจัยและทดสอบประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้ พร้อมเครื่องมือประเมินผลที่ชัดเจน

- พัฒนาโปรแกรมเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัวและในสถานศึกษา โดยให้ความรู้แก่เยาวชนรวมทั้งสาธารณะว่าควรตอบสนองอย่างไรเมื่อตนเองเผชิญความรุนแรง หรือพบเบาะแสความรุนแรง เพื่อให้ช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงได้ทันทั่วทั้งที่
- เปิดพื้นที่สาธารณะจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเยาวชนมากขึ้น ร่วมกับใช้ผู้มีอิทธิพลทางความคิดที่เยาวชนเชื่อถือไว้วางใจเป็นผู้สร้างกระแสการทำกิจกรรมดูแลส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นประจำจนเป็นวัฒนธรรม

5.1.2 บทบาทของสถานศึกษา

- บรรจุหลักสูตรสร้างเสริมคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก เช่น กรอบคิดเติบโต ทักษะทางจิตวิทยา ในกิจกรรมวิชาแนะแนวและคาบโฮมรูม เพื่อช่วยให้เยาวชนมีทัศนคติเชิงบวกเมื่อเผชิญปัญหาต่าง ๆ ทั้งในสังคมและการเรียน
- สร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียน เช่น สร้างกลุ่มสนับสนุนเยาวชนหลากหลายทางเพศ ที่ช่วยสื่อสารกับเยาวชนคนอื่น ๆ ให้เข้าใจเรื่องความหลากหลาย สร้างทัศนคติเชิงบวก ความเข้าใจ และเคารพเพื่อนที่มีความหลากหลาย
- ดำเนินการอบรมให้ความรู้เรื่องความหลากหลาย ความเห็นอกเห็นใจ ทักษะการฟังและแสดงความเห็นอย่างสร้างสรรค์ ให้แก่ครู เยาวชน และผู้ปกครอง (ร่วมกับสมาคมผู้ปกครอง) เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมเชิงบวกในครอบครัวและโรงเรียน

5.1.3 บทบาทของครอบครัวและชุมชน

- ครอบครัวเข้าร่วม/ร่วมจัดกิจกรรมอบรมระยะสั้นหรือเรียนรู้จากสื่อรณรงค์สำหรับผู้ปกครอง เกี่ยวกับการสื่อสารอย่างเข้าใจลูก การสังเกตสัญญาณสุขภาพจิตของเยาวชน รวมทั้งการป้องกันและการดูแลสุขภาพจิตของเยาวชน เพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างบรรยากาศทางบวกในครอบครัว
- ชุมชนสร้างเครือข่ายหรือใช้กลไกอาสาสมัครเพื่อเฝ้าระวังความรุนแรง ความปลอดภัยของเยาวชนในครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน

5.1.4 บทบาทภาคเอกชน รวมถึงสื่อและแพลตฟอร์มออนไลน์

- องค์กรเอกชนออกแบบสวัสดิการที่ช่วยสนับสนุนด้านสุขภาพจิตให้เยาวชนวัยทำงานและคนทำงานที่มีบุตรหลาน ซึ่งต้องมีสุขภาพจิตที่ดีก่อนจึงจะดูแลบุตรหลานได้ดี เช่น การเบิกค่ารักษาพยาบาลด้านสุขภาพจิต บริการให้คำปรึกษาทางสุขภาพจิตฟรีที่ครอบครัวของพนักงานสามารถใช้บริการได้ด้วย

- ผลิตภัณฑ์เชิงบวกที่ส่งเสริมสุขภาพจิต ความเห็นอกเห็นใจ และการเคารพความหลากหลายในสังคม รณรงค์ลดภาพเชิงลบ (stigma) การขอความช่วยเหลือด้านจิตใจ ผ่านอินฟลูเอนเซอร์และเนื้อหาในแพลตฟอร์มที่เป็นที่นิยมของเยาวชน

5.2 เป้าหมายด้านความสำเร็จ

ความสำเร็จ ร่ำรวย มีอาชีพการงานที่ดี มักต้องเริ่มจากการศึกษาที่ดีเป็นพื้นฐาน หากเยาวชนมีการศึกษาที่สูงขึ้นก็ย่อมมีโอกาสทำงานในอาชีพที่มีรายได้ดีขึ้น ผลการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งเป้าว่าจะเรียนถึงระดับปริญญาตรีมากที่สุด โท และเอกมีสัดส่วนรองลงมา โดยตัวแปรสำคัญที่สัมพันธ์กับการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาสูงหรือต่ำ คือรายได้ครอบครัวและเขตพื้นที่ โดยเยาวชนจากครอบครัวที่มีรายได้สูงและอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีสัดส่วนผู้ต้องการเรียนระดับสูงกว่าปริญญาตรีมากกว่าเยาวชนที่มีรายได้ต่ำและอยู่ต่างจังหวัด และเยาวชนส่วนใหญ่ราว 40% ระบุว่าอุปสรรคทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดคือการมีเงินไม่เพียงพอ

อาจตีความได้ว่า เขตพื้นที่อาจกำหนดความจำเป็นที่ต้องใช้ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นในการทำงาน ในเขตศูนย์กลางของประเทศมักต้องการวุฒิการศึกษาที่สูงกว่างานที่มีในต่างจังหวัด ซึ่งความต้องการทำงานในอาชีพที่ใช้การศึกษาสูงเหล่านั้นก็อาจได้รับอิทธิพลจากการที่อยู่ในพื้นที่และได้เห็นว่ามีความเลือกทางอาชีพเหล่านี้ ซึ่งมีให้เห็นน้อยในต่างจังหวัด

ในขณะที่รายได้ของครอบครัวก็เป็นปัจจัยที่ชี้ชัดกรอบว่าเยาวชนมีทรัพยากรเพื่อทำตามความต้องการด้านการศึกษามากเพียงใด เมื่อรายได้จำกัด เยาวชนส่วนใหญ่อาจปรับเป้าหมายการศึกษาและด้านอาชีพของตนเองลงให้อยู่ในขอบเขตที่เป็นไปได้ในเชิงการเงินและทรัพยากรที่มี

หากไม่เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อสนับสนุนเยาวชนที่รายได้น้อยในเขตพื้นที่ต่างจังหวัด เยาวชนส่วนใหญ่ก็อาจติดอยู่ในวังวนของการตั้งเป้าหมายด้านการศึกษาดำกว่า ทำให้มีการศึกษาดำกว่า นำไปสู่การได้งานที่รายได้ต่ำกว่า และมักได้เงินน้อยกว่า เมื่อมีครอบครัวของตนเองก็ไม่สามารถสนับสนุนลูกให้มีโอกาสทางการศึกษาได้เท่าเทียมกับผู้ที่มีรายได้สูง วนเวียนเป็นวัฏจักร

นอกจากปัจจัยเรื่องเศรษฐกิจสถานะแล้ว ยังพบปัจจัยทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับแนวโน้มการประสบความสำเร็จทางการศึกษาด้วย ได้แก่ การมีกรอบคิดเติบโต สัมพันธ์กับการตั้งเป้าหมายการศึกษาที่สูงขึ้น ทฤษฎีทางจิตวิทยาว่าด้วยความเชื่อในศักยภาพของตนเองสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นว่าจะเรียนสำเร็จระดับที่ต้องการ โดยในบรรดาคนที่ระบุว่าอุปสรรคสำคัญที่สุดในการศึกษาเป็นปัจจัยภายใน เช่น รู้สึกว่าตนเองขาดความสามารถ หรือมีปัญหาสุขภาพจิต จะมีสัดส่วนคนที่มั่นใจว่าจะเรียนสำเร็จในระดับที่ต้องการน้อยกว่ากลุ่มที่ระบุว่าอุปสรรคสำคัญที่สุดมาจากภายนอกเช่นการเงิน หรือบ้านไกลจาก

สถานศึกษา นโยบายการส่งเสริมเยาวชนให้ประสบความสำเร็จจึงต้องพัฒนากรอบความคิดและสุขภาวะทางจิตของเยาวชนไปพร้อมกัน

5.2.1 นโยบายระดับชาติโดยภาครัฐ

- ขยายการให้ทุนการศึกษาให้เยาวชนในครอบครัวรายได้น้อยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล โดยเพิ่มงบประมาณการดำเนินการของหน่วยงานหรือกลไกที่มีอยู่แล้ว (เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา) ให้ขยายผลไปในวงกว้างยิ่งขึ้นและอาศัยเครือข่ายในชุมชนหรือโรงเรียนเพื่อเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นต้องได้รับทุนอย่างยั่งยืนได้ดีขึ้น
- ผลักดันให้เกิดการกระจายรายได้ ลดค่าครองชีพ เพื่อให้ครอบครัวทั่วไปมีรายได้เพียงพอสำหรับการสนับสนุนการศึกษาและการเรียนรู้ของเยาวชน โดยเฉพาะในต่างจังหวัดที่มีครัวเรือนรายได้ต่ำ เช่น มาตรการลดหย่อนด้านภาษีสำหรับผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ห่างไกล ผู้ประกอบการที่จัดสรรสวัสดิการให้บุตรของพนักงาน
- สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองนอกเหนือจากระบบการศึกษาทางการและเชื่อมโยงกับการทำงานจริง เช่น รัฐร่วมมือกับเอกชนผลิตคอร์สออนไลน์ที่ได้รับการรับรอง และแจก voucher ให้เยาวชนรายได้ต่ำใช้เรียนพัฒนาทักษะสำหรับตลาดแรงงาน (digital, data, soft skills) ให้เครดิตภาษีเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และเปิดพื้นที่การเรียนรู้หรือฝึกงานแก่เยาวชนระหว่างเรียน หรือจ่ายเงินอุดหนุนค่าจ้างเมื่อรับเยาวชนจากครอบครัวรายได้ต่ำเข้าฝึกงานและจ้างงานต่อหลังฝึกงาน
- ลดอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ โดยลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า อินเทอร์เน็ต ให้ทั่วถึงพื้นที่ห่างไกล จัดสรรอุปกรณ์ที่เยาวชนจากครอบครัวรายได้ต่ำสามารถใช้งานได้ไว้ในศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ที่ทันสมัย เอื้อให้เยาวชนทั้งที่อยู่และไม่อยู่ในระบบการศึกษาสามารถเรียนรู้เพิ่มเติม และฝึกทักษะอนาคตที่จะเพิ่มโอกาสการทำงานที่มีรายได้สูงขึ้น
- ให้ความสำคัญและพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมกรอบคิดเติบโต (growth mindset) และทุนทางจิตวิทยา (psychological capital) ที่เหมาะกับเยาวชนแต่ละช่วงวัย และมีนโยบายให้สถานศึกษานำโปรแกรมที่ได้รับการประเมินแล้วว่าได้ผลดีไปปรับใช้ในโรงเรียน

5.2.2 บทบาทของสถานศึกษา

- พัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับการทำงาน โดยร่วมมือกับสถานประกอบการในชุมชน เพื่อให้เยาวชนมีทักษะที่ตรงความต้องการ และเพิ่มโอกาสการได้งานทำของเยาวชน
- จัดระบบติดตามและสนับสนุนนักเรียนที่เสี่ยงต่อการหลุดจากการศึกษาภาคกลางคืน เช่น การจัดสรรทุนการศึกษา การจัดติวพิเศษเพิ่มเติมโดยรุ่นพี่ หรืออาสาสมัครจากภาคเอกชน บริการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาเพื่อช่วยเหลือเมื่อเกิดภาวะเครียด
- พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้เข้าใจความสำคัญและหลักการสร้างสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยทางจิตใจและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเยาวชน
- บรรจุหลักสูตรสร้างเสริมคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวก เช่น กรอบคิดเติบโต ทุนทางจิตวิทยา ในชั่วโมงโฮมรูม หรือแนะแนว เพื่อให้เยาวชนมีความเข้มแข็งทางจิตใจ ไม่ละทิ้งเป้าหมายการเรียนรู้

5.2.3 บทบาทของครอบครัวและชุมชน

- องค์การท้องถิ่นระดับตำบล/อำเภอ ทำงานร่วมกับโรงเรียนและสถานประกอบการท้องถิ่น ช่วยรวบรวมข้อมูลทุนการศึกษา แหล่งฝึกอาชีพ ช่องทางฝึกงาน และบริการให้คำปรึกษาเชิงอาชีพ สนับสนุนกลไกการออมของครอบครัว และให้ความรู้เรื่องการวางแผนการเงินสำหรับการศึกษาของบุตร

5.2.4 บทบาทภาคเอกชน รวมถึงสื่อและแพลตฟอร์มออนไลน์

- ผู้ประกอบการเอกชนร่วมพัฒนาหลักสูตรกับสถานศึกษาให้เนื้อหาทันสมัย ตอบโจทย์การทำงาน และเปิดเป็นพื้นที่ฝึกงานหรือแหล่งเรียนรู้ เพื่อช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการทำงาน
- สื่อช่องทางต่าง ๆ และอินฟลูเอนเซอร์ทั้งระดับประเทศและท้องถิ่นช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ข้อมูลทุน ฝึกงาน และนำเสนอเรื่องราวความสำเร็จของเยาวชนจากพื้นฐานยากจนเป็นแรงบันดาลใจ

5.3 เป้าหมายด้านการเป็นพลเมืองที่ดี

การส่งเสริมให้เยาวชนมีความสุขและความสำเร็จ ย่อมต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม โดยตัวเยาวชนเองก็เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งกันและกันด้วย หากเยาวชนมีความเป็นพลเมืองที่ดี ยึดมั่นในจริยธรรม มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทาง

เศรษฐกิจและการเมือง และเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดีให้แกกัน ก็ย่อมช่วยสร้างสังคมที่ปลอดภัย มีโอกาส และมีคุณภาพเหมาะกับการเติบโตของเยาวชนโดยรวมมากขึ้น

จากผลการสำรวจพบว่ามีเยาวชนส่วนน้อย (12%) ที่มีแนวโน้มละเลยจริยธรรม (moral disengagement) คือ มองว่าการทำผิดจริยธรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ เยาวชนกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะแบบแผนทางพฤติกรรมที่เรียกว่าการให้ใบอนุญาตทางจริยธรรมกับตนเอง (moral licensing) คือ แสดงออกว่าตนเป็นคนดีหรือทำความดี ทำบุญ สวดมนต์ ยึดมั่นในศาสนา เป็นคนดีที่รักชาติแล้ว จึงอนุญาตให้ตนเองทำอะไรตามใจที่อาจผิดจริยธรรมได้บ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ แม้จะดูเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่หากเยาวชนจำนวนหนึ่งมีพฤติกรรมหรือวิธีคิดเช่นนี้ซ้ำ ๆ ก็อาจพัฒนาไปเป็นพฤติกรรมเชิงลบที่รุนแรงขึ้น และสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นพิษต่อไป ในขณะที่เยาวชนที่มีความยึดมั่นในจริยธรรมมากกว่าจะมีแนวโน้มให้คุณค่ากับสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคอันเป็นคุณค่าของสังคมประชาธิปไตยมากกว่า มีความแนวคิดเชิงชาตินิยมและการอ้างอิงศาสนาน้อยกว่า

ดังนั้น เป้าหมายที่สามในการพัฒนาเยาวชน จึงควรพัฒนาเยาวชนให้มีความยึดมั่นในจริยธรรม และเป็นพลเมืองที่ดี โดยมีข้อเสนอดังนี้

5.3.1 นโยบายระดับชาติโดยภาครัฐ

- กำหนดนโยบายให้จัดตั้งและขยายกลไกการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระดับต่าง ๆ เช่น ให้ตัวแทนเยาวชนมีตำแหน่ง หรือเข้าร่วมให้ความเห็นในการประชุมขององค์กรระดับท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ การเปิดรัฐสภาเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้เยาวชนทำความเข้าใจระบบการเมืองการปกครอง เช่น เข้าสังเกตการณ์การประชุมสภาได้ สร้างเวทีให้เยาวชนมีส่วนร่วมนำเสนอความคิดเห็นและร่วมลงมือสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ โดยมีผู้เอื้ออำนาจที่คอยนำกระบวนการ เป็นพี่เลี้ยง
- พัฒนาด้านแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจ (empathy) ผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจทางสังคม (social empathy) และการมีส่วนร่วมของพลเมือง (civic engagement) เพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าของผู้อื่นและปฏิบัติต่อผู้อื่นและกลุ่มทางสังคมอื่น ๆ อย่างมีความรับผิดชอบมากขึ้น และกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาต่าง ๆ นำไปปรับใช้ในการพัฒนาเยาวชน

5.3.2 บทบาทของสถานศึกษา

- บรรจุหลักสูตรให้ความรู้และกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมือง โดยใช้แนวทางการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ให้นักเรียนร่วมออกแบบ/ลงมือแก้ปัญหาชุมชน เช่น

ทำแคมเปญความปลอดภัย, โครงการสิ่งแวดล้อม, การสำรวจความคิดเห็นคนในท้องถิ่นในประเด็นต่าง ๆ, การทำข่าวหรือการสื่อสารในท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อเชื่อมทฤษฎีการเป็นพลเมืองกับการลงมือทำจริง

- สอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy) และความเห็นอกเห็นใจกลุ่มทางสังคม (social empathy) ให้เยาวชนทุกระดับชั้น

5.3.3 บทบาทของครอบครัวและชุมชน

- ครอบครัว/ผู้ปกครองเป็นต้นแบบการความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการยึดมั่นในจริยธรรม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของลูกในกิจกรรมชุมชนเพื่อประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ
- ชุมชนสร้างช่องทางหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชนที่ครอบครัวทำร่วมกันได้เป็นประจำ เช่น การทำกิจกรรมอาสา กิจกรรมศิลปะวัฒนธรรมในชุมชน เช่น ดนตรี กีฬา กลุ่มออนไลน์หรือเพจข่าวสารในชุมชนที่ทุกคนเข้าร่วมแจ้งข่าวสารและแสดงความเห็นได้

5.4.4 บทบาทภาคเอกชน รวมถึงสื่อและแพลตฟอร์มออนไลน์

- พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ให้มีการสื่อสารเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเยาวชนมากขึ้น เพื่อสร้างเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชน

บทสรุปและข้อเสนอแนะคัดสรรจากผลสำรวจดังที่กล่าวมานี้ เลือกนำเสนอประเด็นทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาเยาวชนให้มีความสุข ความสำเร็จ และเป็นพลเมืองที่ดี แต่ข้อมูลจากการสำรวจยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อประกอบการตัดสินใจออกแบบนโยบายต่าง ๆ ที่มีผลต่อเยาวชนได้ต่อไป

บทที่ 6

ข้อเสนอแนะเชิงกระบวนการวิจัย

โครงการสำรวจเยาวชนไทย ปี 2025 (พ.ศ. 2568) มีการปรับปรุงจากปี 2022 (พ.ศ. 2565) ทั้งในด้านเนื้อหาและระเบียบวิธีวิจัย ทำให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดเพิ่มขึ้น จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรได้ดีขึ้น และสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาข้อมูลเชิงลึกที่น่าสนใจได้หลากหลายแง่มุม ทั้งที่ทางศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์) ได้นำเสนอไว้แล้วใน *ถูกسابให้พ่ายแพ้ในกระแสความเปลี่ยนแปลง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2025* และที่ได้นำเสนอเพิ่มเติมโดยเน้นตัวแปรเชิงจิตวิทยาในรายงานฉบับนี้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่าข้อมูลที่ได้มายังสามารถนำไปวิเคราะห์เชิงลึกได้มากกว่าที่ผู้วิจัยนำเสนอไว้ในรายงานฉบับนี้ รวมทั้งการเก็บข้อมูลในอนาคตยังสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อีกทั้งเนื้อหาแบบสอบถามและระเบียบวิธีการวิจัย จึงขอเสนอข้อเสนอแนะในการจัดทำโครงการสำรวจเยาวชนไทยครั้งต่อไปดังนี้

6.1 การสรรหากลุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทนประชากรมากขึ้น

จากเดิมในปี 2022 ที่ใช้วิธีสรรหากลุ่มตัวอย่างตามสะดวกด้วยการขอความร่วมมือสถานศึกษา และเครือข่ายองค์กรที่ทำงานกับเยาวชนให้ช่วยกระจายแบบสอบถามและชักชวนเยาวชนให้ตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษา จึงสามารถเข้าถึงและเก็บข้อมูลได้สะดวก และมีกลุ่มตัวอย่างวัย 22-25 ปีซึ่งทำงานแล้วอยู่น้อยมาก เพราะไม่มีแหล่งหรือสถาบันที่สามารถเข้าถึงเยาวชนกลุ่มนี้จำนวนมากพร้อม ๆ กันได้

การสำรวจครั้งนี้มีการปรับปรุงวิธีการสรรหากลุ่มตัวอย่างเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว 2 วิธี ได้แก่ 1) การลงพื้นที่สรรหากลุ่มตัวอย่างประมาณ 20% ด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่กระจายตัวทั่วประเทศ และได้กลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุต่าง ๆ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับสัดส่วนในประชากร ในขณะที่อีกประมาณ 80% ยังใช้วิธีสรรหาตามสะดวกเหมือนเดิม และ 2) สรรหากลุ่มตัวอย่างที่ทำงานแล้วเพิ่มโดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ตั้งเกณฑ์ได้ว่าต้องการคนที่ทำงานแล้วเท่านั้น เพื่อเพิ่มสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าถึงด้วยการกระจายแบบสอบถามด้วยวิธีเดิมได้ยาก

ผลพบว่ากลุ่มตัวอย่าง 20% ที่เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนใกล้เคียงประชากรมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลแบบตามสะดวก ทั้งในแง่อายุ เพศ สถานะการทำงาน และได้แบบสอบถามที่ตอบจบทั้งฉบับ ทุกฉบับ ผู้วิจัยจึงเสนอว่า การสำรวจครั้งต่อไป อาจเพิ่มสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บด้วยวิธีการสุ่มเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรมากขึ้น

และสามารถนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการเก็บตามสะดวกเพื่อประเมินคุณภาพของข้อมูลได้ด้วย

6.2 การศึกษาระยะยาวกับกลุ่มตัวอย่างเดิม

การสำรวจครั้งนี้ใช้วิธีแบบภาคตัดขวาง และอนุมานความแตกต่างที่พบระหว่างกลุ่มตัวอย่างวัยต่างกันมาจากการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการตามวัยและสถานการณ์ชีวิตในช่วงที่ตอบแบบสำรวจ เช่น จากการเป็นนักเรียนมัธยมสู่มหาวิทยาลัย และเข้าสู่วัยทำงาน การเติบโต มีประสบการณ์และวุฒิภาวะมากขึ้นอาจทำให้เยาวชนมีความคิด ความเชื่อ ทักษะคติ แตกต่างจากเยาวชนในช่วงวัยที่แตกต่างกัน และผู้วิจัยอนุมานว่าเมื่อเยาวชนที่อายุน้อยโตขึ้นในอนาคตก็จะมีแบบแผนเดียวกันกับเยาวชนที่อายุมากกว่าในวันนี้

อย่างไรก็ตาม ยังมีความเป็นไปได้ว่าเยาวชนที่อายุห่างกันอาจมีความแตกต่างเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมในช่วงเวลาที่เติบโตมาแตกต่างกันด้วย เช่น เยาวชนวัยมัธยมวันนี้คือเยาวชนที่เผชิญวิกฤตโควิดในช่วงที่อยู่ประถม ในขณะที่เยาวชนวัยทำงานในวันนี้เผชิญวิกฤตโควิดในช่วงที่เรียนมหาวิทยาลัย การประสบเหตุการณ์ที่แตกต่างกันในช่วงวัยที่ต่างกันอาจทำให้เยาวชนวัยมัธยมในวันนี้เติบโตขึ้นเป็นเยาวชนวัยทำงานที่มีความคิดไม่เหมือนเยาวชนวัยทำงานในปัจจุบันก็ได้

นอกจากนี้ หากมีการออกแบบนโยบายต่าง ๆ ที่ได้แนวทางมาจากข้อมูลในแบบสำรวจนี้ การเก็บข้อมูลระยะยาวกับเยาวชนกลุ่มเดิมอาจช่วยให้สามารถศึกษาเชิงลึกเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนกลุ่มเดิม ทำให้มั่นใจได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นเพราะนโยบายที่ออกแบบและนำไปใช้ ไม่ใช่เพราะเยาวชนกลุ่มใหม่ที่สำรวจมีปัญหาดังกล่าวน้อยกว่าเยาวชนกลุ่มเดิม

ผู้วิจัยจึงเสนอว่า การสำรวจเยาวชนไทยครั้งต่อ ๆ ไป นอกจากการสำรวจแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) ที่เน้นเก็บข้อมูลในวงกว้างกับเยาวชนทุกช่วงวัยพร้อมกัน แล้ววิเคราะห์ดูความแตกต่างระหว่างวัย ที่มิอาจมีกลุ่มตัวอย่างย่อยส่วนหนึ่งที่มีตัวแทนเยาวชนที่มีความหลากหลายมากพอจะเป็นตัวแทนของเยาวชนในแต่ละช่วงวัย แล้วสร้างความสัมพันธ์เพื่อติดตามเก็บข้อมูลกับเยาวชนกลุ่มเดิมต่อเนื่องเป็นการศึกษาระยะยาว (longitudinal study)

อันที่จริง ในการสำรวจครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พยายามเก็บข้อมูลระยะยาวกับกลุ่มตัวอย่างที่เคยตอบแบบสอบถามในปี 2022 และได้ให้ข้อมูลติดต่อทางอีเมลไว้ด้วย แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการตอบรับเลย อาจเป็นเพราะการทิ้งช่วงเวลาจากการสำรวจครั้งก่อนหน้าถึงประมาณ 3 ปี เยาวชนที่เคยตอบแบบสอบถามอาจจำไม่ได้ หรือไม่ต้องการตอบแล้ว หรือเปลี่ยนอีเมลจนไม่สามารถติดต่อได้ หรืออาจเห็นอีเมลแต่เกรงว่าจะเป็นมิจฉาชีพจึงไม่กล้ากดลิงก์สำหรับตอบแบบสอบถาม

ในการสำรวจครั้งต่อไป อาจใช้วิธีติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนหรือสถาบันที่พร้อมให้ความร่วมมือ และสร้างความสนิทสนมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมายให้มากพอ และมีช่องทางการติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มโอกาสที่เยาวชนจะยินยอมตอบแบบสอบถามซ้ำในปีต่อ ๆ ไป

6.3 การปรับปรุงเนื้อหาแบบสอบถาม

ในอนาคตผู้วิจัยสามารถปรับปรุงเนื้อหาและข้อคำถามให้มีคุณภาพมากขึ้นได้อีก เช่น ข้อคำถามเรื่องเพศ ซึ่งในการสำรวจครั้งนี้มีการถามละเอียดขึ้นเพื่อให้แยกแยะผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ชัดเจน ตรงตามนิยามเชิงจิตวิทยามากขึ้น ทำให้พบว่าความหลากหลายทางเพศเป็นสิ่งที่แพร่หลายกว่าที่คิด เพราะมีเยาวชนราวหนึ่งในสามที่สามารถจัดว่าเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศตามนิยามใหม่นี้

แต่ผู้วิจัยยังคงพบปัญหาว่า กลุ่มตัวอย่างหลายคนอาจยังไม่เข้าใจนิยามที่ใช้ระบุอัตลักษณ์และรสนิยมทางเพศบางอย่าง เช่น มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากเข้าใจนิยามของหญิงข้ามเพศและชายข้ามเพศสลับกัน ปัญหาอีกประการที่พบระหว่างการเก็บข้อมูลเรื่องเพศ คือ มีผู้ที่รายงานว่ามีเพศกำเนิดหญิงแต่ระบุตัวตนว่าเป็น “ชายตามเพศกำเนิด” และผู้ที่รายงานว่ามีเพศกำเนิดชาย แต่ระบุตัวตนว่าเป็น “หญิงตามเพศกำเนิด”

ปัญหาเหล่านี้อาจหลีกเลี่ยงได้ในการเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ โดยผู้วิจัยอาจตั้งเงื่อนไขในแบบสอบถามออนไลน์ให้ข้อคำถามอัตลักษณ์ทางเพศแสดงตัวเลือกที่เหมาะสม เช่น หากผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าตนมีเพศกำเนิดเป็นหญิง ข้อคำถามเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศอาจแสดงตัวเลือกเพียง “หญิงตามเพศกำเนิด”, “ชายข้ามเพศ” และ “อื่น ๆ” นอกจากนี้ ผู้วิจัยอาจเพิ่มคำอธิบายสั้น ๆ ของหญิงข้ามเพศและชายข้ามเพศในตัวเลือกของคำถามเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศเพื่อเลี่ยงการสับสนนิยาม เช่น “หญิงข้ามเพศ (เพศกำเนิดชายที่ระบุตัวตนเป็นหญิง)” เป็นต้น

นอกจากการปรับปรุงเนื้อหาข้อคำถามแล้ว อนาคตอาจพิจารณาปรับลดความยาวของแบบสอบถาม เนื่องจากแบบสอบถามฉบับปัจจุบันมีความยาวมาก ทำให้เยาวชนจำนวนมาก โดยเฉพาะที่ตอบออนไลน์ ตอบแบบสอบถามไม่จบทั้งฉบับ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าข้อคำถามบางข้อคล้ายกัน และพิจารณาว่าข้อมูลข้อใดที่ไม่ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมากนัก อาจพิจารณาตัดข้อที่ซ้ำซ้อนออกเพื่อให้แบบสอบถามสั้นลง

6.4 การสร้างโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเสนอว่าการสำรวจครั้งต่อไป น่าจะมีการระบุคำถามวิจัยและตั้งสมมุติฐานที่ชัดเจนมากขึ้น พัฒนาเป็นโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยระบุชุดตัวแปรตัวแปรเกนทร์ที่จะเป็นผลลัพธ์ที่ต้องการศึกษา (เช่น พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง) และระบุตัวแปรทำนายที่น่าจะเป็น

สาเหตุ (เช่น การสื่อสารเรื่องการเมืองกับคนรอบข้าง จากสื่อ หรือจากเครือข่ายที่รณรงค์เรื่องการเมืองกับเยาวชน) และตัวแปรเชิงจิตวิทยาที่เป็นสื่อกลาง (mediators เช่น ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้) และตัวแปรที่เป็นเงื่อนไขให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวเกิดขึ้นได้ (moderators เช่น ระดับการศึกษา อายุ ภูมิภาค)

นอกจากจะช่วยลดจำนวนข้อคำถามที่คาดว่าจะไม่ได้ใช้เพื่อตอบคำถามวิจัยออกไปแล้ว ยังน่าจะช่วยให้แนวทางในการออกแบบและประเมินผลนโยบายต่าง ๆ ด้วย ว่าต้องวัดผลของนโยบายอย่างไร ติดตามตัวแปรชีวิตตัวใดตามลำดับที่ควรเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

- ¹ Moore, C., Detert, J. R., Treviño, L. K., Baker, V. L., & Mayer, D. M. (2012). Why employees do bad things: Moral disengagement and unethical organizational behavior. *Personnel Psychology*, 65(1), 1-48
- ² Monin, B., & Miller, D. T. (2001). Moral credentials and the expression of prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(1), 33-43
- ⁱⁱⁱ จำนวนประชากรจาก สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2566 (https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByAgeMonth.php)
- ^{iv} จำนวนนักเรียน ม.1-4 ปวช. และ ปวส. จาก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2566 (http://mis.moe.go.th/wp-content/uploads/2023/08/stat2566_01.pdf)
- ^v จำนวนนิสิตนักศึกษาจาก สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปี 2566 (<https://info.mhesi.go.th>)
- ^{vi} DeBell, M., & Krosnick, J. A. (2009). Computing weights for American National Election Study survey data (ANES Technical Report No. nes012427). American National Election Studies. <https://electionstudies.org/wp-content/uploads/2018/04/nes012427.pdf>
- ^{vii} Pasek, J. (2018). *anesrake: ANES raking implementation* (Version 0.80) [Computer software]. CRAN. <https://doi.org/10.32614/CRAN.package.anesrake>
- ^{viii} สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568, กุมภาพันธ์). จำนวนประชากรจากการทะเบียน ชาย หญิง และบ้าน จำแนกเป็นรายภาค และจังหวัด พ.ศ. 2564-2567. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. https://www.nso.go.th/nsoweb/downloadFile/stat_impt/gG/file_xls_th
- ^{ix} ทิพย์นภา หวนสุริยา, ประพิมพา จรัสรัตนกุล, สุภลักษณ์ ลวดลาย, และกุสุมา ลีลานราธิวัฒน์ (2566). จินตนาการพลเมืองไทยกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ. โครงการวิจัยสนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
- ^x ฉัตร คำแสง, วรตริ เลิศรัตน์, เจณิตตา จันทวงษา & สรวิศ มา. (2565). ผลสำรวจเยาวชนของ คัด for คัดส์ รอบการสำรวจ: พฤษภาคม 2022 คู่มือชุดข้อมูล (Dataset Handbook). ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิต for คัดส์). <https://101pub.org/youth-survey-2022/>
- ^{xi} American Psychological Association, APA Task Force on Psychological Practice with Sexual Minority Persons. (2021). Guidelines for psychological practice with sexual minority persons. <https://www.apa.org/about/policy/psychological-sexual-minority-persons.pdf>
- ^{xii} American Psychological Association. (2015). Guidelines for psychological practice with transgender and gender nonconforming people. *American Psychologist*, 70(9), 832-864. <https://doi.org/10.1037/a0039906>

- ^{xiii} Proctor, C.L., Linley, P.A. & Maltby, J. (2009). Youth Life Satisfaction: A Review of the Literature. *Journal of Happiness Studies*, **10**, p. 583–630. <https://doi.org/10.1007/s10902-008-9110-9>
- ^{xiv} Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being*. Free Press.
- ^{xv} Kern, M. L., Waters, L. E., Adler, A., & White, M. A. (2015). A multidimensional approach to measuring well-being in students: Application of the PERMA framework. *The Journal of Positive Psychology*, *10*(3), 262–271.
- ^{xvi} Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.
- ^{xvii} Blackwell, L. S., Trzesniewski, K. H., & Dweck, C. S. (2007). Implicit Theories of Intelligence Predict Achievement Across an Adolescent Transition: A Longitudinal Study and an Intervention. *Child Development*, *78*(1), 246–263. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.00995.x>
- ^{xviii} Yeager D. S., Hanselman P., Walton G. M., Murray J. S., Crosnoe R., Muller C., Tipton E., Schneider B., Hulleman C. S., Hinojosa C. P., Paunesku D., Romero C., Flint K., Roberts A., Trott J., Iachan R., Buontempo J., Yang S. M., Carvalho C. M., . . . Dweck C. S. (2019). A national experiment reveals where a growth mindset improves achievement. *Nature*, *573*(7774), 364–369. <https://doi.org/10.1038/s41586-019-1466-y>
- ^{xix} Gorard, S., See, B. H., & Davies, P. (2012). The impact of attitudes and aspirations on educational attainment and participation. York: Joseph Rowntree Foundation.
- ^{xx} Steare, T., Muñoz, C. G., Sullivan, A., & Lewis, G. (2023). The association between academic pressure and adolescent mental health problems: A systematic review. *Journal of affective disorders*, 339, 302–317. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.07.028>
- ^{xxi} Bandura, A. (2002). Selective moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Moral Education*, *31*(2), 101–119. <https://doi.org/10.1080/0305724022014322>
- ^{xxii} Moore, C., Detert, J. R., Trevino, L. K., Baker, V. L., & Mayer, D. M. (2012). Why employees do bad things: Moral disengagement and unethical organizational behavior. *Personnel Psychology*, *65*, 1–48. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.2011.01237.x>
- ^{xxiii} Monin, B., & Miller, D. T. (2001). Moral credentials and the expression of prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology*, *81*(1), 33–43
- ^{xxiv} ทิพย์นภา หวนสุริยา, ประพิมพ์า จรัสรัตนกุล, สุภลัคน์ ลวดลาย, และกุสุมา ลีลานราธิวัฒน์ (2566). จินตนาการพลเมืองไทยกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ. โครงการวิจัยสนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์)

ศูนย์วิจัยและสื่อสารความรู้เพื่อตอบโจทย์อนาคต มุ่งวิเคราะห์ ออกแบบ เผยแพร่ความรู้ และขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านเด็ก เยาวชน ครอบครัว และการเรียนรู้ เพื่อเป็นฐานสนับสนุนทางวิชาการให้กับสำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว สสส. และภาคีเครือข่าย

www.kidforkids.org

คิด for คิดส์

@101_PUB

@101_pub

contact.101pub@gmail.com